Bhagavadgita words and meanings

Document Information

Text title : bhagavad gItA shabdArtha

File name : bgwords.itx

Category : gItA, giitaa, bhagavadgita

Location : doc_giitaa

Latest update: August 28, 2021

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 28, 2021

sanskritdocuments.org

Bhagavadgita words and meanings

A caution:

The word by word meanings are given here for reference, gathered from some books, not comprehensively studied or verified by scholars. There is a possibility of subjectiveness in this, however, there is no intention of promoting any sectarian belief. The meanings of the words change with the context as is evident when the words are sorted.

We are limited to the information available.

Please consider the importance of the message rather than technical aspects and refer to more established books.

ધર્મક્ષેત્રે = in the place of pilgrimage કુરુક્ષેત્રે = in the place named Kuruksetra સમવેતાઃ = assembled

ધૃતરાષ્ટ્ર ઉવાચ = King Dhritarashtra said

યુયુત્સવઃ = desiring to fight

મામકાઃ = my party (sons)

પાણ્ડવાઃ = the sons of Pandu

ચ = and

એવ = certainly

 $\mathfrak{E} = \text{what}$

અકુર્વત = did they do

સગ્જય = O Sanjaya.

સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said

દૃષ્ટ્વા = after seeing

તુ = but

પાણડવાનીકં = the soldiers of the Pandavas

```
વ્યૂર્ઢ = arranged in a military phalanx
```

તદા = at that time

આચાર્ય = the teacher

ઉપસડ્ગમ્ય = approaching

રાજા = the king

વચનં = word

અબ્રવીત્ = spoke.

પશ્ય = behold

એતાં = this

પાણ્ડ્રપુત્રાણાં = of the sons of Pandu

આચાર્ય = O teacher

મહતીં = great

ચમું = military force

વ્યૂઢાં = arranged

દ્રપદપુત્રેણ = by the son of Drupada

તવ = your

શિષ્યેણ = disciple

ધીમતા = very intelligent.

અત્ર = here

શૂરાઃ = heroes

મહેશ્વાસાઃ = mighty bowmen

ભીમાર્જુન = to Bhima and Arjuna

સમાઃ = equal

યુધિ = in the fight

યુયુધાનઃ = Yuyudhana

વિરાટઃ = Virata

ચ = also

દ્ભુપદઃ = Drupada

ચ = also

મહારથઃ = great fighter.

ધૃષ્ટકેતુઃ = Dhrishtaketu

```
ચેકિતાનઃ = Cekitana
કાશિરાજઃ = Kasiraja
ચ = also
વીર્યવાનુ = very powerful
પુરુજિત્ = Purujit
કુન્તિભોજઃ = Kuntibhoja
ચ = and
શૈબ્યઃ = Saibya
ચ = and
નરપૂડ્ગવઃ = hero in human society.
યુધામન્યુઃ = Yudhamanyu
ચ = and
વિક્રાન્તઃ = mighty
ઉત્તમૌજાઃ = Uttamauja
ચ = and
વીર્યવાન્ = very powerful
સૌભદ્રઃ = the son of Subhadra
દ્રૌપદેયાઃ = the sons of Draupadi
ચ = and
સર્વે = all
એવ = certainly
મહારથાઃ = great chariot fighters.
અસ્માર્ક = our
તુ = but
વિશિષ્ટાઃ = especially powerful
યે = who
તાનુ = them
નિબોધ = just take note of, be informed
દ્વિજોત્તમ = O best of the brahmanas
નાયકાઃ = captains
ਮਮ = my
સૈન્યસ્ય = of the soldiers
```

```
સંજ્ઞાર્થ = for information
તાનુ = them
બ્રવીમિ = I am speaking
\hat{d} = \text{to you.}
ભવાન્ = your good self
ભીષ્મઃ = Grandfather Bhishma
ચ = also
કર્ણઃ = Karna
ચ. = and
કપઃ = Krpa
ચ = and
સમિતિગ્જયઃ = always victorious in battle
અશ્વત્થામા = Asvatthama
વિકર્ણ: = Vikarna
ચ = as well as
સૌમદત્તિઃ = the son of Somadatta
તથા = as well as
એવ = certainly
ચ = also.
અન્યે = others
ચ = also
બહવઃ = in great numbers
શૂરાઃ = heroes
મદર્થે = for my sake
ત્યક્તજીવિતાઃ = prepared to risk life
નાના = many
શસ્ત્ર = weapons
પ્રહરણાઃ = equipped with
સર્વે = all of them
યુદ્ધવિશારદાઃ = experienced in military science.
અપર્યાપ્તં = immeasurable
તત્ = that
```

```
અસ્માર્ક = of ours
બલં = strength
ભીષ્મ = by Grandfather Bhishma
અભિરક્ષિતં = perfectly protected
પર્યાપ્તં = limited
d = but
ઇદં = all this
એતેષાં = of the Pandayas
બલં = strength
ભીમ = by Bhima
અભિરક્ષિતં = carefully protected.
અયનેષુ = in the strategic points
ચ = also
સર્વેષુ = everywhere
યથાભાગં = as differently arranged
અવસ્થિતાઃ = situated
ભીષ્મં = unto Grandfather Bhishma
એવ = certainly
અભિરક્ષન્તુ = should give support
ભવન્તઃ = you
સર્વ = all respectively
એવ હિ = certainly.
તસ્ય = his
સગ્જનયન્ = increasing
હર્ષ = cheerfulness
કુરુવૃદ્ધઃ = the grandsire of the Kuru dynasty (Bhishma)
પિતામહઃ = the grandfather
સિંહનાદં = roaring sound, like that of a lion
વિનદ્ય = vibrating
ઉચ્ચૈઃ = very loudly
શડ્ખં = conchshell
દધ્મૌ = blew
```

```
પ્રતાપવાન્ = the valiant.
dd: = thereafter
શડખાઃ = conchshells
ચ = also
ભેર્યઃ = large drums
ચ = and
પણવાનક = small drums and kettledrums
ગોમુખાઃ = horns
સહસા = all of a sudden
એવ = certainly
અભ્યહન્યન્ત = were simultaneously sounded
સઃ = that
શબ્દ: = combined sound
તુમુલઃ = tumultuous
અભવત્ = became.
તતः = thereafter
શ્રોતૈઃ = with white
હયૈઃ = horses
યુક્તે = being yoked
મહતિ = in a great
સ્થન્દને = chariot
ચિતૌ = situated
માધવઃ = KRiShNa (the husband of the goddess of fortune)
પાઇડવઃ = Arjuna (the son of Pandu)
ચ = also
એવ = certainly
દિવ્યૌ = transcendental
શડ્ખૌ = conchshells
પ્રદધ્મતુઃ = sounded.
પાગ્ચજન્યં = the conchshell named Pancajanya
હુપીકેશઃ = Hrsikesa (KRiShNa, the Lord who directs the senses of the devotees)
દેવεπί = the conchshell named Devadatta
```

```
ધનગ્જયઃ = Dhananjaya (Arjuna, the winner of wealth)
นี่เง๋ = the conch named Paundra
દધ્મૌ = blew
મહાશડ્પં = the terrific conchshell
ભીમકર્મા = one who performs herculean tasks
વકોદરઃ = the voracious eater (Bhima).
અનન્તવિજયં = the conch named Ananta-vijaya
રાજા = the king
કુન્તીપુત્રઃ = the son of Kunti
યધિષ્ઠિરઃ = Yudhisthira
નકુલઃ = Nakula
સહદેવઃ = Sahadeva
ચ = and
સુઘોષમણિપૂષ્પકૌ = the conches named Sughosa and Manipuspaka
કાશ્યઃ = the King of Kasi (Varanasi)
ચ = and
પરમેષ્વાસઃ = the great archer
શિખણ્ડી = Sikhandi
ચ = also
મહારથઃ = one who can fight alone against thousands
មុខរូងៈ = Dhristadyumna (the son of King Drupada)
વિરાટ: = Virata (the prince who gave shelter to the Pandavas while they were in disguise)
ચ = also
સાત્યકિઃ = Satyaki (the same as Yuyudhana, the charioteer of Lord KRiShNa)
a = and
અપરાજિતઃ = who had never been vanquished
દ્રપદ: = Drupada, the King of Pancala
દ્રૌપદેયાઃ = the sons of Draupadi
a = also
સર્વશ: = all
પૃથિવીપતે = O King
સૌભદ્રઃ = Abhimanyu, the son of Subhadra
```

```
ચ = also
મહાબાહુઃ = mighty-armed
શડ્ખાન્ = conchshells
દધ્મુઃ = blew
પૃથક્ = each separately.
સઃ = that
ઘોષ: = vibration
นเก๋ะเษเยเ่ = of the sons of Dhritarashtra
હ્રદયાનિ = hearts
વ્યદારયત્ = shattered
નભઃ = the sky
ચ = also
પૃથિવીં = the surface of the earth
ચ = also
એવ = certainly
તુમુલઃ = uproarious
અભ્યનુનાદયન્ = resounding.
અથ = thereupon
વ્યવસ્થિતાન્ = situated
દુષ્ટ્રા = looking upon
ધાર્તરાષ્ટ્રાન્ = the sons of Dhritarashtra
કપિધ્વજઃ = he whose flag was marked with Hanuman
પ્રવૃત્તે = while about to engage
શસ્ત્રસમ્પાતે = in releasing his arrows
ધ<u>નુ</u>ઃ = bow
ઉદ્યમ્ય = taking up
પાઇડવઃ = the son of Pandu (Arjuna)
હૃષીકેશં = unto Lord KRiShNa
તદા = at that time
વાક્યં = words
ઇદં = these
આહ = said
```

```
મહીપતે = O King.
```

ઉભયોઃ = both

મધ્યે = between

રથં = the chariot

સ્થાપય = please keep

મ= my

અચ્યુત = O infallible one

યાવત્ = as long as

એતાન્ = all these

નિરીક્ષે = may look upon

અહં = I

યોધ્કુકામાન્ = desiring to fight

અવસ્થિતાન્ = arrayed on the battlefield

ैंs: = with whom

મયા = by me

સહ = together

યોદ્ધવ્યં = have to fight

અસ્મિન્ = in this

રણ = strife

સમુદ્યમે = in the attempt.

યોત્સ્યમાનાન્ = those who will be fighting

અવેક્ષે = let me see

અહં = I

યે. = who

એતે = those

અત્ર = here

સમાગતાઃ = assembled

ધાર્તરાષ્ટ્રસ્ય = for the son of Dhritarashtra

દુર્બુધ્કેઃ = evil-minded

યુધ્દે = in the fight

પ્રિય = well

ચિકીર્ષવઃ = wishing.

સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said

એવં = thus

ઉક્તઃ = addressed

હ્વીકેશઃ = Lord KRiShNa

ગુડાકેશેન = by Arjuna

ભારત = O descendant of Bharata

સેનયોઃ = of the armies

ઉભયોઃ = both

મધ્યે = in the midst

સ્થાપયિત્વા = placing

રથોત્તમં = the finest chariot.

ભીષ્મ = Grandfather Bhishma

દ્રોણ = the teacher Drona

પ્રમુખતઃ = in front of

સર્વેષાં = all

ચ = also

મહીક્ષિતાં = chiefs of the world

ઉવાચ = said

นเซ์ = O son of Pritha

પશ્ય = just behold

એતાન્ = all of them

સમવેતાન્ = assembled

કુરૂન્ = the members of the Kuru dynasty

ઇતિ = thus.

da = there

અપશ્યત્ = he could see

સ્થિતાન્ = standing

પાર્થઃ = Arjuna

પિતૃન્ = fathers

અથ = also

પિતામહાન્ = grandfathers

આચાર્યાન્ = teachers

માતુલાન્ = maternal uncles

ભ્રાતૃન્ = brothers

પુત્રાન્ = sons

પૌત્રાન્ = grandsons

સખીન્ = friends

તથા = too

શ્વશ્રાન્ = fathers-in-law

સુહૃદઃ = well-wishers

ચ = also

એવ = certainly

સેનયોઃ = of the armies

ઉભયોઃ = of both parties

અપિ = including.

તાન્ = all of them

સમીક્ય = after seeing

સઃ = he

કૌન્તેયઃ = the son of Kunti

સર્વાનુ = all kinds of

બન્ધૂન્ = relatives

અવસ્થિતાન્ = situated

ફપયા = by compassion

પરયા = of a high grade

આવિષ્ટઃ = overwhelmed

વિષીદન્ = while lamenting

ຢຣ່ = thus

અબ્રવીત્ = spoke.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

ફ⊵ટ્લા = after seeing

ઇમં = all these

સ્વજનં = kinsmen

કૃષ્ણ = O KRiShNa

યુયુત્સું = all in a fighting spirit

સમુપસ્થિતં = present

સીદન્તિ = are quivering

ਮਮ = my

ગાત્રાણિ = limbs of the body

મુખં = mouth

ચ = also

પરિશુષ્યતિ = is drying up.

વેપથુઃ = trembling of the body

ચ = also

શરીરે = on the body

 $\hat{H} = my$

રોમહર્ષઃ = standing of hair on end

ચ = also

જાયતે = is taking place

ગાણ્ડીવં = the bow of Arjuna

સ્ત્રંસતે = is slipping

હસ્તાત્ = from the hand

ત્વક્ = skin

ચ = also

એવ = certainly

પરિદહ્યતે = is burning.

+ = nor

ચ = also

શક્નોમિ = am I able

અવસ્થાતું = to stay

ભ્રમતિ = forgetting

ઇવ = as

ચ = and

 $\hat{H} = my$

મનઃ = mind

નિમિત્તાનિ = causes

ચ = also

પશ્યામિ = I see

વિપરીતાનિ = just the opposite

કેશવ = O killer of the demon Kesi (KRiShNa).

+1 = nor

ચ = also

શ્રેયઃ = good

અનુપશ્યામિ = do I foresee

હત્વા = by killing

સ્વજનં = own kinsmen

આહવે = in the fight

+ = nor

કાફ્રે = do I desire

વિજયં = victory

કૃષ્ણ = O KRiShNa

+ = nor

ચ = also

રાજ્યં = kingdom

સુખાનિ = happiness thereof

ચ = also.

 $\mathfrak{L} = \mathbf{W}$ what use

નઃ = to us

રાજ્યેન = is the kingdom

ગોવિન્દ = O KRiShNa

 $(\hat{s} = what)$

ભોગૈઃ = enjoyment

જીવિતેન = living

વા = either

યેષાં = of whom

અર્થે = for the sake

કાર્ક્ષિતં = is desired

નઃ = by us

રાજ્યં = kingdom

ભોગાઃ = material enjoyment

સુખાનિ = all happiness

ચ = also

 \hat{d} = all of them

ઇમે = these

અવસ્થિતાઃ = situated

યુદ્ધે = on this battlefield

પ્રાણાન્ = lives

ત્યક્ત્વા = giving up

ધનાનિ = riches

ચ = also

આચાર્યાઃ = teachers

િપતરઃ = fathers

પુત્રાઃ = sons

તથા = as well as

એવ = certainly

ચ = also

પિતામહાઃ = grandfathers

માતુલાઃ = maternal uncles

શ્વશૂરાઃ = fathers-in-law

પૌત્રાઃ = grandsons

શ્યાલાઃ = brothers-in-law

સમ્બન્ધિનઃ = relatives

તથા = as well as

એતાન્ = all these

+ = never

હન્તું = to kill

ઇચ્છામિ = do I wish

ધ્રતઃ = being killed

અપિ = even

```
મધુસૂદન = O killer of the demon Madhu (KRiShNa)
અપિ = even if
ત્રૈલોક્ય = of the three worlds
રાજ્યસ્ય = for the kingdom
હેતોઃ = in exchange
કિમ્ નુ = what to speak of
મહીકૃતે = for the sake of the earth
નિહત્ય = by killing
ધાર્તરાષ્ટ્રાન્ = the sons of Dhritarashtra
नः = our
કા = what
પ્રીતિઃ = pleasure
સ્યાત્ = will there be
જનાર્દન = O maintainer of all living entities.
પાપં = vices
એવ = certainly
આશ્રયેત્ = must come upon
અસ્માન = us
હત્વા = by killing
એતાન્ = all these
આતતાયિનઃ = aggressors
તસ્માત્ = therefore
+1 = never
આહીંઃ = deserving
q\dot{q} = we
હન્તું = to kill
ધાર્તરાષ્ટ્રાન્ = the sons of Dhritarashtra
સબાન્ધવાન્ = along with friends
સ્વજનં = kinsmen
હિ = certainly
કથં = how
```

હત્વા = by killing

```
સુખિનઃ = happy
```

સ્યામ = will we become

માધવ = O KRiShNa, husband of the goddess of fortune.

યદિ = if

અપિ = even

એતે = they

-1 = do not

પશ્યન્તિ = see

લોભ = by greed

ઉપહત = overpowered

ચેતસઃ = their hearts

કુલક્ષય = in killing the family

ફતં = done

દોષં = fault

મિત્રદ્રોહે = in quarreling with friends

ચ = also

પાતક = sinful reactions

કથં = why

+1 = should not

જ્ઞેયં = be known

અસ્માભિઃ = by us

પાપાત્ = from sins

અસ્માત્ = these

निवर्तितुं = to cease

કુલક્ષય = in the destruction of a dynasty

ફતં = done

દોષાં = crime

પ્રપશ્યદ્ભિઃ = by those who can see

જનાર્દન = O KRiShNa.

કુલક્ષયે = in destroying the family

પ્રણશ્યન્તિ = become vanquished

કુલધર્માઃ = the family traditions

સનાતનાઃ = eternal

ધર્મ = religion

નષ્ટે = being destroyed

કુલં = family

કૃત્સનં = whole

અધર્મઃ = irreligion

અભિભવતિ = transforms

 $\mathfrak{Gd} = it is said.$

અધર્મ = irreligion

અભિભવાત્ = having become predominant

કૃષ્ણ = O KRiShNa

પ્રદુષ્યન્તિ = become polluted

કુલસ્ત્રિયઃ = family ladies

સ્ત્રીષુ = by the womanhood

દુષ્ટાસુ = being so polluted

વાર્ષ્શ્રિય = O descendant of VRiShNi

જાયતે = comes into being

વર્ણસકુરઃ = unwanted progeny.

સફરઃ = such unwanted children

નરકાય = make for hellish life

એવ = certainly

કુલઘાનાં = for those who are killers of the family

કુલસ્ય = for the family

ચ = also

પતન્તિ = fall down

પિતરઃ = forefathers

હિ = certainly

એષાં = of them

લુમ = stopped

પિણડ = of offerings of food

GES = and water

ક્રિયાઃ = performances.

```
દોષેઃ = by such faults
એતૈઃ = all these
કુલઘાનાં = of the destroyers of the family
વર્ણસકુર = of unwanted children
કારકૈઃ = which are causes
ઉત્સાદ્યન્તે = are devastated
જાતિધર્માઃ = community projects
કુલધર્માઃ = family traditions
ચ = also
શાકાતાઃ = eternal.
ઉત્સન્ન = spoiled
કુલધર્માણાં = of those who have the family traditions
મન્ષ્યાણાં = of such men
જનાર્દન = O KRiShNa
નરકે = in hell
નિયતં = always
વાસઃ = residence
ભવતિ = it so becomes
ઇતિ = thus
અનુશ્રુમ = I have heard by disciplic succession.
અહો = alas
બત = how strange it is
મહત્ = great
પાપં = sins
કર્તું = to perform
વ્યવાસિતાઃ = have decided
વયં = we
યત્ = because
રાજ્યસુખલોભેન = driven by greed for royal happiness
હન્તું = to kill
સ્વજનં = kinsmen
```

ઉદ્યતાઃ = trying.

```
યદિ = even if
Hi = me
અપ્રતીકારં = without being resistant
અશસ્ત્રં = without being fully equipped
શસ્ત્રપાણયઃ = those with weapons in hand
ધાર્તરાષ્ટ્રાઃ = the sons of Dhritarashtra
રણે = on the battlefield
હન્યુઃ = may kill
તત્ = that
\hat{\mathbf{H}} = \text{for me}
ક્ષેમતરં = better
ભવેત્ = would be.
સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said
એવં = thus
ઉક્તવા = saying
અર્જુનઃ = Arjuna
સડ્પ્યે = in the battlefield
રથ = of the chariot
ઉપસ્થે = on the seat
ઉપવિશત્ = sat down again
વિસુજ્ય = putting aside
સશરં = along with arrows
ચાપં = the bow
શોક = by lamentation
સંવિગ = distressed
માનસઃ = within the mind.
```

End of 1.46

```
સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said
તં = unto Arjuna
તથા = thus
```

```
ક્રપયા = by compassion
```

દૌર્બલ્યં = weakness

ત્યક્ત્વા = giving up

ઉત્તિષ્ઠ = get up

પરંતપ = O chastiser of the enemies.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

કથં = how

ભીષ્મં = Bhishma

અહં = I

સાડ્પ્યે = in the fight

દ્રોણં = Drona

ચ = also

મધ્સદન = O killer of Madhu

ઇષ્ભિઃ = with arrows

પ્રતિયોત્સ્યામિ = shall counterattack

પુજાહીં = those who are worshipable

અરિસૂદન = O killer of the enemies.

ગુરુન્ = the superiors

અહત્વા = not killing

હિ = certainly

મહાનુભવાન્ = great souls

श्रेयः = it is better

ભોક્તું = to enjoy life

ભૈક્યં = by begging

અપિ = even

ଧଧ = in this life

લોકે = in this world

હત્વા = killing

અર્થ = gain

કામાન્ = desiring

તુ = but

ગુરુન્ = superiors

ઇહ = in this world

એવ = certainly

ભુગ્જીય = one has to enjoy

ભોગાન્ = enjoyable things

રુધિર = blood

પ્રદિગ્ધાન્ = tainted with.

+ = nor

ચ = also

એતત્ = this

વિધ: = do we know

કતરત = which

નઃ = for us

ગરીયઃ = better

યદ્ધા = whether

જયેમ = we may conquer

યદિ = if

 $q_1 = or$

નઃ = us

જયેયુઃ = they conquer

યાનુ = those who

એવ = certainly

હત્વા = by killing

-1 = never

જિજીવિષામઃ = we would want to live

 $\hat{d} = \text{all of them}$

અવસ્થિતાઃ = are situated

પ્રમુખે = in the front

ધાર્તરાષ્ટ્રાઃ = the sons of Dhritarashtra.

કાર્પણ્ય = of miserliness

દોષ = by the weakness

ઉપહત = being afflicted

સ્વભાવઃ = characteristics

પૃચ્છામિ = I am asking

ત્વાં = unto You

ધર્મ = religion

સમ્મૂઢ = bewildered

ચેતાઃ = in heart

યત્ = what

શ્રેયઃ = all-good

સ્યાત્ = may be

નિશ્ચિતં = confidently

બ્રુહિ = tell

તત્ = that

 \hat{H} = unto me

શિષ્યઃ = disciple

 $\hat{d} = Your$

અહં = I am

શાધિ = just instruct

માં = me

ત્વાં = unto You

પ્રપત્રં = surrendered.

+ do not

હિ = certainly

પ્રપશ્યામિ = I see

મમ = my

અપનુદ્યાત્ = can drive away

યત્ = that which

શોર્ક = lamentation

ઉચ્છોષણં = drying up

ઇન્દ્રિયાણાં = of the senses

અવાપ્ય = achieving

ભુમૌ = on the earth

અસપત્રં = without rival

ઋಟೆ = prosperous

રાજ્યં = kingdom

```
સુરાણાં = of the demigods
અપિ = even
ચ = also
આધિપત્યં = supremacy.
સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said
એવં = thus
ઉક્તવા = speaking
હ્યીકેશં = unto KRiShNa, the master of the senses
ગુડાકેશઃ = Arjuna, the master of curbing ignorance
પરન્તપ = the chastiser of the enemies
ન યોત્સ્યે = I shall not fight
ઇતિ = thus
ગોવિન્દં = unto KRiShNa, the giver of pleasure to the senses
ઉક્તવા = saying
તૃષ્ણિં = silent
બભૂવ = became
હ = certainly.
d = unto him
ઉવાચ = said
હ્વીકેશ: = the master of the senses, KRiShNa
પ્રહસન્ = smiling
ઇવ = like that
ભારત = O Dhritarashtra, descendant of Bharata
સેનયોઃ = of the armies
ઉભયોઃ = of both parties
મધ્યે = between
વિષીદન્તં = unto the lamenting one
రక = the following
વચઃ = words.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
અશોચ્યાન્ = not worthy of lamentation
અન્વશોચઃ = you are lamenting
```

ત્વં = you

પ્રફાાવાદાન્ = learned talks

ચ = also

ભાષસે = speaking

ગત = lost

અસૂન્ = life

અગત = not past

અસૂન્ = life

ચ = also

-1 = never

અનુશોચન્તિ = lament

પશ્ડિતાઃ = the learned.

-1 = never

તુ = but

એવ = certainly

અહં = I

જાતુ = at any time

-1 = did not

આસં = exist

-1 = not

ત્વં = you

+1 = not

ઇમે = all these

જનાધિપઃ = kings

-1 = never

ચ = also

એવ = certainly

-1 = not

ભવિષ્યામઃ = shall exist

સર્વે વયં = all of us

અતઃ પરં = hereafter.

દેહીનઃ = of the embodied

અસ્મિન્ = in this

યથા = as

દેહે = in the body

કૌમારં = boyhood

યૌવનં = youth

જરા = old age

તથા = similarly

દેહાન્તર = of transference of the body

પ્રાપ્તિઃ = achievement

ધીરઃ = the sober

da = thereupon

-1 = never

મુહ્યતિ = is deluded.

માત્રાસ્પર્શઃ = sensory perception

તુ = only

કૌન્તેય = O son of Kunti

શીત = winter

ઉષ્ણ = summer

સુખ = happiness

દુઃખ = and pain

દાઃ = giving

આગમ = appearing

અપાયિનઃ = disappearing

અનિત્યઃ = nonpermanent

તાન્ = all of them

તિતિક્ષસ્વ = just try to tolerate

ભારત = O descendant of the Bharata dynasty.

યં = one to whom

હિ = certainly

ન = never

વ્યથયન્તિ = are distressing

એતે = all these

પુરુષં = to a person

પુરુષર્ષભ = O best among men

સમ = unaltered

દુઃખ = in distress

સુખં = and happiness

ધીરં = patient

સઃ = he

અમૃતત્ત્વાય = for liberation

કલ્પતે = is considered eligible.

+1 = never

અસતઃ = of the nonexistent

વિદ્યતે = there is

ભાવ: = endurance

-1 = never

અભાવઃ = changing quality

વિદ્યતે = there is

સતઃ = of the eternal

ઉભયોઃ = of the two

અપિ = verily

ફષ્ટઃ = observed

અન્તઃ = conclusion

त् = indeed

અનયોઃ = of them

तत्त्व = of the truth

દર્શિભિઃ = by the seers.

અવિનાશિ = imperishable

તુ = but

તત્ = that

વિદ્ધિ = know it

યેન = by whom

સર્વ = all of the body

الله الله الله

ਰਹਾਂ = pervaded

વિનાશં = destruction

અવ્યયસ્ય = of the imperishable

અસ્ય = of it

ન કશ્ચિત્ = no one

કર્તું = to do

અહિત = is able.

અન્તવન્તઃ = perishable

ઇમે = all these

દેહાઃ = material bodies

નિત્યસ્ય = eternal in existence

ઉક્તાઃ = are said

શરીરિણઃ = of the embodied soul

અનાશિનઃ = never to be destroyed

અપ્રમેયસ્ય = immeasurable

તસ્માત્ = therefore

યુધ્યસ્વ = fight

ભારત = O descendant of Bharata.

યઃ = anyone who

એનં = this

वेत्ति = knows

હન્તારં = the killer

યઃ = anyone who

ચ = also

એનં = this

મન્યતે = thinks

હતં = killed

ઉભૌ = both

તૌ = they

ન = never

વિજાનીતાઃ = are in knowledge

-1 = never

```
અયં = this
હન્તિ = kills
+1 = nor
હન્યતે = is killed.
+1 = never
જાયતે = takes birth
મિયતે = dies
વા = either
કદાચિત્ = at any time (past, present or future)
+1 = never
અયં = this
ભૂત્વા = having come into being
ભવિતા = will come to be
q.l = or
-1 = not
ભૂય: = or is again coming to be
અજઃ = unborn
નિત્યઃ = eternal
શાશ્વત: = permanent
અયં = this
પુરાણઃ = the oldest
-1 = never
હન્યતે = is killed
હન્યમાને = being killed
શરીરે = the body.
વેદ = knows
અવિનાશિનં = indestructible
નિત્યં = always existing
યઃ = one who
એનં = this (soul)
અજં = unborn
અવ્યયં = immutable
```

કથં. = how

સઃ = that

પુરુષઃ = person

પાર્થ = O Partha (Arjuna)

 $\dot{s} = \text{whom}$

ઘાતયતિ = causes to hurt

હિન્ત = kills

 $\dot{s} = \text{whom}$.

વાસાંસિ = garments

જીર્ણાનિ = old and worn out

યથા = just as

વિહાય = giving up

નવાનિ = new garments

ગુજ્ઞાતિ = does accept

નરઃ = a man

અપરાણિ = others

તથા = in the same way

શરીરાણિ = bodies

વિહાય = giving up

જીર્ણાનિ = old and useless

અન્યાનિ = different

સંયાતિ = verily accepts

નવાનિ = new sets

દેહી = the embodied.

+ = never

એનં = this soul

છિન્દન્તિ = can cut to pieces

શસ્ત્રાણિ = weapons

+ = never

એનં = this soul

દહતિ = burns

પાવક: = fire

```
-1 = never
```

$$a = also$$

$$+1 = never$$

નિત્યઃ = everlasting

સ્થાણું = unchangeable

અચલઃ = immovable

અયં = this soul

અવ્યક્તઃ = invisible

અયં = this soul

અચિન્ત્યઃ = inconceivable

અયં = this soul

અવિકાર્યઃ = unchangeable

અયં = this soul

ઉચ્યતે = is said

તસ્માત્ = therefore

એવં = like this

વિદિત્વા = knowing it well

એનં = this soul

-1 = do not

અનુશોચિતું = to lament

અર્હસિ = you deserve.

અથ = if, however

ચ = also

એનં = this soul

નિત્યજાતં = always born

નિત્યં = forever

 $q_1 = either$

મન્યસે = you so think

ਮੁਰਂ = dead

તથાપિ = still

ત્વં = you

મહાબાહો = O mighty-armed one

-1 = never

એનં = about the soul

શોચિતું = to lament

અર્હસિ = deserve.

જાતસ્ય = of one who has taken his birth

હિ = certainly

ધ્રુવઃ = a fact

મૃત્યુઃ = death

ધૂવં = it is also a fact

જન્મ = birth

મૃતસ્ય = of the dead

ચ = also

તસ્માત્ = therefore

અપરિહાર્યે = of that which is unavoidable

અર્થે = in the matter

-1 = do not

ત્વં = you

શોચિતું = to lament

અર્હસિ = deserve.

અવ્યક્તાદીનિ = in the beginning unmanifested

ભૂતાની = all that are created

વ્યક્ત = manifested

મધ્યાનિ = in the middle

ભારત = O descendant of Bharata

અવ્યક્ત = nonmanifested

નિધનાનિ = when vanquished

એવ = it is all like that

da = therefore

કા = what

પરિદેવના = lamentation.

આશ્ચર્યવત્ = as amazing

પશ્યતિ = sees

કશ્ચિત = someone

એનં = this soul

આશ્ચર્યવત્ = as amazing

વદતિ = speaks of

તથા = thus

એવ = certainly

ચ = also

અન્યઃ = another

આશ્ચર્યવત્ = similarly amazing

ચ = also

એનં = this soul

અન્યઃ = another

શૃણોતિ = hears of

શ્રુત્વા = having heard

અપિ = even

એનં = this soul

 $\hat{q}_{\xi} = knows$

```
-1 = never
ચ = and
એવ = certainly
કશ્ચિત્ = someone.
દેહી = the owner of the material body
નિત્યં = eternally
અવધ્યઃ = cannot be killed
અયં = this soul
દેહે = in the body
સર્વસ્ય = of everyone
ભારત = O descendant of Bharata
તસ્માત્ = therefore
સર્વાણિ = all
ભૂતાનિ = living entities (that are born)
-1 = never
ત્વં = you
શોચિતું = to lament
અર્હસિ = deserve.
સ્વધર્મ = one's own religious principles
અપિ = also
ચ = indeed
અવેક્ય = considering
+ = never
વિકમ્પિતું = to hesitate
અહિંસ = you deserve
ધમ્યત્ = for religious principles
હિ = indeed
યુદ્ધાત્ = than fighting
```

શ્રેયઃ = better engagement

ક્ષત્રિયસ્ય = of the ksatriya

અન્યત્ = any other

+1 = does not

```
विद्यते = exist.
```

યદ્રસ્થ્યા = by its own accord

ચ = also

3นนฆ่ = arrived at

સ્વર્ગ = of the heavenly planets

દ્વારં = door

અપાવૃતં = wide open

સુખિનઃ = very happy

ક્ષત્રિયાઃ = the members of the royal order

પાર્થ = O son of Pritha

લભન્તે = do achieve

યુદ્ધં = war

ઈદ્ધં = like this.

અથ = therefore

ચેત્ = if

ત્વં = you

ઇમં = this

ધર્મ્ય = as a religious duty

સંગ્રામં = fighting

+do not

કરિષ્યસિ = perform

dd: = then

સ્વધર્મ = your religious duty

કીર્તિ = reputation

ચ = also

હિત્વા = losing

પાપં = sinful reaction

અવાપ્સ્થસિ = will gain.

અકીર્તિ = infamy

ચ = also

અપિ = over and above

ભ્તાનિ = all people

કથયિષ્યન્તિ = will speak

 $\hat{a} = \text{of you}$

અવ્યયં = forever

સમ્ભાવિતસ્ય = for a respectable man

ચ = also

અકીર્તિઃ = ill fame

મરણાત્ = than death

અતિરિચ્યતે = becomes more.

ભયાત = out of fear

રણાત્ = from the battlefield

ઉપરતં = ceased

મંસ્યન્તે = they will consider

ત્વાં = you

મહારથાઃ = the great generals

યેષાં = for whom

ચ = also

ત્વં = you

બહુમતઃ = in great estimation

ભુત્વા = having been

યાસ્યસિ = you will go

લાઘવં = decreased in value.

અવાચ્ય = unkind

વાદાન્ = fabricated words

ચ = also

બહુન્ = many

વદિષ્યન્તિ = will say

તવ = your

અહિતાઃ = enemies

निन्धन्तः = while vilifying

તવ = your

સામર્થ્ય = ability

dd: = than that

```
દુઃખતરં = more painful
નુ = of course
\mathfrak{E} = \text{what is there.}
હતઃ = being killed
વા = either
પ્રાપ્સ્થસિ = you gain
સ્વર્ગ = the heavenly kingdom
જિત્વા = by conquering
વા = or
ભોક્ષ્યસે = you enjoy
મહીં = the world
તસ્માત્ = therefore
ઉत्तिष्ठ = get up
કૌન્તેય = O son of Kunti
યુદ્ધાય = to fight
ફત = determined
નિશ્ચયઃ = in certainty.
સુખ = happiness
દુઃખે = and distress
સમે = in equanimity
ફ્રત્વા = doing so
લાભાલાભૌ = both profit and loss
જયાજયૌ = both victory and defeat
તતः = thereafter
યુદ્ધાય = for the sake of fighting
યુજ્યસ્વ = engage (fight)
```

+1 = never

એવં = in this way પાપં = sinful reaction અવાપ્સ્યસિ = you will gain.

એષા = all this તે = unto you

અભિહિતા = described

સાડ્પ્યે = by analytical study

બુધ્કઃ = intelligence

યોગે = in work without fruitive result

d = but

ઇમં = this

શરૂણ = just hear

બુદ્ધ્યા = by intelligence

યુક્તઃ = dovetailed

યયા = by which

นเย์ = O son of Pritha

કર્મબન્ધં = bondage of reaction

પ્રહાસ્યસિ = you can be released from.

+1 = there is not

ଧଧ = in this yoga

અભિક્રમ = in endeavoring

નાશ: = loss

અસ્તિ = there is

પ્રત્યવાયઃ = diminution

+1 = never

વિદ્યતે = there is

સ્વલ્પં = a little

અપિ = although

અસ્ય = of this

ધર્મસ્ય = occupation

ત્રાયતે = releases

મહતઃ = from very great

ભયાત્ = danger.

વ્યવસાયાત્મિકા = resolute in KRiShNa consciousness

બુદ્ધિઃ = intelligence

એક = only one

ଧଧ = in this world

```
કુરુનન્દન = O beloved child of the Kurus
બહુશાખાઃ = having various branches
હિ = indeed
અનન્તાઃ = unlimited
ચ = also
બુદ્ધયઃ = intelligence
અવ્યવસાયિનાં = of those who are not in KRiShNa consciousness.
યામિમાં = all these
પશ્ચિતાં = flowery
વાચં = words
પ્રવદન્તિ = sav
અવિપશ્ચિતઃ = men with a poor fund of knowledge
વેદવાદરતાઃ = supposed followers of the Vedas
นเซ็ = O son of Pritha
+1 = never
અન્યત્ = anything else
અસ્તિ = there is
ઇતિ = thus
વાદિનઃ = the advocates
કામાત્માનઃ = desirous of sense gratification
સ્વર્ગપરાઃ = aiming to achieve heavenly planets
ชานธน์ธุนนย์ = resulting in good birth and other fruitive reactions
ક્રિયાવિશેષ = pompous ceremonies
બહલાં = various
ભોગ = in sense enjoyment
ઐશ્વર્ય = and opulence
ગતિં = progress
પ્રતિ = towards.
ભોગ = to material enjoyment
ઐશ્વર્ય = and opulence
પ્રસક્તાનાં = for those who are attached
તયા = by such things
```

```
અપહૃતચેતસાં = bewildered in mind
```

વ્યવસાયાત્મિકા = fixed in determination

બહિ: = devotional service to the Lord

સમાધૌ = in the controlled mind

ન = never

વિધીયતે = does take place.

ત્રૈગુણ્ય = pertaining to the three modes of material nature

વિષયાઃ = on the subject matter

વેદાઃ = Vedic literatures

િનસ્ત્રેગુણ્યઃ = transcendental to the three modes of material nature

ભવ = be

અર્જુન = O Arjuna

નિર્દ્ધન્દ્ધः = without duality

नित्यसत्त्वस्थः = in a pure state of spiritual existence

નિર્યોગક્ષેમઃ = free from ideas of gain and protection

આત્મવાનુ = established in the self.

યાવાનુ = all that

અર્થઃ = is meant

ઉદપાને = in a well of water

સર્વતઃ = in all respects

સમ્પ્લતોદકે = in a great reservoir of water

તાવાનુ = similarly

સર્વેષુ = in all

વેદેષુ = Vedic literatures

બ્રાહ્મણસ્ય = of the man who knows the Supreme Brahman

વિજાનતઃ = who is in complete knowledge.

કર્માણિ = in prescribed duties

એવ = certainly

અધિકારઃ = right

 $\hat{a} = \text{of you}$

મા = never

ફલેષુ = in the fruits

```
કદાચન = at any time
HL = never
કર્મફલ = in the result of the work
હેતુઃ = cause
ભુઃ = become
મા = never
\hat{d} = \text{of you}
સડ્ગઃ = attachment
અસ્તુ = there should be
અકર્મણ = in not doing prescribed duties.
યોગસ્થઃ = equipoised
§≈ = perform
કર્માણિ = your duties
સડ્ગં = attachment
ત્યકત્વા = giving up
ધનગ્જય = O Arjuna
સિદ્ધ્યસિદ્ધ્યોઃ = in success and failure
સમઃ = equipoised
ભૂત્વા = becoming
સમત્વં = equanimity
યોગઃ = yoga
ઉચ્યતે = is called.
દૂરેણ = discard it at a long distance
હિ = certainly
અવરં = abominable
કર્મ = activity
બુદ્ધિયોગાત્ = on the strength of KRiShNa consciousness
ધનગ્જય = O conqueror of wealth
બુદ્ધૌ = in such consciousness
શરણં = full surrender
અન્વિચ્છ = try for
```

કૃપણાઃ = misers

```
ફલહેતવઃ = those desiring fruitive results.
```

જહાતિ = can get rid of

ଧଧ = in this life

ઉભે = both

સુકૃતદુષ્કૃતે = good and bad results

તસ્માત્ = therefore

યોગાય = for the sake of devotional service

યજ્યસ્વ = be so engaged

યોગઃ = KRiShNa consciousness

કર્મસ્ = in all activities

કૌશલં = art.

કર્મજં = due to fruitive activities

બૃદ્ધિયુક્તાઃ = being engaged in devotional service

હિ = certainly

કલં = results

ત્યકત્વા = giving up

મનીષિણઃ = great sages or devotees

જન્મબન્ધ = from the bondage of birth and death

વિનિર્મક્તાઃ = liberated

ุน€่ = position

ગચ્છન્તિ = they reach

અનામયં = without miseries.

યદા = when

 $\hat{d} = your$

મોહ = of illusion

કલિલં = dense forest

બુદ્ધિઃ = transcendental service with intelligence

વ્યતિતરિષ્યતિ = surpasses

તદા = at that time

ગન્તાસિ = you shall go

નિર્વેદં = callousness

```
શ્રોતવ્યસ્ય = toward all that is to be heard
શ્રૃતસ્ય = all that is already heard
ચ = also.
શ્રતિ = of Vedic revelation
વિપ્રતિપન્ના = without being influenced by the fruitive results
\hat{d} = your
યદા = when
સ્થાસ્થતિ = remains
નિશ્ચલા = unmoved
સમાધૌ = in transcendental consciousness, or KRiShNa consciousness
અચલા = unflinching
બુધ્ધઃ = intelligence
તદા = at that time
યોગં = self-realization
અવાપ્સ્થસિ = you will achieve.
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
સ્થિતપ્રકાસ્ય = of one who is situated in fixed KRiShNa consciousness
st = what
ભાષા = language
સમાધિસ્થસ્ય = of one situated in trance
કેશવ = O KRiShNa
સ્થિતધી: = one fixed in KRiShNa consciousness
(3) = what
પ્રભાષેત = speaks
\mathcal{G} = how
આસીત = does remain still
વ્રજેત = walks
\mathcal{L} = how.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
પ્રજહાતિ = gives up
યદા = when
```

bgwords.pdf 43

કામાન્ = desires for sense gratification

સર્વાન્ = of all varieties

นเย์ = O son of Pritha

મનોગતાન્ = of mental concoction

આત્માનિ = in the pure state of the soul

એવ = certainly

આત્મના = by the purified mind

તુષ્ટ: = satisfied

સ્થિતપ્રક્ષઃ = transcendentally situated

તદા = at that time

ઉચ્ચતે = is said.

દુઃખેષુ = in the threefold miseries

અનુદ્ધિગ્રમનાઃ = without being agitated in mind

સુખેષુ = in happiness

વિગતસ્પૃહઃ = without being interested

વીત = free from

રાગ = attachment

ભય = fear

ક્રોધઃ = and anger

સ્થિતધીઃ = whose mind is steady

મુનિઃ = a sage

ઉચ્યતે = is called.

યઃ = one who

સર્વત્ર = everywhere

અનભિસ્નેહઃ = without affection

તત્ = that

તત્ = that

પ્રાપ્ય = achieving

શુભ = good

અશુભં = evil

ન = never

અભિનન્દતી = praises

-1 = never

દ્રેષ્ટિ = envies

તસ્ય = his

นุงูแ = perfect knowledge

પ્રતિષ્ઠિતા = fixed.

યદા = when

સંહરતે = winds up

ચ = also

અયં = he

કર્મઃ = tortoise

અડગાનિ = limbs

ઇવ = like

સર્વશઃ = altogether

ઇન્દ્રિયાણિ = senses

ઇન્દ્રિયાર્થેભ્યઃ = from the sense objects

તસ્ય = his

นรูน = consciousness

પ્રતિષ્ઠિતા = fixed.

વિષયાઃ = objects for sense enjoyment

વિનિવર્તન્તે = are practiced to be refrained from

નિરાહારસ્ય = by negative restrictions

દેહીનઃ = for the embodied

રસવર્જ = giving up the taste

રસઃ = sense of enjoyment

અપિ = although there is

અસ્ય = his

પરં = far superior things

ફ્ષ્ટ્વા = by experiencing

નિવર્તતે = he ceases from.

યતતઃ = while endeavoring

હિ = certainly

અપિ = in spite of

કૌન્તેય = O son of Kunti

પુરુષસ્ય = of a man

વિપશ્ચિતઃ = full of discriminating knowledge

ઇન્દ્રિયાણિ = the senses

પ્રમાથીનિ = agitating

હરન્તિ = throw

પ્રસભં = by force

મનઃ = the mind.

તાનિ = those senses

સર્વાણિ = all

સંયમ્ય = keeping under control

યુક્તઃ = engaged

આસીત = should be situated

મત્પરઃ = in relationship with Me

વશે = in full subjugation

હિ = certainly

યસ્ય = one whose

ઇન્દ્રિયાણિ = senses

તસ્ય = his

นรูป = consciousness

પ્રતિષ્ઠિતા = fixed.

ધ્યાયતઃ = while contemplating

વિષયાન્ = sense objects

પુંસઃ = of a person

સડ્ગઃ = attachment

તેષુ = in the sense objects

ઉપજાયતે = develops

સડ્ગાત્ = from attachment

સગ્જાયતે = develops

કામઃ = desire

કામાત્ = from desire

ક્રોધઃ = anger

અભિજાયતે = becomes manifest.

```
ક્રોધાત્ = from anger
ભવતિ = takes place
સમ્મોહઃ = perfect illusion
સમ્મોહાત્ = from illusion
स्भृति = of memory
વિભ્રમઃ = bewilderment
સ્મૃતિભ્રંશાત્ = after bewilderment of memory
બુદ્ધિનાશઃ = loss of intelligence
બુધ્ધિનાશાત્ = and from loss of intelligence
પ્રણશ્યતિ = one falls down.
રાગ = attachment
ਫ਼ੇਖ = and detachment
વિમુક્તૈ: = by one who has become free from
તુ = but
વિષયાન્ = sense objects
ઇન્દ્રિયૈઃ = by the senses
ચરન = acting upon
આત્મવશ્યૈઃ = under one's control
વિધેયાત્મા = one who follows regulated freedom
પ્રસાદં = the mercy of the Lord
અધિગચ્છતિ = attains.
પ્રસાદે = on achievement of the causeless mercy of the Lord
સર્વ = of all
દુઃખાનાં = material miseries
હાનિઃ = destruction
અસ્ય = his
ઉપજાયતે = takes place
પ્રસન્નચેતસઃ = of the happy-minded
હિ = certainly
આષુ = very soon
બુદ્ધિઃ = intelligence
```

પરિ = sufficiently

```
અવિષ્ઠતે = becomes established.
નાસ્તિ = there cannot be
બુદ્ધિઃ = transcendental intelligence
અયુક્તસ્ય = of one who is not connected (with KRiShNa consciousness)
-1 = not
a = and
અયુક્તસ્ય = of one devoid of KRiShNa consciousness
ભાવના = fixed mind (in happiness)
+1 = not
ચ = and
અભાવયતઃ = of one who is not fixed
શાન્તિઃ = peace
અશાન્તસ્ય = of the unpeaceful
કુતઃ = where is
સુખં = happiness.
ઇન્દ્રિયાણાં = of the senses
હિ = certainly
ચરતાં = while roaming
યત્ = with which
મનઃ = the mind
અનુવિધીયતે = becomes constantly engaged
તત્ = that
અસ્ય = his
હરતિ = takes away
પ્રફાાં = intelligence
વાયુઃ = wind
નવં = a boat
ઇવ = like
અમ્ભસિ = on the water.
તસ્માત્ = therefore
યસ્ય = whose
મહાબાહો = O mighty-armed one
```

નિગૃહીતાનિ = so curbed down

સર્વશઃ = all around

ઇન્દ્રિયાણિ = the senses

ઇન્દ્રિયાર્થેભ્યઃ = from sense objects

તસ્ય = his

પ્રફા = intelligence

પ્રતિષ્ઠિતા = fixed.

યા = what

નિશા = is night

સર્વ = all

ભૂતાનાં = of living entities

તસ્યાં = in that

જાગર્તિ = is wakeful

સંયમી = the self-controlled

યસ્યાં = in which

જાગ્રતિ = are awake

ભૂતાનિ = all beings

સા = that is

નિશા = night

પશ્યતઃ = for the introspective

મુનેઃ = sage.

આપુર્યમાણં = always being filled

અચલપ્રતિષ્ઠં = steadily situated

સમુદ્રં = the ocean

આપઃ = waters

પ્રવિશન્તિ = enter

યદ્ધત્ = as

તદ્ભત્ = so

કામાઃ = desires

યં = unto whom

પ્રવિશન્તિ = enter

સર્વે = all

```
સઃ = that person
શાન્તિં = peace
આપ્રોતિ = achieves
+1 = not
કામકામી = one who desires to fulfill desires.
વિહાય = giving up
કામાન્ = material desires for sense gratification
યઃ = who
સર્વાન = all
પુમાન્ = a person
ચરતિ = lives
નિઃસ્પૃહઃ = desireless
નિર્મમઃ = without a sense of proprietorship
નિરહક્ષારઃ = without false ego
સઃ = he
શાન્તિં = perfect peace
અધિગચ્છતિ = attains.
એપા = this
બ્રાહ્મી = spiritual
સ્થિતિઃ = situation
પાર્થ = O son of Pritha
+1 = never
એનં = this
પ્રાપ્ય = achieving
વિમુહ્યતિ = one is bewildered
સ્થિત્વા = being situated
અસ્યાં = in this
અન્તકાલે = at the end of life
અપિ = also
```

બ્રહ્મનિર્વાણં = the spiritual kingdom of God

ઋચ્છતિ = one attains.

End of 2.72

```
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
જ્યાયસિ = better
ચેત્ = if
કર્મણઃ = than fruitive action
\hat{a} = by You
મતા = is considered
બુધ્દ્રઃ = intelligence
જનાર્દન = O KRiShNa
dd = therefore
િકં = why
કર્મણિ = in action
ઘોરે = ghastly
માં = me
નિયોજયસિ = You are engaging
કેશવ = O KRiShNa.
વ્યામિશ્રેણ = by equivocal
ย = certainly
વાક્યેન = words
બુદ્ધિ = intelligence
મોહયસિ = You are bewildering
ย = certainly
મે = my
તત્ = therefore
એકં = only one
વદ = please tell
નિશ્ચિત્ય = ascertaining
યેન = by which
શ્રેયઃ = real benefit
અહં = I
આપ્રુયાં = may have.
```

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

લોકે = in the world

અસ્મિન્ = this

દ્ભિવિધા = two kinds of

નિષ્ઠા = faith

પુરા = formerly

પ્રોક્તા = were said

મયા = by Me

અનઘ = O sinless one

ફ્રાાનયોગેન = by the linking process of knowledge

સાડ્પ્યાનાં = of the empiric philosophers

કર્મયોગેણ = by the linking process of devotion

યોગિનાં = of the devotees.

+ = not

કર્મણાં = of prescribed duties

અનારમ્ભાત્ = by nonperformance

नैष्डर्म्यं = freedom from reaction

પુરુષઃ = a man

અશ્રુતે = achieves

ન = nor

ચ = also

સંન્યાસનાત્ = by renunciation

એવ = simply

સિદ્ધિં = success

સમધિગચ્છતિ = attains.

-1 = nor

હિ = certainly

કશ્ચિત્ = anyone

ક્ષણં = a moment

અપિ = also

જાતુ = at any time

તિષ્ઠતિ = remains

```
અકર્મકૃત્ = without doing something
કાર્યતે = is forced to do
હિ = certainly
અવશ: = helplessly
કર્મ = work
સર્વઃ = all
પ્રકૃતિજૈઃ = born of the modes of material nature
ગુણૈઃ = by the qualities.
કર્મેન્દ્રિયાણિ = the five working sense organs
સંયમ્ય = controlling
યઃ = anyone who
આસ્તે = remains
મનસા = by the mind
સ્મરન્ = thinking of
ઇન્દ્રિયાર્થાન્ = sense objects
વિમૃઢ = foolish
આત્મા = soul
મિથ્યાચારઃ = pretender
સઃ = he
ઉચ્યતે = is called.
યઃ = one who
તુ = but
ઇન્દ્રિયાણિ = the senses
મનસા = by the mind
નિયમ્ય = regulating
આરભતે = begins
અર્જુન = O Arjuna
કર્મેન્દ્રિયૈઃ = by the active sense organs
કર્મયોગં = devotion
અસક્તઃ = without attachment
સઃ = he
```

વિશિષ્યતે = is by far the better.

```
નિયતં = prescribed
કુરુ = do
કર્મ = duties
ત્વં = you
કર્મ = work
જ્યાયાઃ = better
હિ = certainly
અકર્મણઃ = than no work
શરીર = bodily
યાત્રા = maintenance
અપિ = even
ચ = also
\hat{d} = your
-1 = never
પ્રસિદ્ધ્યેત્ = is effected
અકર્મણઃ = without work.
યફાાર્યાત્ = done only for the sake of Yajna, or Visnu
કર્મણઃ = than work
અન્યત્ર = otherwise
લોકઃ = world
અયં = this
કર્મબન્ધનઃ = bondage by work
તત્ = of Him
અર્થ = for the sake
કર્મ = work
કૌન્તેય = O son of Kunti
મુક્તસડ્ગઃ = liberated from association
સમાચર = do perfectly.
સહ = along with
યજ્ઞાઃ = sacrifices
นพ: = generations
```

સૃષ્ટ્વા = creating

```
પુરા = anciently
ઉવાચ = said
પ્રજાપતિઃ = the Lord of creatures
અનેન = by this
પ્રસવિષ્યધ્વં = be more and more prosperous
એપઃ = this
વઃ = your
અસ્તુ = let it be
ยย = of all desirable things
કામધુક્ = bestower.
દેવાનુ = demigods
ભાવયતા = having pleased
અનેન = by this sacrifice
\hat{d} = those
દેવાઃ = demigods
ભાવયન્તુ = will please
વઃ = you
પરસ્પરં = mutually
ભાવયન્તઃ = pleasing one another
શ્રેયઃ = benediction
પરં = the supreme
અવાપ્સ્થથ = you will achieve.
ઇષ્ટાન્ = desired
ભોગાન્ = necessities of life
હિ = certainly
વઃ = unto you
દેવાઃ = the demigods
દાસ્થન્તે = will award
યફાભાવિતાઃ = being satisfied by the performance of sacrifices
तैः = by them
દત્તાન્ = things given
અપ્રદાય = without offering
```

```
એભ્યઃ = to these demigods
યઃ = he who
ભડ્કતે = enjoys
સ્તેનઃ = thief
એવ = certainly
સઃ = he.
યજ્ઞશિષ્ટા = of food taken after performance of yajna
આસિનઃ = eaters
સન્તઃ = the devotees
મચ્યન્તે = get relief
સર્વ = all kinds of
કિલ્બિષે: = from sins
ભુગ્જતે = enjoy
\hat{d} = they
તુ = but
અધ = grievous sins
પાપાઃ = sinners
યે = who
પચન્તિ = prepare food
આત્મકારણાત્ = for sense enjoyment.
અન્નાત્ = from grains
ભવન્તિ = grow
ભૂતાનિ = the material bodies
પર્જન્યાત્ = from rains
અન્ન = of food grains
સમ્ભવઃ = production
યફાાત્ = from the performance of sacrifice
ભવતિ = becomes possible
પર્જન્યઃ = rain
યફાઃ = performance of yajna
કર્મ = prescribed duties
```

સમુદ્ભવઃ = born of.

```
કર્મ = work
બ્રહ્મ = from the Vedas
ઉદ્ભવં = produced
વિદ્ધિ = you should know
બ્રહ્મ = the Vedas
અક્ષર = from the Supreme Brahman (Personality of Godhead)
સમુદ્ભવં = directly manifested
તસ્માત્ = therefore
સર્વગતં = all-pervading
બ્રહ્મ = transcendence
નિત્યં = eternally
યુરો = in sacrifice
પ્રતિષ્ઠિતં = situated.
એવં = thus
પ્રવર્તિતં = established by the Vedas
ચક્રં = cycle
-1 = does not
અનુવર્તયતિ = adopt
ઇહ = in this life
યઃ = one who
અદ્યાયુઃ = whose life is full of sins
ઇન્દ્રિયારામઃ = satisfied in sense gratification
મોધં = uselessly
นเย์ = O son of Pritha (Arjuna)
સ: = he
જીવિત = lives.
યઃ = one who
તુ = but
આત્મરતિઃ = taking pleasure in the self
એવ = certainly
સ્યાત્ = remains
આત્મતુપ્તઃ = self-illuminated
```

```
ચ. = and
```

$$-1$$
 = does not

$$+$$
 = nor

$$+$$
 = never

અસક્તઃ = unattached

આચરાન્ = performing

કર્મ = work

чė = the Supreme

આપ્રોતિ = achieves

પરુષઃ = a man.

કર્મણા = by work

એવ = even

હિ = certainly

સંસિદ્ધિ = in perfection

આસ્થિતાઃ = situated

જનકાદયાઃ = Janaka and other kings

લોકસંગ્રહં = the people in general

એવાપિ = also

સમ્પશ્યન્ = considering

કર્તું = to act

અર્હસિ = you deserve.

યદ્યત્ = whatever

આચરતિ = he does

શ્રેષ્ઠઃ = a respectable leader

તત્ = that

તત્ = and that alone

એવ = certainly

ઇતરઃ = common

જનઃ = person

સઃ = he

યત્ = whichever

પ્રમાણં = example

કુરુતે = does perform

લોકાઃ = all the world

તત્ = that

અનુવર્તતે = follows in the footsteps.

-1 = not

 $\hat{H} = Mine$

นเย์ = O son of Pritha

અસ્તિ = there is

કર્તવ્યં = prescribed duty

ત્રિષ્ = in the three

લોકેષુ = planetary systems

કિગ્ચન = any

-1 = nothing

અનવામં = wanted

અવાપ્તવ્યં = to be gained

વર્તે = I am engaged

એવ = certainly

ચ = also

કર્મણ = in prescribed duty.

યદિ = if

હિ = certainly

અહં = I

-1 = do not

વર્તેયં = thus engage

જાતુ = ever

કર્મણિ = in the performance of prescribed duties

અતિન્દ્રતઃ = with great care

ਮਮ = My

વર્ત્મ = path

અનુવર્તન્તે = would follow

મનુષ્યાઃ = all men

પાર્થ = O son of Pritha

સર્વશઃ = in all respects.

ઉત્સીદેયુઃ = would be put into ruin

ઇમે = all these

```
લોકાઃ = worlds
+1 = not
કુર્યાં = I perform
કર્મ = prescribed duties
ચેત્ = if
અહં = I
સકુરસ્ય = of unwanted population
ચ = and
કર્તા = creator
સ્યાં = would be
ઉપહન્યાં = would destroy
ઇમાઃ = all these
પ્રજાઃ = living entities.
સક્તાઃ = being attached
કર્મણિ = in prescribed duties
અવિદ્વાંસઃ = the ignorant
યથા = as much as
કર્વન્તિ = they do
ભારત = O descendant of Bharata
કુર્યાત્ = must do
વિદ્વાન્ = the learned
તથા = thus
અસક્તઃ = without attachment
ચિકીર્ષુઃ = desiring to lead
લોકસંત્રહં = the people in general.
+1 = not
બુદ્ધિભેદં = disruption of intelligence
જનયેત્ = he should cause
અજ્ઞાનાં = of the foolish
કર્મસડ્ગિનાં = who are attached to fruitive work
જોષયેત્ = he should dovetail
```

સર્વ = all

```
કર્માણિ = work
```

વિભાગયોઃ = differences

```
તાન્ = those
અફ્રત્સ્નિવિદાઃ = persons with a poor fund of knowledge
મન્દાન્ = lazy to understand self-realization
કૃત્સ્નિવિત્ = one who is in factual knowledge
-1 = not
વિચાલયેત્ = should try to agitate.
મયિ = unto Me
સર્વાણિ = all sorts of
કર્માણિ = activities
સંન્યસ્ય = giving up completely
અધ્યાત્મ = with full knowledge of the self
ચેતસા = by consciousness
નિરાશીઃ = without desire for profit
નિર્મમઃ = without ownership
ભુત્વા = so being
યુધ્યસ્વ = fight
વિગતજારઃ = without being lethargic.
યે = those who
\hat{H} = Mv
મતં = injunctions
ຢຣ໌ = these
નિત્યં = as an eternal function
અનુતિષ્ઠन्ति = execute regularly
માનવાઃ = human beings
શ્રધ્ધાવન્તઃ = with faith and devotion
અનસૂયન્તઃ = without envy
મુચ્યન્તે = become free
\hat{d} = \text{all of them}
અપિ = even
કર્મભિઃ = from the bondage of the law of fruitive actions.
યે = those
```

તુ = however

એતત્ = this

અભ્યસૂયન્તઃ = out of envy

+ do not

અનુતિષ્ઠન્તિ = regularly perform

 $\hat{H} = My$

મતં = injunction

સર્વજ્ઞાન = in all sorts of knowledge

વિમૃઢાન્ = perfectly befooled

તાન્ = they are

વિદ્ધિ = know it well

નષ્ટાન્ = all ruined

અચેતસઃ = without KRiShNa consciousness.

સફરાં = accordingly

ચેષ્ટતે = tries

સ્વસ્યઃ = by his own

પ્રકૃતેઃ = modes of nature

જ્ઞાનવાન્ = learned

અપિ = although

પ્રકૃતિં = nature

યાન્તિ = undergo

ભૂતાની = all living entities

નિગ્રહઃ = repression

 $(\mathbf{S}' = \mathbf{what})$

કરિષ્યતિ = can do.

ઇન્દ્રિયસ્ય = of the senses

ઇન્દ્રિયસ્યાર્થે = in the sense objects

રાગ = attachment

દ્વેષૌ = also detachment

વ્યવસ્થિતૌ = put under regulations

તયોઃ = of them

-1 = never

વશં = control

```
આગચ્છેત્ = one should come
ਰੀ = those
હિ = certainly
અસ્ય = his
પરિપન્થિનૌ = stumbling blocks.
શ્રેયાન્ = far better
સ્વધર્મઃ = one's prescribed duties
વિગૂણઃ = even faulty
પરધર્માત્ = than duties mentioned for others
સ્વનૃષ્ઠિતાત્ = perfectly done
સ્વધર્મે = in one's prescribed duties
નિધનં = destruction
શ્રેયઃ = better
પરધર્મઃ = duties prescribed for others
ભયાવહઃ = dangerous.
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
અથ = then
કેન = by what
પ્રયુક્તઃ = impelled
અયં = one
પાપં = sins
ચરતિ = does
પુરુષઃ = a man
અનિચ્છન્ = without desiring
અપિ = although
વાષ્ટ્રીય = O descendant of VRiShNi
બલાત્ = by force
ઇવ = as if
નિયોજિતઃ = engaged.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said
કામઃ = lust
```

એપઃ = this

ક્રોધઃ = wrath

એષઃ = this

રજોગુણ = the mode of passion

સમુદ્ભવઃ = born of

મહાશનઃ = all-devouring

મહાપાપ્મા = greatly sinful

વિદ્ધિ = know

એનં = this

ଧ୍ୟ = in the material world

વૈરિણં = greatest enemy.

ધૂમેન = by smoke

આવ્રિયતે = is covered

વિ્ર: = fire

યથા = just as

અદર્શઃ = mirror

મલેન = by dust

ચ = also

યથા = just as

ઉલ્બેન = by the womb

આવૃતઃ = is covered

ગર્ભઃ = embryo

તથા = so

તેન = by that lust

ઇદં = this

આવૃતં = is covered.

આવૃતં = covered

ફ્રાાનં = pure consciousness

એતેન = by this

જ્ઞાનિનઃ = of the knower

નિત્યવૈરિણ = by the eternal enemy

કામરૂપેણ = in the form of lust

કૌન્તેય = O son of Kunti

```
દુષ્પ્રેણ = never to be satisfied
અનલેન = by the fire
ચ = also.
ઇન્દ્રિયાણિ = the senses
મનઃ = the mind
બુદ્ધિઃ = the intelligence
અસ્ય = of this lust
અધિષ્ઠાનં = sitting place
ઉચ્યતે = is called
એતૈઃ = by all these
વિમોહયતિ = bewilders
એષઃ = this
ફ્રાનં = knowledge
આવૃત્ય = covering
દેહિનં = of the embodied.
તસ્માત્ = therefore
ત્વં = you
ઇન્દ્રિયાણિ = senses
આદૌ = in the beginning
નિયમ્ય = by regulating
ભરતર્ષભ = O chief amongst the descendants of Bharata
પાપ્માનં = the great symbol of sin
પ્રજહિ = curb
હિ = certainly
એનં = this
ફાાન = of knowledge
વિજ્ઞાન = and scientific knowledge of the pure soul
નાશનં = the destroyer.
ઇન્દ્રિયાણિ = senses
પરાણિ = superior
```

આહુઃ = are said

ઇન્દ્રિયેભ્યઃ = more than the senses

```
પરં = superior
મનઃ = the mind
મનસઃ = more than the mind
ત્ = also
પરા = superior
બુધ્કઃ = intelligence
યઃ = who
બુદ્ધેઃ = more than the intelligence
પરતઃ = superior
તુ = but
સઃ = he.
એવં = thus
બુદ્ધેઃ = to intelligence
પરં = superior
બુદ્ધ્વા = knowing
સંસ્તભ્ય = by steadying
આત્માનં = the mind
આત્મના = by deliberate intelligence
જહિ = conquer
શત્રું = the enemy
મહાબાહો = O mighty-armed one
કામરૂપં = in the form of lust
દુરાસદં = formidable.
```

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
ઇમં = this
વિવસ્વતે = unto the sun-god
યોગં = the science of one's relationship to the Supreme
પ્રોક્તવાન્ = instructed
અહં = I
```

End of 3.43

```
અવ્યયં = imperishable
વિવસ્વાન્ = Vivasvan (the sun-god's name)
મનવે = unto the father of mankind (of the name Vaivasvata)
પ્રાહ = told
મનુઃ = the father of mankind
ઇક્લાકવે = unto King Iksvaku
અબ્રવીત્ = said.
એવં = thus
પરમ્પરા = by disciplic succession
นเม่ = received
ઇમં = this science
રાજર્ષયઃ = the saintly kings
વિદુ: = understood
સઃ = that knowledge
કાલેન = in the course of time
ઇહ = in this world
મહતા = great
યોગઃ = the science of one's relationship with the Supreme
નષ્ટ: = scattered
પરન્તપ = O Arjuna, subduer of the enemies.
સઃ = the same
એવ = certainly
અયં = this
મયા = by Me
તે = unto you
અદ્ય = today
યોગઃ = the science of yoga
પ્રોક્તઃ = spoken
પુરાતનઃ = very old
ભક્તઃ = devotee
અસિ = you are
\hat{H} = My
```

સખા = friend

ચ = also

ઇતિ = therefore

રહસ્યં = mystery

હિ = certainly

એતત્ = this

ઉત્તમં = transcendental.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

અપરં = junior

ભવતઃ = Your

જન્મ = birth

પરં = superior

જન્મ = birth

વિવસ્વતઃ = of the sun-god

કથં = how

એતત્ = this

વિજાનીયં = shall I understand

cci = You

આદૌ = in the beginning

પ્રોક્તવાન્ = instructed

ઇતિ = thus.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said

બહૂનિ = many

 $\hat{H} = \text{of Mine}$

વ્યતીતાનિ = have passed

જન્માનિ = births

તવ = of yours

ચ = and also

અર્જુન = O Arjuna

તાનિ = those

અહં = I

વેદ = do know

```
સર્વાણિ = all
```

+1 = not

ત્વં = you

વેત્થ = know

પરન્તપ = O subduer of the enemy.

અજઃ = unborn

અપિ = although

સન્ = being so

અવ્યય = without deterioration

આત્મા = body

ભૂતાનાં = of all those who are born

୪ୟ୧: = the Supreme Lord

અપિ = although

સન્ = being so

પ્રકૃતિં = in the transcendental form

સ્વાં = of Myself

અધિષ્ઠાય = being so situated

સમ્ભવામિ = I do incarnate

આત્મમાયયા = by My internal energy.

યદા યદા = whenever and wherever

હિ = certainly

ધર્મસ્ય = of religion

ગ્લાનિઃ = discrepancies

ભવતિ = become manifested

ભારત = O descendant of Bharata

અભ્યુત્થાનં = predominance

અધર્મસ્ય = of irreligion

તદા = at that time

આત્માનં = self

સૃજામિ = manifest

અહં = I.

પરિત્રાણાય = for the deliverance

સાધૂનાં = of the devotees

વિનાશાય = for the annihilation

ચ = and

દુષ્કૃતાં = of the miscreants

ધર્મ = principles of religion

સંસ્થાપનાર્થાય = to reestablish

સમ્ભવામિ = I do appear

યુગે = millennium

યુગે = after millennium.

જન્મ = birth

કર્મ = work

ચ = also

 $\hat{H} = \text{of Mine}$

દિવ્યં = transcendental

એવં = like this

યઃ = anyone who

वेति = knows

तत्त्वतः = in reality

ત્યક્ત્વા = leaving aside

દેહં = this body

પુનઃ = again

જન્મ = birth

+ = never

એતિ = does attain

માં = unto Me

એતિ = does attain

સઃ = he

અર્જુન = O Arjuna.

વીત = freed from

રાગ = attachment

ભય = fear

ક્રોધઃ = and anger

```
મન્મયા = fully in Me
```

માં = in Me

ઉપાશ્રિતાઃ = being fully situated

બહવઃ = many

ફાાન = of knowledge

તપસા = by the penance

પુતાઃ = being purified

મદ્ભાવં = transcendental love for Me

આગતાઃ = attained.

યે = all who

યથા = as

માં = unto Me

પ્રપદ્યન્તે = surrender

તાન = them

તથા = so

એવ = certainly

ભજામિ = reward

અહં = I

મમ = My

વર્ભ = path

અનુવર્તન્તે = follow

મનુષ્યાઃ = all men

પાર્થ = O son of Pritha

સર્વશઃ = in all respects.

કાક્ષુન્તઃ = desiring

કર્મણાં = of fruitive activities

સિધ્દિં = perfection

યજન્તે = they worship by sacrifices

ଧଧ = in the material world

દેવતાઃ = the demigods

ક્ષિપ્રં = very quickly

હિ = certainly

```
માનુષે = in human society
લોકે = within this world
સિદ્ધિઃ = success
ભવતિ = comes
કર્મજા = from fruitive work.
ચાત્વં ર્યં = the four divisions of human society
મયા = by Me
સૃષ્ટ્વા = created
ગુણ = of quality
કર્મ = and work
વિભાગશ: = in terms of division
તસ્ય = of that
કર્તારં = the father
અપિ = although
માં = Me
વિદ્ધિ = you may know
અકર્તારં = as the nondoer
અવ્યયં = unchangeable.
-1 = never
માં = Me
કર્માણિ = all kinds of work
લિમ્પન્તિ = do affect
+1 = nor
```

 $\hat{H} = My$

કર્મફલે = in fruitive action

સ્પૃહા = aspiration

ઇતિ = thus

માં = Me

યઃ = one who

અભિજાનાતિ = does know

કર્મભિઃ = by the reaction of such work

-1 = never

```
સઃ = he
```

બધ્યતે = becomes entangled.

એવં = thus

જ્ઞાત્વા = knowing well

ફતં = was performed

કર્મ = work

પૂર્વેઃ = by past authorities

અપિ = indeed

મુમ્ક્ર્ભિઃ = who attained liberation

§≈ = just perform

કર્મ = prescribed duty

એવ = certainly

તસ્માત્ = therefore

ત્વં = you

પૂર્વૈઃ = by the predecessors

પૂર્વતરં = in ancient times

ફતં = as performed.

(3) = what is

કર્મ = action

 $\mathfrak{S} = \text{what is}$

અકર્મ = inaction

ઇતિ = thus

કવયઃ = the intelligent

અપિ = also

અત્ર = in this matter

મોહિતાઃ = are bewildered

તત્ = that

તે = unto you

કર્મ = work

પ્રવક્ષ્યામિ = I shall explain

યત્ = which

ફ્રાત્વા = knowing

મોક્ષ્યસે = you will be liberated

અશુભાત્ = from ill fortune.

કર્મણઃ = of work

હિ = certainly

અપિ = also

બોધ્દવ્યં = should be understood

બોદ્ધવ્યં = should be understood

ચ = also

વિકર્મણઃ = of forbidden work

અકર્મણઃ = of inaction

ચ = also

બોધ્દવ્યં = should be understood

ગહના = very difficult

કર્મણઃ = of work

ગતિઃ = entrance.

કર્મણિ = in action

અકર્મ = inaction

યઃ = one who

પશ્યેત્ = observes

અકર્મણિ = in inaction

ચ = also

કર્મ = fruitive action

યઃ = one who

સઃ = he

બુધ્દ્રિમાન્ = is intelligent

મનુષ્યેષુ = in human society

સઃ = he

યુક્તઃ = is in the transcendental position

ક્રત્સ્નકર્મકૃત્ = although engaged in all activities.

યસ્ય = one whose

સર્વે = all sorts of

સમારમ્ભાઃ = attempts

```
કામ = based on desire for sense gratification
સફ્રલ્પ = determination
વર્જિતાઃ = are devoid of
ફાાન = of perfect knowledge
અગ્નિ = by the fire
દગ્ધ = burned
કર્માણાં = whose work
d = him
આહઃ = declare
પણ્ડિતં = learned
બુધાઃ = those who know.
ત્યક્ત્વા = having given up
કર્મફલાસડ્ગં = attachment for fruitive results
નિત્ય = always
ุงห: = being satisfied
નિરાશ્રયઃ = without any shelter
કર્મણિ = in activity
અભિપ્રવૃત્તઃ = being fully engaged
અપિ = in spite of
-1 = does not
એવ = certainly
કિગ્ચિત્ = anything
કરોતિ = do
સઃ = he.
નિરાશી: = without desire for the result
યત = controlled
ચિત્તાત્મા = mind and intelligence
ત્યક્ત = giving up
સર્વ = all
પરિગ્રહ: = sense of proprietorship over possessions
શારીરં = in keeping body and soul together
```

કેવલં = only

```
કર્મ = work
કુર્વાન્ = doing
-1 = never
આપ્રોતિ = does acquire
કિલ્બિશં = sinful reactions.
યદચ્છા = out of its own accord
લાભ = with gain
સન્તુષ્ટઃ = satisfied
દ્વન્દ્વ = duality
અતીતઃ = surpassed
વિમત્સરઃ = free from envy
સમઃ = steady
સિધ્દૌ = in success
અસિદ્ધૌ = failure
ચ = also
ફત્વા = doing
અપિ = although
+1 = never
નિબધ્યતે = becomes affected.
ગતસડ્ગસ્ય = of one unattached to the modes of material nature
મુક્તસ્ય = of the liberated
જ્ઞાનાવસ્થિત = situated in transcendence
ચેતસઃ = whose wisdom
યફાાય = for the sake of Yajna (KRiShNa)
આચરતઃ = acting
કર્મ = work
સમગ્રં = in total
પ્રવિલીયતે = merges entirely.
બ્રહ્મ = spiritual in nature
અર્પણ = contribution
બ્રહ્મ = the Supreme
```

હિલ: = butter

```
બ્રહ્મ = spiritual
```

અગ્રૌ = in the fire of consummation

બ્રહ્મણા = by the spirit soul

હુતં = offered

બ્રહ્મ = spiritual kingdom

એવ = certainly

તેન = by him

ગન્તવ્યં = to be reached

બ્રહ્મ = spiritual

કર્મ = in activities

સમાધિના = by complete absorption.

દેવં = in worshiping the demigods

એવ = like this

અપરે = some others

યકાં = sacrifices

યોગિનઃ = mystics

પર્યુપાસતે = worship perfectly

બ્રહ્મ = of the Absolute Truth

અગ્રૌ = in the fire

અપરે = others

યુરાં = sacrifice

યજ્ઞેન = by sacrifice

એવ = thus

ઉપજુહૃતિ = offer.

શ્રોત્રાદીનિ = such as the hearing process

ઇન્દ્રિયાણિ = senses

અન્યે = others

સંયમ = of restraint

અગ્નિષ્ = in the fires

જુહૃતિ = offer

શબ્દાદિન્ = sound vibration, etc.

વિષયાન્ = objects of sense gratification

```
અન્યે = others
ઇન્દ્રિય = of the sense organs
અગ્નિષ્ = in the fires
જુહતિ = they sacrifice.
સર્વાણિ = of all
ઇન્દ્રિય = the senses
કર્માણિ = functions
પ્રાણકર્માણિ = functions of the life breath
ચ = also
અપરે = others
આત્મસંયમ = of controlling the mind
યોગ = the linking process
અગ્રૌ = in the fire of
જહૃતિ = offer
જ્ઞાનદીપિતે = because of the urge for self-realization.
દ્રવ્યયજ્ઞાઃ = sacrificing one's possessions
તપોયજ્ઞાઃ = sacrifice in austerities
યોગયજ્ઞાઃ = sacrifice in eightfold mysticism
તથા = thus
અપરે = others
સ્વાધ્યાય = sacrifice in the study of the Vedas
ફાાનયફાઃ = sacrifice in advancement of transcendental knowledge
ચ = also
યતયઃ = enlightened persons
સંશિતવા: = taken to strict yows.
અપાને = in the air which acts downward
જુહૃતિ = offer
પ્રાણં = the air which acts outward
પ્રાણે = in the air going outward
અપાનં = the air going downward
તથા = as also
```

અપરે = others

```
પ્રાણ = of the air going outward
અપાન = and the air going downward
ગતિ = the movement
રુદધ્વા = checking
પ્રાણાયામ = trance induced by stopping all breathing
પરાયણાઃ = so inclined
અપરે = others
નિયત = having controlled
આહારાઃ = eating
પ્રાણાન્ = the outgoing air
પ્રાણેષુ = in the outgoing air
જુહ્રતિ = sacrifice.
સર્વે = all
અપિ = although apparently different
એતે = these
યશ્વિદઃ = conversant with the purpose of performing sacrifices
યજ્ઞક્ષપિત = being cleansed as the result of such performances
sensu: = of sinful reactions
યજ્ઞશિષ્ટ = of the result of such performances of yajna
અમૃતભુષ્ટ: = those who have tasted such nectar
યાન્તિ = do approach
બ્રહ્મ = the supreme
સનાતનં = eternal atmosphere.
-1 = never
અયં = this
લોકાઃ = planet
અસ્તિ = there is
અયજ્ઞસ્ય = for one who performs no sacrifice
કુતઃ = where is
અન્યઃ = the other
કુરુસત્તમ = O best amongst the Kurus.
એવં = thus
```

```
બહુવિધાઃ = various kinds of
યકાાઃ = sacrifices
વિતત: = are spread
બ્રહ્મણઃ = of the Vedas
મુખે = through the mouth
કર્મજાન્ = born of work
વિદ્ધિ = you should know
તાનુ = them
સર્વાન = all
એવં = thus
ફાાત્વા = knowing
વિમોક્ષ્યસે = you will be liberated.
શ્રેયાન્ = greater
દ્રવ્યમયાત્ = of material possessions
યફાાત્ = than the sacrifice
જ્ઞાનયજ્ઞઃ = sacrifice in knowledge
પરન્તપ = O chastiser of the enemy
સર્વ = all
કર્મ = activities
અખિલં = in totality
นเข์ = O son of Pritha
જ્ઞાને = in knowledge
પરિસમપ્યતે = end.
तत् = that knowledge of different sacrifices
વિદ્ધિ = try to understand
પ્રણિપાતેન = by approaching a spiritual master
પરિપ્રશ્નેન = by submissive inquiries
સેવયા = by the rendering of service
ઉપદેક્ષ્યન્તિ = they will initiate
તે = you
ફ્રાાનં = into knowledge
```

જ્ઞાનિનઃ = the self-realized

```
તત્ત્વ = of the truth
દર્શિનઃ = seers.
```

યત્ = which

ફાાત્વા = knowing

-1 = never

પુનઃ = again

મોહં = to illusion

એવં = like this

યાસ્યસિ = you shall go

પાણડવ = O son of Pandu

યેન = by which

ભૂતાનિ = living entities

અશેષાણિ = all

દ્રક્ષ્યસિ = you will see

આત્મનિ = in the Supreme Soul

અથૌ = or in other words

મયિ = in Me.

અપિ = even

ચેત્ = if

અસિ = you are

પાપેભ્યઃ = of sinners

સર્વેભ્યઃ = of all

પાપકૃત્તમઃ = the greatest sinner

સર્વ = all such sinful reactions

ફ્રાનપ્લવેન = by the boat of transcendental knowledge

એવ = certainly

વુજનં = the ocean of miseries

સન્તરિષ્યસિ = you will cross completely.

યથા = just as

એધાંસિ = firewood

સમિદ્ધઃ = blazing

અગ્રિઃ = fire

ભસ્મસાત્ = ashes

કુરુતે = turns

અર્જુન = O Arjuna

ફ્રાાનાગ્નિઃ = the fire of knowledge

સર્વકર્માણિ = all reactions to material activities

ભસ્મસાત્ = to ashes

કુરુતે = it turns

તથા = similarly.

-1 = notHing

હિ = certainly

જ્ઞાનેન = with knowledge

સફરાં = in comparison

પવિત્રં = sanctified

ઇહ = in this world

વિદ્યતે = exists

તત્ = that

સ્વયં = himself

યોગ = in devotion

સંસિદ્ધઃ = he who is mature

કાલેન = in course of time

આત્મનિ = in himself

વિન્દતિ = enjoys.

શ્રદ્ધાવાન્ = a faithful man

લભતે = achieves

ફાાનં = knowledge

તત્પરઃ = very much attached to it

સંયત = controlled

ઇન્દ્રિયઃ = senses

ફ્રાનં = knowledge

લબ્ધ્વા = having achieved

પરાં = transcendental

શાન્તિં = peace

```
અચિરેણ = very soon
અધિગચ્છતિ = attains.
અફાઃ = a fool who has no knowledge in standard scriptures
ચ = and
અશ્રદ્ધાનઃ = without faith in revealed scriptures
a = also
સંશય = of doubts
આત્મા = a person
વિનશ્યતિ = falls back
+ = never
અયં = in this
લોકઃ = world
અસ્તિ = there is
+ = nor
પરઃ = in the next life
+1 = not
સુખં = happiness
સંશય = doubtful
આત્મનઃ = of the person.
યોગ = by devotional service in karma-yoga
સંન્યસ્ત = one who has renounced
કર્માણ = the fruits of actions
ફાાન = by knowledge
સર્ઝિં9\pi = cut
સંશયં = doubts
આત્મવન્તં = situated in the self
-1 = never
કર્માણિ = works
નિબધ્રન્તિ = do bind
```

ધનગ્જય = O conqueror of riches.

અજ્ઞાનસમ્ભૂતં = born of ignorance

તસ્માત્ = therefore

હૃત્સ્થં = situated in the heart

ફાાન = of knowledge

અાસિન = by the weapon

આત્મનઃ = of the self

છિત્ત્વા = cutting off

એનં = this

સંશયં = doubt

યોગં = in yoga

આતિષ્ઠ = be situated

ওিনিম্ভ = stand up to fight

ભારત = O descendant of Bharata.

End of 4.42

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

સંન્યાસં = renunciation

કર્મણાં = of all activities

કૃષ્ણ = O KRiShNa

પુનઃ = again

યોગં = devotional service

ચ = also

શંસસિ = You are praising

યત્ = which

શ્રેયઃ = is more beneficial

એતયોઃ = of these two

એકં = one

તત્ = that

 \hat{H} = unto me

બ્રુહિ = please tell

સુનિશ્ચિતં = definitely.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said

સંન્યાસઃ = renunciation of work

```
કર્મયોગઃ = work in devotion
ચ = also
નિઃશ્રેયસકરૌ = leading to the path of liberation
ઉભૌ = both
તયોઃ = of the two
d = but
કર્મસંન્યાસાત્ = in comparison to the renunciation of fruitive work
કર્મયોગઃ = work in devotion
વિશિષ્યતે = is better.
ક્ષેયઃ = should be known
સઃ = he
નિત્ય = always
સંન્યાસી = renouncer
a:=who
-1 = never
ટેરિ = abhors
+ = nor
કાક્ષતિ = desires
નિર્દ્ધન્દ્રઃ = free from all dualities
હિ = certainly
મહાબાહો = O mighty-armed one
સૂખં = happily
બન્ધાત્ = from bondage
પ્રમુચ્યતે = is completely liberated.
સાડ્પ્ય = analytical study of the material world
યોગૌ = work in devotional service
પૃથક્ = different
બાલાઃ = the less intelligent
પ્રવદન્તિ = say
-1 = never
```

પણ્ડિતાઃ = the learned

એક = in one

```
અપિ = even
આસ્થિતઃ = being situated
સમ્યક્ = complete
ઉભયોઃ = of both
વિન્દતે = enjoys
ફલં = the result.
યત્ = what
સાડ્પ્યાઃ = by means of Sankhya philosophy
પ્રાપ્યતે = is achieved
સ્થાનં = place
તત્ = that
યોગૈઃ = by devotional service
અપિ = also
ગમ્યતે = one can attain
એકં = one
સાડ્પ્યં = analytical study
ચ. = and
યોગં = action in devotion
ચ = and
યઃ = one who
પશ્યતિ = sees
સઃ = he
પશ્યતિ = actually sees.
સંન્યાસ: = the renounced order of life
તુ = but
```

મુનિઃ = a thinker બ્રહ્મ = the Supreme

દુઃખં = distress

આમું = afflicts one with

મહાબાહો = O mighty-armed one

અયોગતઃ = without devotional service

યોગયુક્તઃ = one engaged in devotional service

```
ન ચિરેણ = without delay
```

વિશુદ્ધાત્મા = a purified soul

વિજિતાત્મા = self-controlled

જિતેન્દ્રિયઃ = having conquered the senses

સર્વભૂત = to all living entities

આત્મભૂતાત્મા = compassionate

કુર્વન્નપિ = although engaged in work

-1 = never

લિપ્યતે = is entangled.

ન = never

એવ = certainly

કિચ્ચિત્ = anything

કરોમિ = I do

ध्रति = thus

યુક્તઃ = engaged in the divine consciousness

મન્યેત = thinks

तत्त्ववित् = one who knows the truth

પશ્યન્ = seeing

શ**ૃ**ણ્વન્ = hearing

સ્પૃશન્ = touching

જિધ્રન્ = smelling

અશ્રન્ = eating

ગચ્છન્ = going

સ્વપન્ = dreaming

શ્વસન્ = breathing

પ્રલપન્ = talking

વિસૃજન્ = giving up

ગૃજ્ઞન્ = accepting

ઉન્મિષન્ = opening

નિમિષન્ = closing

અપિ = in spite of

ઇન્દ્રિયાણિ = the senses

ઇન્દ્રિયાર્થેષુ = in sense gratification

વર્તન્તે = let them be so engaged

ઇતિ = thus

ધારયન્ = considering.

બ્રહ્મણિ = unto the Supreme Personality of Godhead

આધાય = resigning

કર્માણિ = all works

સડ્ગં = attachment

ત્યકત્વા = giving up

કરોતિ = performs

યઃ = who

લિપ્યતે = is affected

ન = never

સઃ = he

પાપેન = by sin

นุณนุล่ = a lotus leaf

ઇવ = like

અમ્ભસા = by the water.

કાયેન = with the body

મનસા = with the mind

બુદ્ધ્યા = with the intelligence

કેવલૈઃ = purified

ઇન્દ્રિયૈઃ = with the senses

અપિ = even

યોગિનઃ = KRiShNa conscious persons

કર્મ = actions

કુર્વન્તિ = they perform

સડ્ગં = attachment

ત્યકત્વા = giving up

આત્મ = of the self

```
શુદ્ધચે = for the purpose of purification.
```

નવદ્વારે = in the place where there are nine gates

$$+$$
 = never

$$-1 = not$$

$$-1$$
 = never

$$+1 = nor$$

```
સુજતિ = creates
```

પ્રભુઃ = the master of the city of the body

+1 = nor

કર્મકલ = with the results of activities

સંયોગં = connection

સ્વભાવ: = the modes of material nature

તુ = but

પ્રવર્તતે = act.

+ = never

આદત્તે = accepts

કસ્યચિત્ = anyone's

นเน่ = sin

+ = nor

ચ = also

એવ = certainly

સુકૃતં = pious activities

વિભુઃ = the Supreme Lord

અજ્ઞાનેન = by ignorance

આવતં = covered

ફ્રાાનં = knowledge

તેન = by that

મુહ્યન્તિ = are bewildered

જન્તવઃ = the living entities.

જ્ઞાનેન = by knowledge

તુ = but

તત્ = that

અજ્ઞાનં = nescience

યેષાં = whose

નાશિતં = is destroyed

આત્મનઃ = of the living entity

તેષાં = their

આદિત્યવત્ = like the rising sun

```
ફાાનં = knowledge
પ્રકાશયતિ = discloses
તત્પરં = KRiShNa consciousness.
તત્બુદ્ધયઃ = those whose intelligence is always in the Supreme
તદાત્માનઃ = those whose minds are always in the Supreme
તિષ્ઠાઃ = those whose faith is only meant for the Supreme
તત્પરાયણઃ = who have completely taken shelter of Him
ગચ્છન્તિ = go
અપુનરાવૃત્તિં = to liberation
ફાાન = by knowledge
નિર્ધૃત = cleansed
કલ્મષાઃ = misgivings.
વિદ્યા = with education
વિનય = and gentleness
સમ્પન્ને = fully equipped
બ્રાહ્મણે = in the brahmana
ગવિ = in the cow
હસ્તિનિ = in the elephant
શૂનિ = in the dog
ચ = and
એવ = certainly
શ્વપાકે = in the dog-eater (the outcaste)
ચ = respectively
પશ્ડિતાઃ = those who are wise
સમદર્શિનઃ = who see with equal vision.
ઇહ = in this life
એવ = certainly
तैः = by them
જિતઃ = conquered
સર્ગઃ = birth and death
યેષાં = whose
```

સામ્યે = in equanimity

સ્થિતં = situated

મનઃ = mind

નિર્દોષં = flawless

હિ = certainly

સમં = in equanimity

બ્રહ્મ = like the Supreme

તસ્માત્ = therefore

બ્રહ્મણિ = in the Supreme

 $\hat{d} = they$

સ્થિતાઃ = are situated.

-1 = never

પ્રહૃષ્યેત્ = rejoices

પ્રિયં = the pleasant

પ્રાપ્ય = achieving

-1 = does not

ઉદ્ભિજેત્ = become agitated

પ્રાપ્ય = obtaining

ચ = also

અપ્રિયં = the unpleasant

સ્થિરબૃદ્ધિઃ = self-intelligent

અસમ્મુઢાઃ = unbewildered

બ્રહ્મવિત્ = one who knows the Supreme perfectly

બ્રહ્મણિ = in the transcendence

સ્થિતઃ = situated.

બાહ્યસ્પર્શેષુ = in external sense pleasure

અસક્તાત્મા = one who is not attached

વિન્દતિ = enjoys

આત્મનિ = in the self

યત્ = that which

સુખં = happiness

સઃ = he

બ્રહ્મયોગ = by concentration in Brahman

```
યુક્તાત્મા = self-connected
સુખં = happiness
અક્ષયં = unlimited
અશ્રુતે = enjoys.
યે = those
હિ = certainly
સંસ્પર્શજાઃ = by contact with the material senses
ભોગાઃ = enjoyments
દુઃખ = distress
યોનયઃ = sources of
એવ = certainly
\hat{d} = they are
આદિ = beginning
અન્ત = end
વન્તઃ = subject to
કૌન્તેય = O son of Kunti
-1 = never
તેષુ = in those
રમતે = takes delight
બુધઃ = the intelligent person.
શક્નોતિ = is able
ઇહેવ = in the present body
યઃ = one who
સોઢું = to tolerate
นเงุ = before
શરીર = the body
વિમોક્ષણાત્ = giving up
કામ = desire
ક્રોધ = and anger
ઉદ્ભવં = generated from
વેગં = urges
```

સઃ = he

```
યુક્તઃ = in trance
સ: = he
સુખી = happy
નર: = human being.
યઃ = one who
અન્તર્સૂખઃ = happy from within
અન્તરારામઃ = actively enjoying within
તથા = as well as
અન્તર્જ્યોતિઃ = aiming within
એવ = certainly
યઃ = anyone
સઃ = he
યોગી = a mystic
બ્રહ્મનિર્વાણં = liberation in the Supreme
બ્રહ્મભૂતઃ = being self-realized
અધિગચ્છતિ = attains.
લભન્તે = achieve
બ્રહ્મનિર્વાણં = liberation in the Supreme
ઋષ્યઃ = those who are active within
ક્ષીણકલ્મષાઃ = who are devoid of all sins
ণ্ডিম = having torn off
દ્વૈધાઃ = duality
યતાત્મનાઃ = engaged in self-realization
સર્વભૂત = for all living entities
હિતે = in welfare work
રતાઃ = engaged.
કામ = from desires
ક્રોધ = and anger
વિમુક્તાનાં = of those who are liberated
યતીનાં = of the saintly persons
યતચેતસાં = who have full control over the mind
```

અભિત: = assured in the near future

```
બ્રહ્મનિર્વાણ = liberation in the Supreme
વર્તતે = is there
વિદિતાત્મનાં = of those who are self-realized.
સ્પર્શાન્ = sense objects, such as sound
ફ્રત્વા = keeping
બહિઃ = external
બાહ્યાનુ = unnecessary
ચક્ષુઃ = eyes
ચ = also
એવ = certainly
અન્તરે = between
ભ્રુવોઃ = the eyebrows
પ્રાણાપાનૌ = up-and down-moving air
સમૌ = in suspension
ફત્વા = keeping
નાસાભ્યન્તર = within the nostrils
ચારિણૌ = blowing
યત = controlled
ઇન્દ્રિય = senses
મનઃ = mind
બુધ્કઃ = intelligence
મુનિઃ = the transcendentalist
મોક્ષ = for liberation
પરાયણઃ = being so destined
વિગત = having discarded
ઇચ્છા = wishes
ભય = fear
ક્રોધઃ = anger
યઃ = one who
```

સદા = always મુક્તઃ = liberated એવ = certainly

```
સઃ = he is.
ભોક્તારં = the beneficiary
યશ = of sacrifices
તપસાં = and penances and austerities
સર્વલોક = of all planets and the demigods thereof
મહેશ્વરં = the Supreme Lord
સુદ્ધં = the benefactor
સર્વ = of all
ભૂતાનાં = the living entities
ફ્યાત્વા = thus knowing
માં = Me (Lord KRiShNa)
શાન્તિં = relief from material pangs
ઋચ્છતિ = one achieves.
```

End of 5.29

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Lord said
અનાશ્રિતઃ = without taking shelter
કર્મફલં = of the result of work
કાર્ય = obligatory
કર્મ = work
કરોતિ = performs
યઃ = one who
સઃ = he
સંન્યાસી = in the renounced order
ચ = also
યોગી = mystic
ચ = also
ન = not
નિઃ = without
અગ્નિઃ = fire
```

+ = nor

```
ચ = also
```

અક્રિયાઃ = without duty.

યં. = what

સંન્યાસં = renunciation

ઇતિ = thus

પ્રાહુઃ = they say

યોગં = linking with the Supreme

d = that

વિશ્વ = you must know

પાણડવ = O son of Pandu

-1 = never

હિ = certainly

અસંન્યસ્ત = without giving up

સફ્રલ્પઃ = desire for self-satisfaction

યોગી = a mystic transcendentalist

ભવતિ = becomes

કશ્ચન = anyone.

આરુરુક્ષોઃ = who has just begun yoga

મુનેઃ = of the sage

યોગં = the eightfold yoga system

કર્મ = work

કારણં = the means

ઉચ્યતે = is said to be

યોગ = eightfold yoga

આરૂઢસ્ય = of one who has attained

તસ્ય = his

એવ = certainly

શમઃ = cessation of all material activities

કરણં = the means

ઉચ્યતે = is said to be.

યદા = when

હિ = certainly

-1 = not

ઇન્દ્રિયાર્થેષુ = in sense gratification

-1 = never

કર્મસ્ = in fruitive activities

અનુષજ્જતે = one necessarily engages

સર્વસફ્લ્ય = of all material desires

સંન્યાસી = renouncer

યોગારૂઢઃ = elevated in yoga

તદા = at that time

ઉચ્યતે = is said to be.

ઉદ્ધરેત્ = one must deliver

આત્મના = by the mind

આત્માનં = the conditioned soul

-1 = never

આત્માનં = the conditioned soul

અવસાદયેત્ = put into degradation

આત્મા = mind

એવ = certainly

હિ = indeed

આત્મનઃ = of the conditioned soul

બન્ધુઃ = friend

આત્મા = mind

એવ = certainly

રિપુઃ = enemy

આત્મનઃ = of the conditioned soul.

બન્ધુઃ = friend

આત્મા = the mind

આત્મનઃ = of the living entity

તસ્ય = of him

યેન = by whom

આત્મા = the mind

એવ = certainly

```
આત્મના = by the living entity
જિત: = conquered
અનાત્મનઃ = of one who has failed to control the mind
ત્ = but
શત્રુત્વે = because of enmity
वर्तेत = remains
આત્મૈવ = the very mind
શત્રુવત્ = as an enemy.
જિતાત્મનઃ = of one who has conquered his mind
પ્રશાન્તસ્ય = who has attained tranquillity by such control over the mind
પરમાત્મા = the Supersoul
સમાહિતઃ = approached completely
શીત = in cold
ઉપરા = heat
સુખ = happiness
દુઃખેષુ = and distress
તથા = also
માન = in honor
અપમાનયોઃ = and dishonor.
ફાાન = by acquired knowledge
વિજ્ઞાન = and realized knowledge
дн = satisfied
આત્મા = a living entity
કૂટસ્થઃ = spiritually situated
વિજિતેન્દ્રિયઃ = sensually controlled
યુક્તઃ = competent for self-realization
ઇતિ = thus
ઉચ્યતે = is said
યોગી = a mystic
સમ = equipoised
લોષ્ટ્ર = pebbles
અશ્મ = stone
```

```
કાગ્ચનઃ = gold.
```

અરિ = enemies

ઉદાસીન = neutrals between belligerents

મધ્યસ્થ = mediators between belligerents

દ્વેષ્ય = the envious

બન્ધુષુ = and the relatives or well-wishers

સાધુષુ = unto the pious

અપિ = as well as

ચ = and

પાપેષુ = unto the sinners

સમબુધ્ધઃ = having equal intelligence

વિશિષ્યતે = is far advanced.

યોગી = a transcendentalist

યુગ્જીત = must concentrate in KRiShNa consciousness

સતતં = constantly

આત્માનં = himself (by body, mind and self)

રહસિ = in a secluded place

સ્થિતઃ = being situated

એકાકી = alone

યતચિત્તાત્મા = always careful in mind

નિરાશીઃ = without being attracted by anything else

અપરિગ્રહ: = free from the feeling of possessiveness.

શુચૌ = in a sanctified

દેશે = land

પ્રતિષ્ઠાપ્ય = placing

સ્થિરં = firm

આસનં = seat

આત્મનઃ = his own

-1 = not

અતિ = too

```
ઉચ્છિતં = high
```

+1 = nor

અતિ = too

નીચં = low

ચૈલાજિન = of soft cloth and deerskin

કુશ = and kusa grass

ઉત્તરં = covering

da = thereupon

એકાગ્રં = with one attention

મનઃ = mind

ફત્વા = making

યતચિત્ત = controlling the mind

ઇન્દ્રિય = senses

ક્રિયઃ = and activities

ઉપવિશ્ય = sitting

આસને = on the seat

યુગ્જ્યાત્ = should execute

યોગં = yoga practice

આત્મા = the heart

વિશુદ્ધયે = for clarifying.

સમં = straight

કાય = body

શિરઃ = head

ગ્રીવં = neck

ધારયન્ = holding

અચલં = unmoving

સ્થિરઃ = still

સમ્પ્રેક્ષ્ય = looking

નાસિકા = of the nose

અગ્રં = at the tip

સ્વં = own

દિશ: = on all sides

```
ચ = also
અનવલોકયાન્ = not looking
પ્રશાન્ત = unagitated
આત્મા = mind
વિગતભીઃ = devoid of fear
બ્રહ્મચારિવ્રતે = in the vow of celibacy
સ્થિતઃ = situated
ਮੂਜ: = mind
સંયમ્ય = completely subduing
મત્ = upon Me (KRiShNa)
थितः = concentrating the mind
યુક્તઃ = the actual yogi
આસીત = should sit
મત્ = Me
પરઃ = the ultimate goal.
યુગ્જન્ = practicing
એવં = as mentioned above
સદા = constantly
આત્માનં = body, mind and soul
યોગી = the mystic transcendentalist
નિયતમનસઃ = with a regulated mind
શાન્તિં = peace
નિર્વાણપરમાં = cessation of material existence
મત્સંસ્થાં = the spiritual sky (the kingdom of God)
અધિગુજ્જીતિ = does attain.
-1 = never
અતિ = too much
અશ્વતઃ = of one who eats
તુ = but
યોગઃ = linking with the Supreme
અસ્તિ = there is
```

+1 = nor

```
ચ = also
એકાન્તં = overly
અનશ્નતઃ = abstaining from eating
+1 = nor
ચ = also
અતિ = too much
સ્વપ્રશીલસ્ય = of one who sleeps
જગ્રતઃ = or one who keeps night watch too much
+1 = not
એવ = ever
ચ = and
અર્જુન = O Arjuna.
યુક્ત = regulated
આહાર = eating
વિહારસ્ય = recreation
યુક્ત = regulated
ચેષ્ટસ્ય = of one who works for maintenance
કર્મસ્ = in discharging duties
યુક્ત = regulated
સ્વપ્રાવબોધસ્ય = sleep and wakefulness
યોગઃ = practice of yoga
ભવતિ = becomes
દુઃખહા = diminishing pains.
યદા = when
વિનિયતં = particularly disciplined
ચિત્તં = the mind and its activities
આત્મનિ = in the transcendence
એવ = certainly
અવતિષ્ઠતે = becomes situated
નિસ્પૃહઃ = devoid of desire
સર્વ = for all kinds of
```

કામેભ્યઃ = material sense gratification

```
યુક્તઃ = well situated in yoga
ઇતિ = thus
ઉચ્યતે = is said to be
dEL = at that time.
યથા = as
દીપઃ = a lamp
નિવાતસ્થઃ = in a place without wind
+1 = does not
ઇડ્રગતે = waver
સા = this
ઉપમા = comparison
સ્મૃતા = is considered
યોગિનઃ = of the yogi
યતચિત્તસ્ય = whose mind is controlled
યુગ્જતઃ = constantly engaged
યોગં = in meditation
આત્મનઃ = on transcendence.
યત્ર = in that state of affairs where
ઉપરમતે = cease (because one feels transcendental happiness)
ચિત્તં = mental activities
નિરુદ્ધં = being restrained from matter
યોગસેવયા = by performance of yoga
યત્ર = in which
a = also
એવ = certainly
આત્મના = by the pure mind
આત્માનં = the self
પશ્યન્ = realizing the position of
આત્મનિ = in the self
તુષ્યતિ = one becomes satisfied
```

સુખં = happiness આત્યન્તિકં = supreme

```
યત્ = which
તત્ = that
```

બુધ્દ્ર = by intelligence

ગ્રાહ્યં = accessible

અતીન્દ્રિયં = transcendental

वेति = one knows

ਪੁਰ = wherein

-1 = never

a = also

એવ = certainly

અયં = he

સ્થિતઃ = situated

ચલતિ = moves

 $d_{\tau}q_{d}$: = from the truth

યં = that which

લબ્ધા = by attainment

ચ = also

અપરં = any other

લાભં = gain

મન્યતે = considers

-1 = never

અધિકં = more

તતઃ = than that

યસ્મિન્ = in which

સ્થિતઃ = being situated

-1 = never

દુઃખેન = by miseries

ગુરુણાપિ = even though very difficult

વિચાલ્યતે = becomes shaken

d = that

વિદ્યાત્ = you must know

દુઃખસંયોગ = of the miseries of material contact

વિયોગં = extermination

યોગસંજ્ઞિતં = called trance in yoga.

સઃ = that

નિશ્ચયેન = with firm determination

યોક્તવ્યઃ = must be practiced

યોગઃ = yoga system

અનિર્વિણ્ણચેતસ = without deviation

સફલ્પ = mental speculations

પ્રભવાન્ = born of

કામાન્ = material desires

ત્યક્તવા = giving up

સર્વાન્ = all

અશેષતઃ = completely

મનસા = by the mind

એવ = certainly

ઇન્દ્રિયગ્રામં = the full set of senses

વિનિયમ્ય = regulating

સમન્તતઃ = from all sides.

શનૈઃ = gradually

શનૈઃ = step by step

ઉપરમેત્ = one should hold back

બુદ્ધ્યા = by intelligence

ધૃતિગૃહીતયા = carried by conviction

આત્મસંસ્થં = placed in transcendence

ਮੂਜ: = mind

કૃત્વા = making

-1 = not

કિગ્ચિત્ = anything else

અપિ = even

ચિન્તયેત્ = should think of.

યતસ્થતઃ = wherever

નિશ્ચલતિ = becomes verily agitated

```
મનઃ = the mind
ચગ્ચલં = flickering
અસ્થિરં = unsteady
dd&dd: = from there
નિયમ્ય = regulating
એતત્ = this
આત્મનિ = in the self
એવ = certainly
વશં = control
નયેત = must bring under.
પ્રશાન્ત = peaceful, fixed on the lotus feet of KRiShNa
મનસં = whose mind
હિ = certainly
એનં = this
યોગિનં = yogi
સુખં = happiness
ઉત્તમં = the highest
ઉપૈતિ = attains
શાન્તરજસં = his passion pacified
બ્રહ્મભૂતં = liberation by identification with the Absolute
અકલ્મષં = freed from all past sinful reactions.
યુગ્જન્ = engaging in yoga practice
એવં = thus
સદા = always
આત્માનં = the self
યોગી = one who is in touch with the Supreme Self
વિગત = freed from
કલ્મષઃ = all material contamination
સુખેન = in transcendental happiness
બ્રહ્મસંસ્પર્શ = being in constant touch with the Supreme
અત્યન્તં = the highest
સુખં = happiness
```

```
અશ્રુતે = attains.
સર્વભૂતસ્થં = situated in all beings
આત્માનં = the Supersoul
સર્વ = all
ભૂતાની = entities
ચ = also
આત્મનિ = in the self
ઈક્ષતે = does see
યોગયુક્તાત્મા = one who is dovetailed in KRiShNa consciousness
સર્વત્ર = everywhere
સમદર્શનઃ = seeing equally.
યઃ = whoever
Hi = Me
પશ્યતિ = sees
સર્વત્ર = everywhere
સર્વ = everything
ચ. = and
મિ = in Me
પશ્યતિ = sees
તસ્ય = for him
અહં = I
+1 = not
પ્રણશ્યામિ = am lost
સ: = he
ચ = also
\hat{H} = \text{to Me}
+1 = nor
પ્રણશ્યતિ = is lost.
સર્વભૂતસ્થિતં = situated in everyone's heart
યઃ = he who
માં = Me
```

พชดี = serves in devotional service

```
એકત્વં = in oneness
```

$$ql = or$$

યદિ
$$=$$
 if

મધુસૂદન = O killer of the demon Madhu

એતસ્ય = of this

અહં = I

+1 = do not

પશ્યામિ = see

ચગ્ચલત્વાત્ = due to being restless

સ્થિતિં = situation

સ્થિરાં = stable.

ચગ્ચલં = flickering

હિ = certainly

મનઃ = mind

કૃષ્ણ = O KRiShNa

પ્રમાથિ = agitating

બલવત્ = strong

غ = obstinate

તસ્ય = its

અહં = I

નિગ્રહં = subduing

મન્યે = think

વાયોઃ = of the wind

ઇવ = like

સૂદ્ષ્કરં = difficult.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said

અસંશયં = undoubtedly

મહાબાહો = O mighty-armed one

મનઃ = the mind

દુર્નિગ્રહં = difficult to curb

ચલં = flickering

અભ્યાસેન = by practice

તુ = but

કૌન્તેય = O son of Kunti

વૈરાગ્યેણ = by detachment

ચ = also

```
ગૃહ્યતે = can be so controlled.
અસંયતા = unbridled
```

આત્મના = by the mind

યોગઃ = self-realization

દુષ્પ્રાપઃ = difficult to obtain

ઇતિ = thus

 $\hat{H} = My$

મતિઃ = opinion

વશ્ય = controlled

આત્મના = by the mind

તુ = but

યતતા = while endeavoring

શક્યઃ = practical

અવામું = to achieve

ઉપાયતઃ = by appropriate means.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

અયતિઃ = the unsuccessful transcendentalist

શ્રદ્ધયા = with faith

ઉપેતઃ = engaged

યોગાત્ = from the mystic link

ચલિત = deviated

માનસઃ = who has such a mind

અપ્રાપ્ય = failing to attain

યોગસંસિદ્ધિ = the highest perfection in mysticism

si = which

ગતિં = destination

કૃષ્ણ = O KRiShNa

ગચ્છતિ = achieves.

કચ્ચિત્ = whether

-1 = not

ઉભય = both

વિભ્રષ્ટ: = deviated from

```
છિમ્ર = torn
અભં = cloud
ઇવ = like
નશ્યતિ = perishes
અપ્રતિષ્ઠઃ = without any position
મહાબાહો = O mighty-armed KRiShNa
વિમૃઢ: = bewildered
બ્રહ્મણઃ = of transcendence
પથિ = on the path.
એતત્ = this is
મ= my
સંશયં = doubt
કૃષ્ણ = O KRiShNa
છेत्रुं = to dispel
અર્હસિ = You are requested
અશેષતઃ = completely
ત્વત = than You
અન્યઃ = other
સંશયસ્ય = of the doubt
અસ્ય = this
છેત્તા = remover
-1 = never
હિ = certainly
ઉપપદ્યતે = is to be found.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
นเซ็ = O son of Pritha
नैव = never is it so
ଧଧ = in this material world
```

-1 = never

તસ્ય = his

અમુત્ર = in the next life વિનાશ: = destruction

```
વિદ્યતે = exists
+ = never
હિ = certainly
કલ્યાણકત્ = one who is engaged in auspicious activities
કશ્ચિત્ = anyone
દુર્ગતિં = to degradation
તાત = My friend
ગચ્છતિ = goes.
પ્રાપ્ય = after achieving
પુણ્યકૃતં = of those who performed pious activities
લોકાનુ = planets
ઉષિત્વા = after dwelling
શાશ્વતીઃ = many
સમાઃ = years
શુચીનાં = of the pious
શ્રીમતં = of the prosperous
ગેહે = in the house
યોગભ્રષ્ટ: = one who has fallen from the path of self-realization
અભિજાયતે = takes his birth.
અથવા = or
યોગિનાં = of learned transcendentalists
એવ = certainly
કુલે = in the family
ભવતિ = takes birth
ધીમતાં = of those who are endowed with great wisdom
એતત્ = this
હિ = certainly
દુર્લભતરં = very rare
લોકે = in this world
જન્મ = birth
યત્ = that which
ઈક્ષં = like this.
```

```
da = thereupon
d = that
બુદ્ધિસંયોગં = revival of consciousness
લભતે = gains
પૌર્વદેહિકં = from the previous body
યતતે = he endeavors
ચ = also
તતः = thereafter
ભ્યઃ = again
સંસિધ્દૌ = for perfection
કુરુનન્દન = O son of Kuru.
પૂર્વ = previous
અભ્યાસેન = by practice
તેન = by that
એવ = certainly
હ્રિયતે = is attracted
હિ = surely
અવશઃ = automatically
અપિ = also
સઃ = he
જિજ્ઞાસુઃ = inquisitive
અપિ = even
યોગસ્ય = about yoga
શબ્દબ્રહ્મ = ritualistic principles of scriptures
અતિવર્તતે = transcends.
પ્રયતાત્ = by rigid practice
યતમાનઃ = endeavoring
ਰੂ = and
યોગી = such a transcendentalist
સંશુદ્ધ = washed off
કિલ્બિષ: = all of whose sins
```

અનેક = after many, many

```
જન્મ = births
સંસિદ્ધઃ = having achieved perfection
dd: = thereafter
યાતિ = attains
પરાં = the highest
ગતિં = destination.
તપસ્વિભ્ય: = than the ascetics
અધિકઃ = greater
યોગી = the yogi
જ્ઞાનિભ્યઃ = than the wise
અપિ = also
મતઃ = considered
અધિકઃ = greater
કર્મિભ્યઃ = than the fruitive workers
ચ = also
અધિકઃ = greater
યોગી = the yogi
તસ્માત્ = therefore
યોગી = a transcendentalist
ભવ = just become
અર્જુન = O Arjuna.
યોગિનાં = of yogis
અપિ = also
સર્વેષાં = all types of
મદ્ભતેન = abiding in Me, always thinking of Me
અન્તરાત્મના = within himself
શ્રધ્ધાવાનુ = in full faith
ભજતે = renders transcendental loving service
યઃ = one who
ਮi = to Me (the Supreme Lord)
સઃ = he
મે = by Me
```

```
યુક્તતમઃ = the greatest yogi
મતઃ = is considered.
```

End of 6.47

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Lord said
મયિ = to Me
આસક્તમનાઃ = mind attached
પાર્થ = O son of Pritha
યોગં = self-realization
યુગ્જન્ = practicing
મદાશ્રયઃ = in consciousness of Me (KRiShNa consciousness)
અસંશયં = without doubt
સમગ્રં = completely
માં = Me
યથા = how
જ્ઞાસ્યસિ = you can know
તત્ = that
શૃણુ = try to hear.
ફાાનં = phenomenal knowledge
તે = unto you
અહં = I
સ = with
વિજ્ઞાનં = numinous knowledge
ઇદં = this
વક્ષ્યામિ = shall explain
અશેષતઃ = in full
યત્ = which
ફાાત્વા = knowing
+1 = not
ଧଧ = in this world
ભૂયઃ = further
```

```
અન્યત્ = anything more
```

$$\hat{H} = My$$

અપરા = inferior

ઇયં = this

ઇતઃ = besides this

d = but

અન્યાં = another

પ્રકૃતિં = energy

વિદ્ધિ = just try to understand

 $\hat{H} = My$

પરં = superior

જિવભૂતાં = comprising the living entities

મહાબાહો = O mighty-armed one

યયા = by whom

ઇદં = this

ધાર્યતે = is utilized or exploited

જગત્ = the material world.

એતત્ = these two natures

યોનીનિ = whose source of birth

ભૂતાનિ = everything created

સર્વાણિ = all

ઇતિ = thus

ઉપધારય = know

અહં = I

કૃત્સ્નસ્ય = all-inclusive

જગતઃ = of the world

પ્રભવઃ = the source of manifestation

પ્રલયઃ = annihilation

તથા = as well as.

ਮπ: = beyond Me

પરતરં = superior

ન = not

અન્યત્ કિગ્ચિત્ = anything else

અસ્તિ = there is

ધનગ્જય = O conqueror of wealth

```
મયિ = in Me
```

સર્વ = all that be

రి $\dot{\xi}$ = which we see

પ્રોતં = is strung

સૂત્રે = on a thread

મણિગણાઃ = pearls

ઇવ = like.

રસઃ = taste

અહં = I

અપ્સુ = in water

કૌન્તેય = O son of Kunti

પ્રભા = the light

અસ્મિ = I am

શશિસૂર્યયોઃ = of the moon and the sun

પ્રણવઃ = the three letters a-u-m

સર્વ = in all

વેદેષુ = the Vedas

શબ્દઃ = sound vibration

ખે = in the ether

પૌરુષં = ability

નુષુ = in men.

પુણ્યઃ = original

ગન્ધઃ = fragrance

પૃથિવ્યાં = in the earth

ચ = also

તેજઃ = heat

ચ = also

અસ્મિ = I am

વિભાવસૌ = in the fire

જીવનં = life

સર્વ = in all

ભૂતેષુ = living entities

```
ਰਪ: = penance
a = also
અસ્મિ = I am
તપસ્વિષ્ = in those who practice penance.
બીજં = the seed
Hi = Me
સર્વભૂતાનાં = of all living entities
વિદ્ધિ = try to understand
પાર્થ = O son of Pritha
સનાતનં = original, eternal
બુધ્કઃ = intelligence
બુધ્ધિમતાં = of the intelligent
અસ્મિ = I am
તેજઃ = prowess
તેજસ્વિનાં = of the powerful
અહં = I am.
બલં = strength
બલવતાં = of the strong
ચ = and
અહં = I am
કામ = passion
રાગ = and attachment
વિવર્જિતં = devoid of
ધર્માવિરુદ્ધઃ = not against religious principles
ભૂતેષુ = in all beings
કામઃ = sex life
અસ્મિ = I am
ભરતર્ષભ = O lord of the Bharatas.
યે = all which
ચ = and
એવ = certainly
```

સાત્ત્વિકાઃ = in goodness

```
ભાવ: = states of being
```

રાજસઃ = in the mode of passion

તામસાઃ = in the mode of ignorance

ચ = also

યે = all which

ਮਹ: = from Me

એવ = certainly

ઇતિ = thus

તાનુ = those

વિદ્ધિ = try to know

-1 = not

તુ = but

અહં = I

તેષુ = in them

 $\hat{d} = they$

મયિ = in Me.

ત્રિભિઃ = three

ગુણમયૈઃ = consisting of the gunas

ભાવૈ: = by the states of being

એભિઃ = all these

સર્વ = whole

ઇદં = this

જગત્ = universe

મોહિતં = deluded

નાભિજાનાતિ = does not know

માં = Me

એભ્યઃ = above these

чė≀ = the Supreme

અવ્યયં = inexhaustible.

દૈવી = transcendental

હિ = certainly

એષા = this

```
ગુણમંચી = consisting of the three modes of material nature
મમ = My
માયા = energy
દ્રસ્થયા = very difficult to overcome
માં = unto Me
એવ = certainly
યે = those who
પ્રપદ્યન્તે = surrender
માયામેતાં = this illusory energy
तरन्ति = overcome
\hat{d} = \text{they}.
+1 = not
માં = unto Me
દુષ્કૃતિનઃ = miscreants
મૂઢઃ = foolish
પ્રપદ્યન્તે = surrender
નરાધમાઃ = lowest among mankind
માયયા = by the illusory energy
અપહૃત = stolen
ફાાનઃ = whose knowledge
આસુરં = demonic
ભાવં = nature
આશ્રિતાઃ = accepting.
ચતુર્વિધાઃ = four kinds of
ભજન્તે = render services
માં = unto Me
જનાઃ = persons
સુકૃતિનઃ = those who are pious
અર્જુન = O Arjuna
આર્તઃ = the distressed
```

જિજ્ઞાસુઃ = the inquisitive

અર્થાર્થી = one who desires material gain

```
ફાાની = one who knows things as they are
ચ = also
ભરતર્ષભ = O great one amongst the descendants of Bharata.
તેષાં = out of them
જ્ઞાની = one in full knowledge
નિત્યયુક્તઃ = always engaged
એક = only
ભક્તિઃ = in devotional service
વિશિષ્યતે = is special
પ્રિયઃ = very dear
હિ = certainly
ફાાનિનઃ = to the person in knowledge
અત્યર્થ = highly
અહં = I am
સઃ = he
ચ = also
\mu\mu = to Me
પ્રિયઃ = dear.
ઉદારાઃ = magnanimous
સર્વ = all
એવ = certainly
એતે = these
ફાાની = one who is in knowledge
તુ = but
આત્મૈવ = just like Myself
\hat{H} = My
મતં = opinion
આસ્થિતઃ = situated
સઃ = he
હિ = certainly
યુક્તાત્મા = engaged in devotional service
```

Hi = in Me

```
એવ = certainly
```

અનુત્તમાં = the highest

ગતિં = destination.

બહૂનાં = many

જન્મનાં = repeated births and deaths

અન્તે = after

ફ્રાનવાન્ = one who is in full knowledge

માં = unto Me

પ્રપદ્યતે = surrenders

વાસુદેવઃ = the Personality of Godhead, KRiShNa

સર્વ = everything

ઇતિ = thus

સઃ = that

મહાત્મા = great soul

સુદુર્લભઃ = very rare to see.

કામૈઃ = by desires

तैस्तैः = various

હત = deprived of

ફ્રાાનાઃ = knowledge

પ્રપદ્યન્તે = surrender

અન્ય = to other

દેવતાઃ = demigods

 $\dot{d} \dot{d} = corresponding$

નિયમં = regulations

આસ્થાય = following

પ્રકૃત્યા = by nature

નિયતાઃ = controlled

સ્વયા = by their own.

યસ્ય = whoever

યાં યાં = whichever

તનું = form of a demigod

ભક્તઃ = devotee

શ્રદ્ધયા = with faith

અર્થિતું = to worship

ઇચ્છતિ = desires

તસ્ય તસ્ય = to him

અચલં = steady

શ્રધ્દાં = faith

તાં = that

એવ = surely

વિદધામિ = give

અહં = I.

સઃ = he

તયા = with that

શ્રદ્ધયા = inspiration

યુક્તઃ = endowed

તસ્ય = of that demigod

આરાધનં = for the worship

ઈહતે = he aspires

લભતે = obtains

ચ = and

તતઃ = from that

કામાન્ = his desires

મયા = by Me

એવ = alone

વિહિતાન્ = arranged

હિ = certainly

તાન્ = those.

અન્તવત્ = perishable

તુ = but

ફલં = fruit

તેષાં = their

તત્ = that

ભવતિ = becomes

```
અલ્પમેધસાં = of those of small intelligence
દેવાન્ = to the demigods
દેવયજઃ = the worshipers of the demigods
યાન્તિ = go
મત્ = My
ભક્તાઃ = devotees
યાન્તિ = go
માં = to Me
અપિ = also.
અવ્યક્તં = nonmanifested
વ્યક્તિં = personality
આપન્નં = achieved
મન્યન્તે = think
Hi = Me
અબુદ્ધયઃ = less intelligent persons
પરં = supreme
ભાવં = existence
અજાનન્તઃ = without knowing
મમ = My
અવ્યયં = imperishable
અનુત્તમં = the finest.
+ = nor
અહં = I
પ્રકાશ: = manifest
સર્વસ્ય = to everyone
યોગમાયા = by internal potency
સમાવૃત: = covered
મૂઢઃ = foolish
અયં = these
+1 = not
અભિજાનાતિ = can understand
```

લોકઃ = persons

```
માં = Me
```

અજં = unborn

અવ્યયં = inexhaustible.

વેદ = know

અહં = I

સમતીતાનિ = completely past

વર્તમાનાનિ = present

ચ = and

અર્જુન = O Arjuna

ભવિષ્યાણિ = future

ચ = also

ભૂતાની = all living entities

માં = Me

તુ = but

વેદ = knows

-1 = not

કશ્ચન = anyone.

ઇચ્છા = desire

દ્વેષ = and hate

સમુત્થેન = arisen from

દ્વન્દ્વ = of duality

મોહેન = by the illusion

ભારત = O scion of Bharata

સર્વ = all

ભૂતાની = living entities

સમ્મોહં = into delusion

સર્ગ = while taking birth

યાન્તિ = go

પરન્તપ = O conqueror of enemies.

યેષાં = whose

તુ = but

અન્તગતં = completely eradicated

```
પાપં = sin
જનાનાં = of the persons
પુણ્ય = pious
કર્મણાં = whose previous activities
\hat{d} = they
દ્રન્દ્ર = of duality
મોહ = delusion
નિર્મક્તાઃ = free from
ભજન્તે = engage in devotional service
Hi = to Me
ફઢવ્રતાઃ = with determination.
જરા = from old age
મરણ = and death
મોક્ષાય = for the purpose of liberation
માં = Me
આશ્રિત્ય = taking shelter of
યતન્તિ = endeavor
યે = all those who
\hat{d} = such persons
બ્રહ્મ = Brahman
તત્ = actually that
વિદુ: = they know
કત્સનં = everything
અધ્યાત્મં = transcendental
કર્મ = activities
ચ = also
અખિલં = entirely.
સાધિભૂત = and the governing principle of the material manifestation
અધિદૈવં = governing all the demigods
માં = Me
સાધિયફાં = and governing all sacrifices
a = also
```

```
થે = those who
વિદુઃ = know
પ્રયાણ = of death
કાલે = at the time
અપિ = even
ચ = and
માં = Me
તે = they
વિદુઃ = know
યુક્તચેતસઃ = their minds engaged in Me.
```

End of 7.30

```
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
(\hat{s} = what)
તત્ = that
બ્રહ્મ = Brahman
(\dot{s}) = \text{what}
અધ્યાતમં = the self
(\hat{s} = what)
કર્મ = fruitive activities
પુરુષોત્તમ = O Supreme Person
અધિભૂત = the material manifestation
ચ = and
(\mathbf{\hat{S}} = \mathbf{what})
પ્રોક્તં = is called
અધિદૈવં = the demigods
(\mathbf{\hat{S}}) = \mathbf{what}
ઉચ્યતે = is called.
અધિયજ્ઞઃ = the Lord of sacrifice
કથં = how
કઃ = who
```

```
અત્ર = here
દેહે = in the body
અસ્મિન્ = this
મધુસૂદન = O Madhusudana
પ્રયાણકાલે = at the time of death
ચ. = and
કથં = how
ક્ષેયોડસિ = You can be known
નિયતાત્મભિઃ = by the self-controlled.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
અક્ષરં = indestructible
બ્રહ્મ = Brahman
પુરમં = transcendental
સ્વભાવ: = eternal nature
અધ્યાત્મં = the self
ઉચ્યતે = is called
ભૂતભાવોદ્ભવકરઃ = producing the material bodies of the living entities
વિસર્ગઃ = creation
รษ์ = fruitive activities
સંજ્ઞિતઃ = is called.
અધિભૂતં = the physical manifestation
क्षरः = constantly changing
ભાવ: = nature
પુરુષઃ = the universal form
ચ. = and
અધિદૈવતં = called adhidaiya
અધિયજ્ઞઃ = the Supersoul
અહં = I (KRiShNa)
એવ = certainly
અત્ર = in this
દેહે = body
```

દેહભૃતાં = of the embodied

92 = 0 best.

અન્તકાલે = at the end of life

ચ = also

માં = Me

એવ = certainly

સ્મરન્ = remembering

મુક્તવા = quitting

કલેવરં = the body

યઃ = he who

પ્રયાતિ = goes

સઃ = he

મદ્ભાવં = My nature

યાતિ = achieves

+ = not

અસ્તિ = there is

અત્ર = here

સંશયઃ = doubt.

યં યં = whatever

વાપિ = at all

સ્મરન્ = remembering

ભાવં = nature

ત્યજિત = gives up

અન્તે = at the end

કલેવરં = this body

તં તં = similar

એવ = certainly

એતિ = gets

કૌન્તેય = O son of Kunti

સદા = always

તત્ = that

ભાવ = state of being

ભાવિતાઃ = remembering.

bgwords.pdf

133

તસ્માત્ = therefore

સર્વેષુ = at all

કાલેષુ = times

માં = Me

અનુસ્મર = go on remembering

યુધ્ય = fight

ચ = also

મયિ = unto Me

અર્પિત = surrendering

મનઃ = mind

બૃદ્ધિઃ = intellect

માં = unto Me

એવ = surely

એપ્યસિ = you will attain

અસંશયઃ = beyond a doubt.

અભ્યાસયોગ = by practice

યુક્તેન = being engaged in meditation

ચેતસા = by the mind and intelligence

નાન્યગામિના = without their being deviated

પરમં = the Supreme

પુરુષં = Personality of Godhead

દિવ્યં = transcendental

યાતિ = one achieves

પાર્થ = O son of Pritha

અનુચિન્તયન્ = constantly thinking of.

કવિં = the one who knows everything

પુરાણં = the oldest

અનુશાસિતારં = the controller

અણોઃ = than the atom

અણીયાંસં = smaller

અનુસ્મરેત્ = always thinks of

યઃ = one who

```
સર્વસ્થ = of everything
ยเสเจ๋ = the maintainer
અચિન્ત્ય = inconceivable
રૂપં = whose form
આદિત્યવર્ણ = luminous like the sun
ਰਮੁસ: = to darkness
પરસ્તાત્ = transcendental.
પ્રયાણકાલે = at the time of death
મનસા = by the mind
અચલેન = without its being deviated
ભક્ત્યા = in full devotion
યુક્તઃ = engaged
યોગબલેન = by the power of mystic yoga
ચ = also
એવ = certainly
ભ્રુવોઃ = the two eyebrows
મધ્યે = between
પ્રાણં = the life air
આવેશ્ય = establishing
સમ્યક્ = completely
સઃ = he
d = that
чरं = transcendental
પુરુષં = Personality of Godhead
ઉપૈતિ = achieves
દિવ્યં = in the spiritual kingdom.
યત્ = that which
અક્ષરં = syllable om
વેદવિદ: = persons conversant with the Vedas
વદન્તિ = say
```

વિશન્તિ = enter યત્ = in which

```
યતય: = great sages
વીતરાગાઃ = in the renounced order of life
યત્ = that which
ઇચ્છન્તઃ = desiring
બ્રહમચર્ય = celibacy
ચરન્તિ = practice
તત્ = that
\hat{d} = unto you
પદં = situation
સંત્રહેણ = in summary
પ્રવક્ષ્યે = I shall explain.
સર્વદ્વારાણિ = all the doors of the body
સંયમ્ય = controlling
મનઃ = the mind
હિં = in the heart
નિરુધ્ય = confining
ચ = also
મુર્ધિ = on the head
આધાય = fixing
આત્મનઃ = of the soul
પ્રાણં = the life air
આસ્થિતઃ = situated in
યોગધારણાં = the yogic situation.
ॐ = the combination of letters om (omkara)
ઇતિ = thus
એકાક્ષરં = the one syllable
બ્રહ્મ = absolute
વ્યાહરન્ = vibrating
માં = Me (KRiShNa)
અનુસ્મરન્ = remembering
યઃ = anyone who
પ્રયાતિ = leaves
```

```
ત્યજન્ = quitting
દેહં = this body
સઃ = he
યાતિ = achieves
પરમાં = the supreme
ગતિં = destination.
અનન્યચેતાઃ = without deviation of the mind
સતતં = always
યઃ = anyone who
માં = Me (KRiShNa)
સ્મરતિ = remembers
નિત્યશઃ = regularly
તસ્ય = to him
અહં = I am
સુલભઃ = very easy to achieve
นเข์ = O son of Pritha
નિત્ય = regularly
યુક્તસ્ય = engaged
યોગિનઃ = for the devotee.
માં = Me
ઉપેત્ય = achieving
પુનઃ = again
જન્મ = birth
દુઃખાલયં = place of miseries
અશાશ્વતં = temporary
-1 = never
આપ્રુવન્તિ = attain
મહાત્મનઃ = the great souls
સંસિદ્ધિ = perfection
પરમાં = ultimate
ગતાઃ = having achieved.
```

આબ્રહ્મભુવનાત્ = up to the Brahmaloka planet

લોકાઃ = the planetary systems પુનઃ = again આવર્તિનઃ = returning અર્જુન = O Arjuna માં = unto Me ઉપેત્ય = arriving તુ = but કૌન્તેય = O son of Kunti પનર્જન્મ = rebirth +1 = neverવિદ્યતે = takes place. સહસ = one thousand યગ = millenniums પર્યન્તં = including અહઃ = day યત્ = that which બ્રહમણઃ = of Brahma વિદુઃ = they know રાત્રિં = night યુગ = millenniums સહસાન્તાં = similarly, ending after one thousand $\hat{d} = they$ અહોરાત્ર = day and night વિદ: = who understand જનાઃ = people. અવ્યક્તાત્ = from the unmanifest વ્યક્તયઃ = living entities સર્વઃ = all પ્રભવન્તિ = become manifest અહરાગમે = at the beginning of the day

રાત્ર્યાગમે = at the fall of night પ્રલીયન્તે = are annihilated

```
તત્ર = into that
એવ = certainly
અવ્યક્ત = the unmanifest
સંક્ષકે = which is called.
ભૂતગ્રામઃ = the aggregate of all living entities
સઃ = these
એવ = certainly
અયં = this
ભૂત્વા ભૂત્વા = repeatedly taking birth
પ્રલીયતે = is annihilated
રાત્રિ = of night
આગમે = on the arrival
અવશઃ = automatically
นเข็ = O son of Pritha
પ્રભવતિ = is manifest
અહઃ = of daytime
આગમે = on the arrival.
પરઃ = transcendental
તસ્માત્ = to that
d = but
ભાવ: = nature
અન્યઃ = another
અવ્યક્તઃ = unmanifest
અવ્યક્તાત્ = to the unmanifest
સનાતનઃ = eternal
યઃ સઃ = that which
સર્વેષુ = all
ભૂતેષુ = manifestation
નશ્યાત્સ્ = being annihilated
-1 = never
વિનશ્યતિ = is annihilated.
```

અવ્યક્તઃ = unmanifested

અક્ષરઃ = infallible

ઇતિ = thus

ઉક્તઃ = is said

d = that

આહુઃ = is known

પરમાં = the ultimate

ગતિં = destination

યં = which

પ્રાપ્ય = gaining

-1 = never

નિવર્તન્તે = come back

તત્ = that

ધામ = abode

પરમં = supreme

મમ = My.

પુરુષઃ = the Supreme Personality

સઃ = He

પરઃ = the Supreme, than whom no one is greater

นเน็ = O son of Pritha

ભક્ત્યા = by devotional service

લભ્યઃ = can be achieved

તુ = but

અનન્યયા = unalloyed, undeviating

યસ્ય = whom

અન્તઃસ્થાનિ = within

ભૂતાની = all of this material manifestation

યેન = by whom

સર્વ = all

ర్ష్ = whatever we can see

તતં = is pervaded.

યત્ર = at which

કાલે = time

```
d = and
અનાવૃત્તિં = no return
આવૃત્તિં = return
ચ = also
એવ = certainly
યોગિનઃ = different kinds of mystics
પ્રયાતાઃ = having departed
યાન્તિ = attain
d = that
કાલં = time
વક્ષ્યામિ = I shall describe
ભરતર્ષભ = O best of the Bharatas.
અગ્રિઃ = fire
જ્યોતિઃ = light
અહઃ = day
શુક્લઃ = the white fortnight
ષણ્માસાઃ = the six months
ઉત્તરાયણં = when the sun passes on the northern side
da = there
પ્રયાતાઃ = those who pass away
ગચ્છન્તિ = go
બ્રહ્મ = to the Absolute
બ્રહ્મવિદ: = who know the Absolute
જનાઃ = persons.
ધુમઃ = smoke
રાત્રિઃ = night
તથા = also
કૃષ્ણ: = the fortnight of the dark moon
ષણ્માસાઃ = the six months
દક્ષિણાયનં = when the sun passes on the southern side
da = there
ચાન્દ્રમસં = the moon planet
```

જ્યોતિઃ = the light

યોગી = the mystic

પ્રાપ્ય = achieving

નિવર્તતે = comes back.

શુક્લ = light

કૃષ્ણે = and darkness

ગતિ = ways of passing

હિ = certainly

એતે = these two

જગતઃ = of the material world

શાશ્વતે = of the Vedas

મતે = in the opinion

એકયા = by one

યાતિ = goes

અનાવૃત્તિં = to no return

અન્યયા = by the other

આવર્તતે = comes back

પુનઃ = again.

ન = never

એતે = these two

સુતી = different paths

પાર્થ = O son of Pritha

જાનન્ = even if he knows

યોગી = the devotee of the Lord

મુહ્યતિ = is bewildered

કશ્ચન = any

તસ્માત્ = therefore

સર્વેષુ કાલેષુ = always

યોગયુક્તઃ = engaged in KRiShNa consciousness

ભવ = just become

અર્જુન = O Arjuna.

વેદેષુ = in the study of the Vedas

```
યજ્ઞેષુ = in the performances of yajna, sacrifice
તપઃસુ = in undergoing different types of austerities
ચ = also
એવ = certainly
દાનેષુ = in giving charities
યત્ = that which
પુણ્યફલં = result of pious work
પ્રદિષ્ટં = indicated
અત્યેતિ = surpasses
તત્ સર્વ = all those
ઇદં = this
વિદિત્વા = knowing
યોગી = the devotee
પરં = supreme
સ્થાનં = abode
ઉપૈતિ = achieves
a = also
આદ્યં = original.
```

End of 8.28

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

ઇદ્દં = this

તુ = but

તે = unto you

ગુહ્યતમં = the most confidential

પ્રવક્ષ્યામિ = I am speaking

અનસુયવે = to the nonenvious

જ્ઞાનં = knowledge

વિજ્ઞાન = realized knowledge

સહિતં = with

યત્ = which
```

```
જ્ઞાત્વા = knowing
મોક્ષ્યસે = you will be released
અશુભાત્ = from this miserable material existence.
રાજવિદ્યા = the king of education
રાજગૃહ્યં = the king of confidential knowledge
પવિત્રં = the purest
ઇંદ = this
ઉત્તમં = transcendental
પ્રત્યક્ષ = by direct experience
અવગમં = understood
ધર્મ્ય = the principle of religion
સુસુખં = very happy
કર્તું = to execute
અવ્યયં = everlasting.
અશ્રદ્ધાનાઃ = those who are faithless
પુરુષાઃ = such persons
ધર્મસ્ય = toward the process of religion
અસ્ય = this
પરન્તપ = 0 killer of the enemies
અપ્રાપ્ય = without obtaining
Hi = Me
નિવર્તન્તે = come back
મૃત્યુ = of death
```

તતં = pervaded ઇદં = this સર્વ = all જગત્ = cosmic manifestation

મયા = by Me

વર્ત્મનિ = on the path.

સંસાર = in material existence

અવ્યક્તમૂર્તિના = by the unmanifested form

મત્સ્થાનિ = in Me

```
સર્વભૂતાની = all living entities
+1 = not
ચ = also
અહં = I
તેષુ = in them
અવસ્થિતઃ = situated.
+ = never
ચ = also
મત્સ્થાનિ = situated in Me
ભતાનિ = all creation
પશ્ય = just see
\hat{H} = My
ขโวเห็นง่ = inconceivable mystic power
ભૂતભૃત્ = the maintainer of all living entities
-1 = never
ચ = also
ભૂતસ્થઃ = in the cosmic manifestation
મમ = My
આત્મા = Self
ભૂતભાવનઃ = the source of all manifestations.
યથા = just as
આકાશસ્થિતઃ = situated in the sky
નિત્યં = always
વાયુઃ = the wind
સર્વત્રગઃ = blowing everywhere
મહાનુ = great
તથા = similarly
સર્વાણિ ભૂતાનિ = all created beings
મત્સ્થાનિ = situated in Me
ઇતિ = thus
ઉપધારય = try to understand.
સર્વભૂતાનિ = all created entities
```

કૌન્તેય = O son of Kunti

પ્રકૃતિં = nature

યાન્તિ = enter

મામિકાં = My

કલ્પક્ષયે = at the end of the millennium

પુનઃ = again

તાનિ = all those

કલ્પાદૌ = in the beginning of the millennium

વિસુજામિ = create

અહં = I.

પ્રકૃતિં = the material nature

સ્વાં = of My personal Self

અવષ્ટભ્ય = entering into

વિસૃજામિ = I create

પુનઃ પુનઃ = again and again

ભૂતગામં = all the cosmic manifestations

ઇમં = these

ફ્રત્સનં = in total

અવસં = automatically

પ્રકૃતેઃ = of the force of nature

વશાત્ = under obligation.

-1 = never

ચ = also

ні. = Ме

તાનિ = all those

કર્માણિ = activities

નિબધ્રન્તિ = bind

ุ่น⊣วชน = O conqueror of riches

ઉદાસીનવત્ = as neutral

આસિનં = situated

અસક્તં = without attraction

તેષુ = for those

```
કર્મસુ = activities.
```

મયા = by Me

અધ્યક્ષેણ = by superintendence

પ્રકૃતિઃ = material nature

સૂયતે = manifests

સ = with both

ચરાચરમ્ = the moving and the nonmoving

હેતુના = for the reason

અનેન = this

કૌન્તેય = O son of Kunti

જગત્ = the cosmic manifestation

વિપરિવર્તતે = is working.

અવજાનન્તિ = deride

нi = Me

મુઢાઃ = foolish men

માનુષી = in a human form

તનું = a body

આશ્રિતં = assuming

นง่ = transcendental

ભાવં = nature

અજાનન્તઃ = not knowing

મમ = My

ભૂત = of everything that be

મહેશ્વરં = the supreme proprietor.

મોઘાશાઃ = baffled in their hopes

મોઘકર્માણઃ = baffled in fruitive activities

મોઘફાાનાઃ = baffled in knowledge

વિચેતસઃ = bewildered

રાક્ષસીં = demonic

આસુરીં = atheistic

ચ = and

એવ = certainly

```
પ્રકૃતિં = nature
મોહિનીં = bewildering
શ્રિતાઃ = taking shelter of.
મહાત્માનઃ = the great souls
તુ = but
માં = unto Me
นเซ็ = O son of Pritha
દૈવીં = divine
પ્રકૃતિં = nature
આશ્રિતાઃ = having taken shelter of
ભજન્તિ = render service
અનન્યમનસઃ = without deviation of the mind
ફાાત્વા = knowing
ભૂત = of creation
આદિં = the origin
અવ્યયં = inexhaustible.
સતતં = always
કીર્તયન્તઃ = chanting
માં = about Me
યતન્તઃ = fully endeavoring
ચ = also
ફઢવ્રતાઃ = with determination
નમસ્યન્તઃ = offering obeisances
\mathbf{a} = and
Hi = Me
ભક્ત્યા = in devotion
નિત્યયુક્તાઃ = perpetually engaged
ઉપાસતે = worship.
ફ્રાનયફોન = by cultivation of knowledge
ચ = also
```

અપિ = certainly અન્યે = others

```
યજન્તઃ = sacrificing
માં = Me
ઉપાસતે = worship
એકત્વેન = in oneness
પૃથક્ત્વેન = in duality
બહુધા = in diversity
વિશ્વતોમુખં = and in the universal form.
અહં = I
કતુઃ = Vedic ritual
અહં = I
યકાઃ = smrti sacrifice
સ્વધા = oblation
અહં = I
અહં = I
ઔષધં = healing herb
મન્ત્રઃ = transcendental chant
અહં = I
અહં = I
એવ = certainly
આજ્યં = melted butter
અહં = I
અગ્નિઃ = fire
અહં = I
હુતં = offering.
પિતા = father
અહં = I
અસ્ય = of this
જગતઃ = universe
માતા = mother
ધાતા = supporter
પિતામહઃ = grandfather
```

વેદ્યં = what is to be known

પવિત્રં = that which purifies

ૐકાર = the syllable om

ઋ§ = the Rg Veda

સામ = the Sama Veda

યજુઃ = the Yajur Veda

એવ = certainly

 $\mathbf{a} = \text{and}.$

ગતિઃ = goal

ભર્તા = sustainer

પ્રભઃ = Lord

સક્ષી = witness

નિવાસઃ = abode

શરણં = refuge

સુહૃત્ = most intimate friend

પ્રભવઃ = creation

પ્રલય: = dissolution

સ્થાનં = ground

નિધાનં = resting place

બીજં = seed

અવ્યયં = imperishable.

તપામિ = give heat

અહં = I

અહં = I

વર્ષ = rain

નિગૃહ્યામ = withhold

ઉત્સુજામિ = send forth

ચ = and

અમૃતં = immortality

ચ = and

એવ = certainly

મૃત્યુઃ = death

ચ = and

```
સત્ = spirit
અસત્ = matter
ચ = and
અહં = I
અર્જુન = O Arjuna.
ત્રૈવિદ્યઃ = the knowers of the three Vedas
нi = Me
સોમપાઃ = drinkers of soma juice
પુત = purified
પાપાઃ = of sins
યફૌઃ = with sacrifices
ઇષ્ટ્રા = worshiping
સ્વર્ગતિં = passage to heaven
પ્રાર્થયન્તે = pray for
\hat{d} = \text{they}
પુણ્યં = pious
આસાદ્ય = attaining
સ્રેન્દ્ર = of Indra
લોકં = the world
અશ્નન્તિ = enjoy
દિવ્યાન્ = celestial
દિવિ = in heaven
દેવભોગાન્ = the pleasures of the gods.
\hat{d} = they
d = that
ભુકત્વા = enjoying
સ્વર્ગલોકં = heaven
વિશાલં = vast
ક્ષીણે = being exhausted
પુણ્યે = the results of their pious activities
મર્ત્યલોકં = to the mortal earth
```

વિશન્તિ = fall down

એવં = thus

ત્રયી = of the three Vedas

ย์ = doctrines

અનુપ્રપન્નાઃ = following

ગતાગતં = death and birth

કામકામાઃ = desiring sense enjoyments

લભન્તે = attain.

અનન્યાઃ = having no other object

ચિન્તયન્તઃ = concentrating

Hi = on Me

યે = those who

જનાઃ = persons

પર્યુપાસતે = properly worship

તેષાં = of them

નિત્ય = always

અભિયુક્તાનાં = fixed in devotion

યોગ = requirements

ક્ષેમં = protection

વહામિ = carry

અહં = I.

યે = those who

અપિ = also

અન્ય = of other

દેવતા = gods

ભક્તાઃ = devotees

યજન્તે = worship

શ્રધ્ધયાન્વિતાઃ = with faith

 $\hat{d} = they$

અપિ = also

માં = Me

એવ = only

કૌન્તેય = O son of Kunti

```
યજન્તિ = they worship
અવિધિપૂર્વકં = in a wrong way.
અહં = I
હિ = surely
સર્વ = of all
યજ્ઞાનાં = sacrifices
ભોક્તા = the enjoyer
ચ = and
પ્રભુઃ = the Lord
એવ = also
ચ = and
+1 = not
તુ = but
માં = Me
અભિજાનન્તિ = they know
तत्त्वेन = in reality
અતઃ = therefore
ચ્યવન્તિ = fall down
\hat{d} = they.
યાન્તિ = go
દેવવ્રતાઃ = worshipers of demigods
દેવાન્ = to the demigods
પિતૃન્ = to the ancestors
યાન્તિ = go
પિતૃવ્રતાઃ = worshipers of ancestors
ભૂતાની = to the ghosts and spirits
યાન્તિ = go
ભૂતેજ્યાઃ = worshipers of ghosts and spirits
યાન્તિ = go
મત્ = My
યજિનઃ = devotees
અપિ = but
```

```
માં = unto Me.
u_{3}i = a leaf
પૃષ્યં = a flower
ફલં = a fruit
તોયં = water
યઃ = whoever
મે = unto Me
ભકત્યા = with devotion
પ્રયચ્છતિ = offers
તત્ = that
અહં = I
ભક્ત્યુપહૃતં = offered in devotion
અશ્વામિ = accept
પ્રયતાત્મનઃ = from one in pure consciousness.
યત્ = whatever
કરોડસિ = you do
યત્ = whatever
અશ્વાસિ = you eat
યત્ = whatever
જુહોડસિ = you offer
દદાસિ = you give away
યત્ = whatever
યત્ = whatever
તપસ્યસિ = austerities you perform
કૌન્તેય = O son of Kunti
તત્ = that
કુરુષ્વ = do
મત્ = unto Me
અર્પણં = as an offering.
શૂભ = from auspicious
```

ફલૈઃ = results

અશુભ = and inauspicious

```
એવં = thus
```

મોક્ષ્યસે = you will become free

કર્મ = of work

બન્ધનૈઃ = from the bondage

સંન્યાસ = of renunciation

યોગ = the yoga

યુક્તાત્મ = having the mind firmly set on

વિમુક્તઃ = liberated

માં = to Me

ઉપૈષ્યસિ = you will attain.

સમઃ = equally disposed

અહં = I

સર્વભૂતેષુ = to all living entities

+1 = no one

 $\hat{H} = \text{to Me}$

દ્ભેષ્યઃ = hateful

અસ્તિ = is

+1 = nor

પ્રિયઃ = dear

યે = those who

ભજન્તિ = render transcendental service

તુ = but

માં = unto Me

ભક્ત્યા = in devotion

મિય = are in Me

 \hat{a} = such persons

તેષુ = in them

ચ = also

અપિ = certainly

અહં = I.

અપિ = even

ચેત્ = if

સુદ્દરાચારઃ = one committing the most abominable actions

ભજતે = is engaged in devotional service

માં = unto Me

અનન્યભાક્ = without deviation

સાધુઃ = a saint

એવ = certainly

સઃ = he

મન્તવ્યઃ = is to be considered

સમ્યક્ = completely

વ્યવસિત: = situated in determination

હિ = certainly

સઃ = he.

ક્ષિપ્રં = very soon

ભવતિ = becomes

ધર્માત્મા = righteous

શશ્ચચ્છાન્તિં = lasting peace

નિગચ્છતિ = attains

કૌન્તેય = O son of Kunti

પ્રતિજાનીહિ = declare

+ = never

 $\hat{H} = My$

ભક્તઃ = devotee

પ્રણશ્યતિ = perishes.

માં = of Me

હિ = certainly

પાર્થ = O son of Pritha

વ્યપાશ્રિત્ય = particularly taking shelter

યે = those who

અપિ = also

સ્યુઃ = are

પાપયોનયઃ = born of a lower family

સ્ત્રિયઃ = women

```
વૈશ્યઃ = mercantile people
તથા = also
શુદ્ધઃ = lower-class men
તેડિય = even they
યાન્તિ = go
પરાં = to the supreme
ગતિં = destination.
(3) = how much
પુનઃ = again
બ્રાહ્મણાઃ = brahmanas
પુણ્યાઃ = righteous
ભક્તાઃ = devotees
રાજર્ષયઃ = saintly kings
તથા = also
અનિત્યં = temporary
અસુખં = full of miseries
લોકં = planet
ઇમં = this
પ્રાપ્ય = gaining
ભજસ્વ = be engaged in loving service
માં = unto Me.
મન્મનાઃ = always thinking of Me
ભવ = become
મત્ = My
ભક્તઃ = devotee
મત્ = My
યાજિ = worshiper
માં = unto Me
નમસ્કુરુ = offer obeisances
માં = unto Me
એવ = completely
```

એષ્યસિ = you will come

```
યુક્તવા = being absorbed
એવં = thus
આત્માનં = your soul
મત્પરાયણઃ = devoted to Me.
End of 9.34
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
ભૂયઃ = again
એવ = certainly
મહાબાહો = O mighty-armed
શ<sub>ૃ</sub>ણુ = just hear
\hat{H} = My
પરમં = supreme
વચઃ = instruction
યત્ = that which
\hat{d} = \text{to you}
અહં = I
પ્રીયમાણાય = thinking you dear to Me
વક્ષ્યામિ = say
હિતકામ્યયા = for your benefit.
-1 = never
\hat{H} = My
વિદુઃ = know
સૂરગણાઃ = the demigods
પ્રભવં = origin, opulences
-1 = never
મહર્ષયઃ = great sages
અહં = I am
આદિઃ = the origin
```

હિ = certainly

દેવાનાં = of the demigods

```
મહર્ષીણાં = of the great sages
ચ = also
સર્વશ: = in all respects.
યઃ = anyone who
Hi = Me
અજં = unborn
અનાદિં = without beginning
ચ = also
वेति = knows
લોક = of the planets
મહેશ્વરં = the supreme master
અસમ્મૂઢઃ = undeluded
સઃ = he
મર્ત્યેષુ = among those subject to death
સર્વપાપૈઃ = from all sinful reactions
પ્રમુચ્યતે = is delivered.
બુધ્કઃ = intelligence
ફ્રાનં = knowledge
અસમ્મોહઃ = freedom from doubt
ક્ષમા = forgiveness
સત્યં = truthfulness
દમઃ = control of the senses
શમઃ = control of the mind
સુખં = happiness
દુઃખં = distress
ભવઃ = birth
અભાવઃ = death
ભયં = fear
ચ = also
અભયં = fearlessness
```

એવ = also ચ = and

અહિંસા = nonviolence

સમતા = equilibrium

તુષ્ટિઃ = satisfaction

તપઃ = penance

દાનં = charity

યશ: = fame

અયશઃ = infamy

ભવન્તિ = come about

ભાવા: = natures

ભૂતાનાં = of living entities

भत्तः = from Me

એવ = certainly

પૃથગ્વિધાઃ = variously arranged.

મહર્ષયઃ = the great sages

સપ્ત = seven

પૂર્વ = before

ચત્વારઃ = four

મનવઃ = Manus

તથા = also

મદ્ભાવાઃ = born of Me

માનસાઃ = from the mind

જાતાઃ = born

યેષાં = of them

લોકે = in the world

ઇમાઃ = all this

นพ: = population.

એતાં = all this

વિભૂતિં = opulence

યોગં = mystic power

ચ = also

મમ = of Mine

યઃ = anyone who

```
વેત્તિ = knows
तत्त्वतः = factually
સઃ = he
અવિકલ્પેન = without division
યોગેન = in devotional service
યુજ્યતે = is engaged
-1 = never
અત્ર = here
સંશયઃ = doubt.
અહં = I
સર્વસ્ય = of all
પ્રભવઃ = the source of generation
ਮਹ: = from Me
સર્વ = everything
પ્રવર્તતે = emanates
ઇતિ = thus
મત્વા = knowing
ભજન્તે = become devoted
માં = unto Me
બુધાઃ = the learned
ભાવસમન્વિતઃ = with great attention.
મચ્ચિત્તાઃ = their minds fully engaged in Me
મહતપ્રાણાઃ = their lives devoted to Me
બોધયન્તઃ = preaching
પરસ્પરં = among themselves
કથયન્તઃ = talking
ચ = also
માં = about Me
નિત્યં = perpetually
તુષ્યન્તિ = become pleased
ચ = also
રમન્તિ = enjoy transcendental bliss
```

ચ = also.

તેષાં = unto them

સતતયુક્તાનાં = always engaged

ભજતાં = in rendering devotional service

પ્રીતિપૂર્વકં = in loving ecstasy

દદામિ = I give

બ્રહ્યિયોગં = real intelligence

 $\dot{d} = that$

યેન = by which

માં = unto Me

ઉપયાન્તિ = come

 \hat{d} = they.

તેષાં = for them

એવ = certainly

અનુકમ્પાર્થ = to show special mercy

અહં = I

અજ્ઞાનજં = due to ignorance

તમઃ = darkness

નાશયામિ = dispel

આત્મભાવ = within their hearts

સ્થઃ = situated

જ્ઞાન = of knowledge

દીપેન = with the lamp

ભાસ્વતા = glowing.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

પરં = supreme

બ્રહ્મ = truth

પરં = supreme

ધામ = sustenance

પવિત્રં = pure

પરમં = supreme

ભવાન્ = You

```
પુરુષં = personality
શાશ્વતં = original
દિવ્યં = transcendental
આદિદેવં = the original Lord
અજં = unborn
વિભું = greatest
આહુઃ = say
ત્વાં = of You
ઋષયઃ = sages
સર્વે = all
દેવર્ષિઃ = the sage among the demigods
નારદઃ = Narada
તથા = also
અસિતઃ = Asita
દેવલ: = Devala
વ્યાસઃ = Vyasa
સ્વયં = personally
ચ = also
એવ = certainly
બ્રવીષિ = You are explaining
\hat{H} = \text{unto me}.
સર્વ = all
એતત્ = this
ઋતં = truth
મન્યે = I accept
યત્ = which
માં = unto me
વદસિ = You tell
કેશવ = O KRiShNa
-1 = never
હિ = certainly
```

d = Your

ભગવાન્ = O Personality of Godhead

વ્યક્તિં = revelation

વિદુઃ = can know

દેવાઃ = the demigods

+ = nor

દાનવઃ = the demons.

સ્વયં = personally

એવ = certainly

આત્મના = by Yourself

આત્માનં = Yourself

વેત્થ = know

ત્વં = You

પુરુષોત્તમ = O greatest of all persons

ભૂતભાવન = O origin of everything

ભૂતેશ = O Lord of everything

દેવદેવ = O Lord of all demigods

જગત્પતે = O Lord of the entire universe.

વકતું = to say

અહિંસ = You deserve

અશેષેણ = in detail

દિવ્યાઃ = divine

હિ = certainly

આત્મ = Your own

વિભૂતયः = opulences

યાભિઃ = by which

વિભૂતિભિઃ = opulences

લોકાન્ = all the planets

ઇમાન્ = these

ત્વાં = You

વ્યાપ્ય = pervading

તિષ્ઠસિ = remain.

કથં = how

```
વિદ્યામહં = shall I know
યોગિન્ = O supreme mystic
ત્વાં = You
સદા = always
પરિચિન્તયન્ = thinking of
કેષુ = in which
કેષુ = in which
ચ = also
ભાવેષુ = natures cintyah
અસિ = You are to be remembered
ભગવન્ = O Supreme
મયા = by me.
વિસ્તરેણ = in detail
આત્મનઃ = Your
યોગં = mystic power
વિભૂતિં = opulences
ચ = also
જનાર્દન = O killer of the atheists
ભ્યઃ = again
કથય = describe
ศูหิ: = satisfaction
હિ = certainly
શૃષ્વતઃ = hearing
નાસ્તિ = there is not
\hat{H} = my
અમૃતં = nectar.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
હન્ત = yes
તે = unto you
```

કથયિષ્યામિ = I shall speak

દિવ્યાઃ = divine હિ = certainly

આત્મવિભૂતયઃ = personal opulences

પ્રાધાન્યતઃ = which are principal

કુરુશ્રેષ્ઠ = O best of the Kurus

નાસ્તિ = there is not

અન્તઃ = limit

વિસ્તરસ્ય = to the extent

 $\hat{H} = My$.

અહં = I

આત્મા = the soul

ગડાકેશ = O Arjuna

સર્વભૂત = of all living entities

આશયસ્થિતાઃ = situated within the heart

અહં = I am

આદિઃ = the origin

ચ = also

મધ્યં = middle

ચ = also

ભૂતાનાં = of all living entities

અન્ત: = end

એવ = certainly

 $\mathbf{a} = \text{and}$.

આદિત્યાનાં = of the Adityas

અહં = I am

વિષ્ણુઃ = Vishnu

જ્યોતીષાં = of all luminaries

રવિઃ = the sun

અંશુમાન્ = radiant

મરીચિઃ = Marici

મરુતાં = of the Maruts

અસ્મિ = I am

નક્ષત્રાણાં = of the stars

અહં = I am

```
શશી = the moon.
```

વેદાનાં = of all the Vedas

સામવેદ: = the Sama Veda

અસ્મિ = I am

દેવાનાં = of all the demigods

અસ્મિ = I am

વાસવઃ = the heavenly king

ઇન્દ્રિયાણાં = of all the senses

ਮੂਤ: = the mind

ચ = also

અસ્મિ = I am

ભૂતાનાં = of all living entities

અસ્મિ = I am

ચેતના = the living force.

રુદ્રાણાં = of all the Rudras

શફરઃ = Shankara

ચ = also

અસ્મિ = I am

વિત્તેશ: = the lord of the treasury of the demigods

યક્ષરક્ષસાં = of the Yaksas and Raksasas

વસૌનાં = of the Vasus

પાવકઃ = fire

ચ = also

અસ્મિ = I am

મેરુઃ = Meru

શિખરિણાં = of all mountains

અહં = I am.

પુરોધસાં = of all priests

ચ = also

મુખ્યં = the chief

માં = Me

વિદ્ધિ = understand

પાર્થ = O son of Pritha

બૃહસ્પતિં = Brhaspati

સેનાનીનાં = of all commanders

અહં = I am

સ્કન્દઃ = Kartikeya

સરસાં = of all reservoirs of water

અસ્મિ = I am

સાગરઃ = the ocean.

મહર્ષીણાં = among the great sages

ભુગુઃ = Bhrigu

અહં = I am

ગિરાં = of vibrations

અસ્મિ = I am

એકમક્ષરં = pranava

યજ્ઞાનાં = of sacrifices

જપયુષ્ઠः = chanting

અસ્મિ = I am

સ્થાવરાણાં = of immovable things

હિમાલયઃ = the Himalayan mountains.

અશ્વત્થઃ = the banyan tree

સર્વવૃક્ષાણાં = of all trees

દેવર્ષીણાં = of all the sages amongst the demigods

ચ = and

નારદઃ = Narada

ગન્ધર્વાણાં = of the citizens of the Gandharva planet

ચિત્રસ્થઃ = Citraratha

સિદ્ધાનાં = of all those who are perfected

કપિલઃ મૂનિઃ = Kapila Muni.

ઉચ્ચૈઃશ્રવસં = Uccaihsrava

અશ્વાનાં = among horses

વિધ્ધ = know

માં = Me

```
અમૃતોદ્ભવં = produced from the churning of the ocean
ઐરાવતં = Airavata
ગજેન્દ્રાણાં = of lordly elephants
નરાણાં = among human beings
ચ. = and
નરાધિપં = the king.
આયુધાનાં = of all weapons
અહં = I am
प्रश्नं = the thunderbolt
ધેનુનાં = of cows
અસ્મિ = I am
કામધુક્ = the surabhi cow
પ્રજનઃ = the cause for begetting children
\mathbf{a} = and
અસ્મિ = I am
કન્દર્પઃ = Cupid
સર્પાણાં = of serpents
અસ્મિ = I am
વાસુકિઃ = Vasuki.
અનન્તઃ = Ananta
a = also
અસ્મિ = I am
નાગાનાં = of the manyhooded serpents
વરુણઃ = the demigod controlling the water
યાદસાં = of all aquatics
અહં = I am
પિતૃણાં = of the ancestors
અર્યમા = Aryama
ચ = also
અસ્મિ = I am
```

યમઃ = the controller of death સંયમતાં = of all regulators

અહં = I am.

પ્રહ્નાદઃ = Prahlada

ચ = also

અસ્મિ = I am

દૈત્યાનાં = of the demons

કાલઃ = time

કલયતાં = of subduers

અહં = I am

મગાણાં = of animals

ચ = and

મુગેન્દ્રઃ = the lion

અહં = I am

વૈનતેયઃ = Garuda

ચ = also

પક્ષિણાં = of birds.

પવનઃ = the wind

પવતાં = of all that purifies

અસ્મિ = I am

રામઃ = Rama

શસ્ત્રભૃતાં = of the carriers of weapons

અહં = I am

ઝષાણાં = of all fish

મકરઃ = the shark

ચ = also

અસ્મિ = I am

સ્રોતસાં = of flowing rivers

અસ્મિ = I am

જાહ્નવી = the River Ganges.

સર્ગાણાં = of all creations

આદિઃ = the beginning

અન્ત: = end

 $\mathbf{a} =$ and

```
મધ્યં = middle
```

અધ્યાત્મવિદ્યા = spiritual knowledge

વિદ્યાનાં = of all education

વાદ: = the natural conclusion

પ્રવεતાં = of arguments

અહં = I am.

અક્ષરાણાં = of letters

અકારઃ = the first letter

અસ્મિ = I am

ሩ-ሩ፡ = the dual

સામાસિકસ્ય = of compounds

ચ = and

અહં = I am

એવ = certainly

અક્ષયઃ = eternal

કાલ: = time

ધાતા = the creator

અહં = I am

વિશ્વતોમુખઃ = Brahma.

મૃત્યુઃ = death

સર્વહરઃ = all-devouring

ચ = also

અહં = I am

ઉદ્ભવઃ = generation

ચ = also

ભવિષ્યતાં = of future manifestations

કીર્તિઃ = fame

શ્રીઃ = opulence or beauty

```
વાક્ = fine speech
ચ = also
નારીણાં = of women
स्भृतिः = memory
મેધા = intelligence
ધૃતિઃ = firmness
ક્ષમા = patience.
બૃહત્સામ = the BrAhat-sama
તથા = also
સામું = of the Sama Veda songs
ગાયત્રી = the Gayatri hymns
છન્દસાં = of all poetry
અહં = I am
માસાનાં = of months
માર્ગશીર્ષઃ = the month of November-December
અહં = I am
ઋતુનાં = of all seasons
કુસુમાકરઃ = spring.
ધૂતં = gambling
છલયતાં = of all cheats
અસ્મિ = I am
તેજઃ = the splendor
તેજસ્વિનાં = of everything splendid
અહં = I am
જયઃ = victory
અસ્મિ = I am
વ્યવસાયઃ = enterprise or adventure
અસ્મિ = I am
સત્ત્વં = the strength
સત્ત્વવતં = of the strong
અહં = I am.
```

વૃષ્ણીનાં = of the descendants of VRiShNi

```
વાસુદેવઃ = KRiShNa in Dvaraka
અસ્મિ = I am
```

પાઇડવાનાં = of the Pandavas

ધનગ્જયઃ = Arjuna

મુનીનાં = of the sages

અપિ = also

અહં = I am

વ્યાસઃ = Vyasa, the compiler of all Vedic literature

કવીનાં = of all great thinkers

ઉશના = Usana

કવિ: = the thinker.

فع: = punishment

દમયતાં = of all means of suppression

અસ્મિ = I am

નીતિઃ = morality

અસ્મિ = I am

જિગિયતાં = of those who seek victory

મૌનં = silence

ચ = and

એવ = also

અસ્મિ = I am

ગુહ્યાનાં = of secrets

ફાાનં = knowledge

જ્ઞાનવતાં = of the wise

અહં = I am.

યત્ = whatever

ચ = also

અપિ = may be

સર્વભૂતાનાં = of all creations

બીજં = seed

તત્ = that

અહં = I am

અર્જુન = O Arjuna

-1 = not

તત્ = that

અસ્તિ = there is

વિના = without

યત્ = which

સ્યાત્ = exists

મયા = Me

ભૂતં = created being

ચરાચરં = moving and nonmoving.

+ = nor

અન્તઃ = a limit

અસ્તિ = there is

મમ = My

દિવ્યાનાં = of the divine

વિભૃતિનાં = opulences

પરન્તપ = O conqueror of the enemies

એષઃ = all this

તુ = but

ઉદ્દેશતઃ = as examples

પ્રોક્તાઃ = spoken

વિભૂતેઃ = of opulences

વિસ્તરઃ = the expanse

મયા = by Me.

યદ્યત્ = whatever

વિભૂતિ = opulences

મત્ = having

સત્ત્વં = existence

શ્રીમત્ = beautiful

ઉર્જિતં = glorious

એવ = certainly

વા = or

તત્ તત્ = all those

એવ = certainly

અવગચ્છ = must know

ત્વં = you

ਮਮ = My

તેજઃ = of the splendor

અંશ = a part

સમ્ભવં = born of.

અથવા = or

બહુના = many

એતેન = by this kind

 $(\mathbf{\hat{s}}') = \mathbf{what}$

જ્ઞાતેન = by knowing

તવ = your

અર્જુન = O Arjuna

વિષ્ટભ્ય = pervading

અહં = I

ઇદં = this

કત્સનં = entire

એક = by one

અંશેન = part

સ્થિતાઃ = am situated

જગત્ = universe.

End of 10.41

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

મદનુત્રહાય = just to show me favor

પરમં = supreme

ગુજ્યં = confidential subject

અધ્યાત્મ = spiritual

સંજ્ઞિતં = in the matter of

યત્ = what

ત્વયા = by You

ઉક્તાં = said

વચઃ = words

તેન = by that

મોહઃ = illusion

અયં = this

વિગત: = is removed

મમ = my.

ભવ = appearance

અપ્યયૌ = disappearance

હિ = certainly

ભૂતાનાં = of all living entities

શ્રુતૌ = have been heard

વિસ્તરશઃ = in detail

મયા = by me

ત્વત્તઃ = from You

કમલપત્રાક્ષ = O lotus-eyed one

માહાત્મ્યં = glories

અપિ = also

ચ. = and

અવ્યયં = inexhaustible.

એવં = thus

એતત્ = this

યથા = as it is

આત્થ = have spoken

ત્વં = You

આત્માનં = Yourself

પરમેશ્વર = O Supreme Lord

દ્રષ્ટું = to see

ઇચ્છામિ = I wish

 $\hat{a} = Your$

```
રૂપં = form
ઐશ્વરં = divine
પુરુષોત્તમ = O best of personalities.
મન્યસે = You think
ય\mathcal{E} = if
તત્ = that
શક્યં = is able
મયા = by me
द्रष्टुं = to be seen
ઇતિ = thus
પ્રભો = O Lord
યોગેશ્વર = O Lord of all mystic power
dd: = then
મે = unto me
ત્વં = You
દર્શય = show
આત્માનં = Your Self
અવ્યયં = eternal.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
પશ્ય = just see
\hat{H} = My
นเข์ = O son of Pritha
રૂપાણિ = forms
શતશ: = hundreds
અથ = also
સહસ્રશઃ = thousands
નાનાવિધાનિ = variegated
દિવ્યાનિ = divine
નાના = variegated
વર્ણ = colors
```

આફતીનિ = forms

a = also.

```
પશ્ય = see
```

આદિત્યાન્ = the twelve sons of Aditi

વસુન્ = the eight Vasus

રુદ્રાનુ = the eleven forms of Rudra

અશ્વિનૌ = the two Asvinis

મરુતઃ = the forty-nine Maruts (demigods of the wind)

તથા = also

બહુનિ = many

અદ્દષ્ટ = that you have not seen

પૂર્વાણિ = before

પશ્ય = see

આશ્ચર્યાણિ = all the wonders

ભારત = O best of the Bharatas.

ଧଧ = in this

એકસ્થં = in one place

જગત્ = the universe

કૃત્સનં = completely

પશ્ય = see

આદ્ય = immediately

સ = with

ચર = the moving

અચરં = and not moving

મમ = My

દેહે = in this body

ગુડાકેશ = O Arjuna

યત્ = that which

ચ = also

અન્યત્ = other

چۈ = to see

ઇચ્છસિ = you wish.

-1 = never

તુ = but

```
માં = Me
શક્યસે = are able
kģ = to see
અનેન = with these
એવ = certainly
સ્વચક્ષુષા = your own eyes
દિવ્યં = divine
દદામિ = I give
\hat{d} = \text{to you}
ચક્ષુઃ = eyes
પશ્ય = see
\hat{H} = My
યોગમૈશ્વરં = inconceivable mystic power.
સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said
એવં = thus
ઉક્તવા = saying
dd: = thereafter
રાજન = O King
મહાયોગેશ્વરઃ = the most powerful mystic
હરિ: = the Supreme Personality of Godhead, KRiShNa
દર્શયામાસ = showed
પાર્થાય = unto Arjuna
પરમં = the divine
રૂપમૈશ્વરં = universal form.
અનેક = various
વક્ત્ર = mouths
નયનં = eyes
અનેક = various
અદ્ભુત = wonderful
દર્શનં = sights
અનેક = many
```

દિવ્ય = divine

આભરણં = ornaments

દિવ્ય = divine

અનેક = various

ઉદ્યત = uplifted

આયુધં = weapons

દિવ્ય = divine

માલ્ય = garlands

અમ્બર = dresses

ધરં = wearing

દિવ્ય = divine

ગન્ધ = fragrances

અનુલેપનં = smeared with

સર્વ = all

આશ્ચર્યમયં = wonderful

દેવં = shining

અનન્તં = unlimited

વિશ્વતોમુખં = all-pervading.

દિવિ = in the sky

સૂર્ય = of suns

સહસ્રસ્ય = of many thousands

ભવેત્ = there were

યુગપત્ = simultaneously

ઉત્થિતા = present

યદિ = if

ભાઃ = light

સદ્દશી = like that

સ = that

સ્યાત્ = might be

ભાસઃ = effulgence

તસ્ય = of Him

મહાત્મનઃ = the great Lord.

da = there

```
એકસ્થં = in one place
જગત = the universe
ક્રત્સનં = complete
પ્રવિભક્તં = divided
અનેકધા = into many
અપશ્યત્ = could see
દેવદેવસ્ય = of the Supreme Personality of Godhead
શરીરે = in the universal form
પાણ્ડવઃ = Arjuna
dEl = at that time.
dd: = thereafter
સ: = he
વિસ્મયાવિષ્ટઃ = being overwhelmed with wonder
હુષ્ટરોમા = with his bodily hairs standing on end due to his great ecstasy
ધનગ્જયઃ = Arjuna
પ્રણમ્ય = offering obeisances
શિરસા = with the head
દેવં = to the Supreme Personality of Godhead
ક્તાગ્જિલિઃ = with folded hands
અભાષત = began to speak.
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
પશ્યામિ = I see
દેવાન્ = all the demigods
dq = Your
\hat{\xi} = O Lord
દેહે = in the body
સર્વાન્ = all
તથા = also
ભૂત = living entities
વિશેષસડ્ધાન્ = specifically assembled
બ્રહમાણં = Brahma
brol = Lord
```

ક્રમલાસનસ્થ = sitting on the lotus flower

ઋષિન્ = great sages

ચ = also

સર્વાન્ = all

ઉરગાન્ = serpents

ચ = also

દિવ્યાન્ = divine.

અનેક = many

બાહુ = arms

ઉદર = bellies

વકુત્ર = mouths

નેત્રં = eyes

પશ્યામિ = I see

 $c\vec{q} = Y_{011}$

સર્વતઃ = on all sides

અનન્ત3પં = unlimited form

નાન્તં = no end

ન મધ્યં = no middle

ન પુનઃ = nor again

તવ = Your

આદિં = beginning

પશ્યામિ = I see

વિશ્વેશ્વર = O Lord of the universe

વિશ્વરૂપ = in the form of the universe.

િકરીટિનં = with helmets

ગરિનં = with maces

ચક્રિણં = with discs

ચ = and

તેજોરાશિં = effulgence

સર્વતઃ = on all sides

દીપ્તિમન્તં = glowing

પશ્યામિ = I see

```
ત્વાં = You
```

દુર્નિરીક્ષ્યં = difficult to see

સમન્તાત્ = everywhere

દીમાનલ = blazing fire

અર્ક = of the sun

દ્યુતિં = the sunshine

અપ્રમેયં = immeasurable.

 $c\dot{q} = You$

અક્ષરં = the infallible

પરમં = supreme

વેદિતવ્યં = to be understood

rci = You

અસ્ય = of this

વિશ્વસ્થ = universe

પરં = supreme

નિધાનં = basis

cei = You

અવ્યયઃ = inexhaustible

શાશ્વતધર્મગોમા = maintainer of the eternal religion

સનાતનઃ = eternal

ત્વં = You

પુરુષઃ = the Supreme Personality

મતઃ મે = this is my opinion.

અનાદિ = without beginning

મધ્ય = middle

અન્તં = or end

અનન્ત = unlimited

વીર્યાં = glories

અનન્ત = unlimited

બાહું = arms

શશી = the moon

સૂર્ય = and sun

નેત્રં = eyes

પશ્યામિ = I see

ત્વાં = You

દીમ = blazing

હુતાશવક્ત્રં = fire coming out of Your mouth

સ્વતેજસા = by Your radiance

વિશ્વં = universe

ઇંદ. = this

તપન્તં = heating.

धौ = from outer space

અપૃથિવ્યોઃ = to the earth

ઇદં = this

અન્તરં = between

હિ = certainly

વ્યાપ્તં = pervaded

ત્વયા = by You

એકેન = alone

દિશ: = directions

ચ = and

સર્વાઃ = all

દૂષ્ટ્વા = by seeing

અદ્ભુતં = wonderful

રૂપં = form

ઉગ્રં = terrible

તવ = Your

ઇદં = this

લોક = the planetary systems

ત્રયં = three

પ્રવ્યથિતં = perturbed

મહાત્મન્ = O great one.

અમી = all those

હિ = certainly

```
ત્વાં = You
```

સુરસડ્ધાઃ = groups of demigods

વિશન્તિ = are entering

કેચિત્ = some of them

ભિતાઃ = out of fear

પ્રાગ્જલય: = with folded hands

ગુણન્તિ = are offering prayers

स्वस्ति = all peace

ઇતિ = thus

ઉક્તવા = speaking

મહર્ષિ = great sages

સિધ્દસડ્ધાઃ = perfect beings

સ્તુવન્તિ = are singing hymns

ત્વાં = unto You

સ્તુતિભિઃ = with prayers

પુષ્કલાભિઃ = Vedic hymns.

ಕ್ಕು = manifestations of Lord Siva

આદિત્યઃ = the Adityas

વસવઃ = the Vasus

યે = all those

ચ = and

સાધ્યાઃ = the Sadhyas

વિશ્વે = the Visvedevas

અશ્વિનૌ = the Asvini-kumaras

મરુતઃ = the Maruts

ચ = and

ઉષ્મપાઃ = the forefathers

ચ. = and

ગન્ધર્વ = of the Gandharvas

યક્ષ = the Yaksas

અસુર = the demons

સિધ્દ = and the perfected demigods

સડ્ધાઃ = the assemblies

વીક્ષન્તે = are beholding

ત્વાં = You

વિસ્મિતાઃ = in wonder

ચ = also

એવ = certainly

સર્વે = all.

રૂપં = the form

મહત્ = very great

 $\hat{a} = \text{of You}$

બહુ = many

વક્ત્ર = faces

નેત્રં = and eyes

મહાબાહો = O mighty-armed one

બહુ = many

બાહુ = arms

ઉરુ = thighs

પાર્દ = and legs

બહૂદરં = many bellies

બહુદંષ્ટ્રા = many teeth

કરાલં = horrible

ફ્ષ્ટ્વા = seeing

લોકાઃ = all the planets

પ્રવ્યથિતાઃ = perturbed

તથા = similarly

અહં = I.

નભઃસ્પૃશં = touching the sky

દીમં = glowing

અનેક = many

વર્ણ = colors

વ્યત્ત = open

આનનં = mouths

દીમ = glowing

વિશાલ = very great

નેત્રં = eyes

દૃષ્ટ્વા = seeing

હિ = certainly

ત્વાં = You

પ્રવ્યથિત = perturbed

અન્તઃ = within

આત્મા = soul

ધૃતિં = steadiness

-1 = not

વિન્દામિ = I have

શમં = mental tranquillity

ચ = also

વિષ્ણો = O Lord Visnu.

έષ્ટ્રι = teeth

કરાલાનિ = terrible

ચ = also

 $\hat{d} = Your$

મુખાનિ = faces

દ્ધા = seeing

એવ = thus

કાલાનલ = the fire of death

સન્નિભાનિ = as if

દિશ: = the directions

-1 = not

જાને = I know

-1 = not

લભે = I obtain

ચ = and

શર્મ = grace

પ્રસીદ = be pleased

bgwords.pdf

187

દેવેશ = O Lord of all lords

જગિત્રવાસ = O refuge of the worlds.

અમી = these

ચ = also

ત્વાં = You

ધૃતરાષ્ટ્રસ્ય = of Dhritarashtra

પુત્રાઃ = the sons

સર્વે = all

સહ = with

એવ = indeed

અવનિપાલ = of warrior kings

સડ્ઘૈઃ = the groups

ભીષ્મઃ = Bhishmadeva

દ્રોણઃ = Dronacarya

સૂતપુત્રઃ = Karna

તથા = also

અસૌ = that

સહ = with

અસ્મદીયૈઃ = our

અપિ = also

યોધમુખ્યૈઃ = chiefs among the warriors

વક્ત્રાણિ = mouths

 $\hat{d} = Your$

ત્વરમાણાઃ = rushing

વિશન્તિ = are entering

ėંષ્ટ્રા = teeth

કરાલાનિ = terrible

ભયાનકાનિ = very fearful

કેચિત્ = some of them

વિલગ્નાઃ = becoming attached

દશનાન્તરેષુ = between the teeth

सन्दृश्यन्ते = are seen

```
ચૂર્ણિતૈઃ = with smashed
```

ઉત્તમાડ્ગૈઃ = heads.

યથા = as

નદીનાં = of the rivers

બહવઃ = the many

અમ્બુવેગાઃ = waves of the waters

સમુદ્રં = the ocean

એવ = certainly

અભિમુખાઃ = towards

દ્રવન્તિ = glide

તથા = similarly

તવ = Your

અમી = all these

નરલોકવીરાઃ = kings of human society

વિશન્તિ = are entering

વક્ત્રાણિ = the mouths

અભિવિજ્યલન્તિ = and are blazing.

યથા = as

પ્રદીમં = blazing

જ્વલનં = a fire

પતડ્ગાઃ = moths

વિશન્તિ = enter

નાશાય = for destruction

સમૃદ્ધ = with full

વેગાઃ = speed

તથૈવ = similarly

નાશાય = for destruction

વિશન્તિ = are entering

લોકાઃ = all people

તવ = Your

અપિ = also

વક્ત્રાણિ = mouths

સમૃદ્ધવેગઃ = with full speed.

લેલિક્યસે = You are licking

ગ્રસમાનઃ = devouring

સમન્તાત્ = from all directions

લોકાન્ = people

સમગ્રાન્ = all

વદનૈઃ = by the mouths

જ્વલદ્ભિઃ = blazing

તેજોભિઃ = by effulgence

આપૂર્ય = covering

જગત્ = the universe

સમગ્રં = all

ભાસઃ = rays

તવ = Your

ઉગ્રઃ = terrible

પ્રતપન્તિ = are scorching

વિષ્ણો = O all-pervading Lord.

આખ્યાહિ = please explain

મે = unto me

કઃ = who

ભવાન્ = You

ઉગ્રરૂપઃ = fierce form

નમઃ અસ્તુ = obeisances

તે = unto You

દેવવર = O great one amongst the demigods

પ્રસીદ = be gracious

વિજ્ઞાતું = to know

ઇચ્છામિ = I wish

ભવન્તં = You

આદ્યં = the original

+1 = not

હિ = certainly

```
પ્રજાનામિ = do I know
dq = Your
પ્રવૃત્તિં = mission.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said
કાલ: = time
અસ્મિ = I am
લોક = of the worlds
ક્ષયકૃત્ = the destroyer
પ્રવૃદ્ધઃ = great
લોકાન્ = all people
સમાહતું = in destroying
ଧଧ = in this world
પ્રવૃત્તઃ = engaged
ઋતે = without, except for
અપિ = even
ત્વાં = you
-1 = never
ભવિષ્યન્તિ = will be
સર્વે = all
યે = who
અવસ્થિતાઃ = situated
પ્રત્યાનીકેષુ = on the opposite sides
યોધાઃ = the soldiers.
તસ્માત્ = therefore
ત્વં = you
ઉત્તિષ્ઠ = get up
યશ: = fame
લભસ્વ = gain
જિત્વા = conquering
શત્રુન્ = enemies
ભુડ્ક્વ = enjoy
```

રાજ્યં = kingdom

સમૃદ્ધં = flourishing

મયા = by Me

એવ = certainly

એતે = all these

નિહતાઃ = killed

પૂર્વમેવ = by previous arrangement

નિમિત્તમાત્રં = just the cause

ભવ = become

સવ્યસાચિન્ = O Savyasaci.

દ્રોણં ચ = also Drona

ભીષ્મં ચ = also Bhishma

જયદ્રથં ચ = also Jayadratha

કર્ણ = Karna

તથા = also

અન્યાન્ = others

અપિ = certainly

યોધવીરાન્ = great warriors

મયા = by Me

હતાન્ = already killed

ત્વં = you

જહિ = destroy

મા = do not

વ્યથિષ્ઠાઃ = be disturbed

યુધ્યસ્વ = just fight

જેતાસિ = you will conquer

રણે = in the fight

સપતાનુ = enemies.

સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said

એતત્ = thus

શ્રુત્વા = hearing

વચનં = the speech

કેશવસ્ય = of KRiShNa

```
કુતાગ્જલિઃ = with folded hands
```

વેપમાનઃ = trembling

કિરીટિન્ = Arjuna

નમસ્કૃત્વા = offering obeisances

ભૂયઃ = again

એવ = also

અહ = said

કૃષ્ણં = unto KRiShNa

સગદ્ધદં = with a faltering voice

ભીતભીતઃ = fearful

પ્રણમ્ય = offering obeisances.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

સ્થાને = rightly

હ્યોકેશ = O master of all senses

તવ = Your

પ્રકીર્ત્ય = by the glories

જગત્ = the entire world

પ્રહૃષ્યતિ = is rejoicing

અનુરજ્યતે = is becoming attached

ચ = and

રક્ષાંસિ = the demons

ભીતાનિ = out of fear

દિશ: = in all directions

द्रवन्ति = are fleeing

સર્વે = all

નમસ્યન્તિ = are offering respects

ચ = also

સિદ્ધસડ્ઘાઃ = the perfect human beings.

કસ્માત્ = why

ચ = also

તે = unto You

+1 = not

નમેરન્ = they should offer proper obeisances

મહાત્મન્ = O great one

ગરીયસે = who are better

બ્રહ્મણઃ = than Brahma

અપિ = although

આદિકર્ત્રે = to the supreme creator

અનન્ત = O unlimited

દેવેશ = O God of the gods

જગત્રિવાસ = O refuge of the universe

cq = You are

અક્ષરં = imperishable

સદસત્ = to cause and effect

તત્પરં = transcendental

યત = because.

ત્વં = You

આદિદેવઃ = the original Supreme God

પુરુષઃ = personality

પુરાણઃ = old

ત્વં = You

અસ્ય = of this

વિશ્વસ્થ = universe

પરં = transcendental

નિધાનં = refuge

वेत्त = the knower

અસિ = You are

વેદ્યં = the knowable

ચ = and

uė = transcendental

ચ = and

ધામ = refuge

ત્વયા = by You

તતં = pervaded

```
વિશ્વાં = the universe
```

અનન્તરૂપ = O unlimited form.

વાયુઃ = air

યમઃ = the controller

અગ્રિઃ = fire

વરુણઃ = water

શશાહુઃ = the moon

પ્રજાપતિઃ = Brahma

 $c\dot{q} = You$

પ્રપિતામહઃ = the great-grandfather

ચ = also

નમઃ = my respects

નમઃ = again my respects

તે = unto You

અસ્તુ = let there be

સહસફત્વઃ = a thousand times

પુનશ્ચ = and again

ભૂયઃ = again

અપિ = also

નમઃ = offering my respects

નમસ્તે = offering my respects unto You.

નમઃ = offering obeisances

પુરસ્તાત્ = from the front

અથ = also

પૃષ્ઠતઃ = from behind

a = unto You

નમઃ અસ્તુ = I offer my respects

ते = unto You

સર્વતઃ = from all sides

એવ = indeed

સર્વ = because You are everything

અનન્તવીર્યા = unlimited potency

અમિતવિક્રમઃ = and unlimited force

ત્વં = You

સર્વ = everything

સમાપ્રોષિ = You cover

dd: = therefore

અસિ = You are

સર્વઃ = everything.

સખા = friend

ઇતિ = thus

મત્વા = thinking

પ્રસભં = presumptuously

યત્ = whatever

ઉક્તં = said

હે કૃષ્ણ = O KRiShNa

હે યાદવ = O Yadava

હે સખે = O my dear friend

ઇતિ = thus

અજાનતા = without knowing

મહિમાનં = glories

તવ = Your

ઇદં = this

મયા = by me

પ્રમાદાત્ = out of foolishness

પ્રણયેન = out of love

વાપ = either

યત્ = whatever

ચ = also

અવહાસાર્થ = for joking

અસત્કૃતઃ = dishonored

અસિ = You have been

વિહાર = in relaxation

શય્યા = in lying down

```
આસન = in sitting
ભોજનેષુ = or while eating together
એકઃ = alone
અથવા = or
અપિ = also
અચ્યુત = O infallible one
તત્સમક્ષં = among companions
તત્ = all those
ક્ષામયે = ask forgiveness
ત્વં = from You
અહં = I
અપ્રમેયં = immeasurable.
પિતા = the father
અસિ = You are
લોકસ્ય = of all the world
ચર = moving
અચરસ્ય = and nonmoving
ત્વં = You are
અસ્ય = of this
પૂજ્યઃ = worshipable
ચ = also
ગુરુઃ = master
ગરીયાન્ = glorious
-1 = never
ત્વત્સમઃ = equal to You
અસ્તિ = there is
અભ્યધિકઃ = greater
કુતઃ = how is it possible
અન્યઃ = other
લોકત્રયે = in the three planetary systems
```

અપ્રતિમપ્રભાવ = O immeasurable power.

અપિ = also

તસ્માત્ = therefore

પ્રણમ્ય = offering obeisances

પ્રણિધાય = laying down

કાયં = the body

પ્રસાદયે = to beg mercy

ત્વં = unto You

અહં = I

ઈશં = unto the Supreme Lord

ઇડ્યં = worshipable

પિતેવ = like a father

પુત્રસ્ય = with a son

સખૈવ = like a friend

સખ્યઃ = with a friend

પ્રિયઃ = a lover

પ્રિયાયાઃ = with the dearmost

અહિંસ = You should

દેવ = my Lord

સોઢું = tolerate.

અદૃષ્ટપૂર્વ = never seen before

હૃષિતઃ = gladdened

અસ્મિ = I am

ફ્ષ્ટ્વા = by seeing

ભયેન = out of fear

ચ = also

પ્રવ્યથિતં = perturbed

મનઃ = mind

 $\hat{H} = my$

તત્ = that

એવ = certainly

 \hat{H} = unto me

દર્શય = show

દેવ = O Lord

```
રૂપં = the form
```

પ્રસીદ = just be gracious

દેવેશ = O Lord of lords

જગન્નિવાસ = O refuge of the universe.

િકરીટિનં = with helmet

ગરિનં = with club

ચક્રહસ્તં = disc in hand

ઇચ્છામિ = I wish

ત્વાં = You

દ્રષ્ટં = to see

અહં = I

તથૈવ = in that position

તેનૈવ = in that

૩પેણ = form

ચતુર્ભુજેન = four-handed

સહસ્રબાહો = O thousand-handed one

ભવ = just become

વિશ્વમૂર્તે = O universal form.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

મયા = by Me

પ્રસન્નેન = happily

તવ = unto you

અર્જુન = O Arjuna

ઇદં = this

રૂપં = form

น่ = transcendental

દર્શિતં = shown

આત્મયોગાત્ = by My internal potency

તેજોમયં = full of effulgence

વિશ્વં = the entire universe

અનન્તં = unlimited

આદ્યં = original

```
યત્ = that which
```

$$\hat{H} = My$$

ત્વદન્યેન = besides you

ન દૃષ્ટપૂર્વ = no one has previously seen.

-1 = never

વેદયજ્ઞ = by sacrifice

અધ્યયનૈઃ = or Vedic study

-1 = never

દાનૈઃ = by charity

+ = never

ચ = also

ક્રિયાભિઃ = by pious activities

-1 = never

તપોભિઃ = by serious penances

ઉગ્રૈઃ = severe

એવં ૩૫ઃ = in this form

શક્યઃ = can

અહં = I

નૃલોકે = in this material world

દ્રષ્ટું = be seen

ત્વત્ = than you

અન્યેન = by another

કુરુપ્રવીર = O best among the Kuru warriors.

મ ι = let it not be

 \hat{d} = unto you

વ્યથા = trouble

મા = let it not be

ચ = also

વિમૂઢભાવઃ = bewilderment

ફ્ષ્ટ્રા = by seeing

રૂપં = form

ઘોરં = horrible

ઇદ્ક્ = as it is

ਮਮ = My

రక = this

વ્યપેતભીઃ = free from all fear

પ્રીતમનાઃ = pleased in mind

પુનઃ = again

ત્વં = you

તત્ = that

એવ = thus

 $\hat{H} = My$

રૂપં = form

ઇદં = this

પ્રપશ્ય = just see.

સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said

ઇતિ = thus

અર્જુનં = unto Arjuna

વાસુદેવાઃ = KRiShNa

તથા = in that way

ઉક્તવા = speaking

સ્વકં = His own

3પં = form

દર્શયામાસ = showed

ભૂયઃ = again

આશ્વાસયામાસ = encouraged

ચ = also

ભીતં = fearful

એનં = him

ભૂત્વા = becoming

પુનઃ = again

સૌમ્યવપુઃ = the beautiful form

મહાત્મા = the great one.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

```
દૃષ્ટ્વા = seeing
ຢຣ່ = this
માનુષં = human
રૂપં = form
તવ = Your
સૌમ્યં = very beautiful
જનાર્દન = O chastiser of the enemies
ઇંદાની = now
અસ્મિ = I am
સંવૃત્તઃ = settled
સચેતાઃ = in my consciousness
પ્રકૃતિં = to my own nature
ગતઃ = returned.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
સ્દ્ર્દર્શ = very difficult to see
ઇદં = this
રૂપં = form
દૃષ્ટવાનસિ = as you have seen
યત્ = which
ਸਮ = of Mine
દેવાઃ = the demigods
અપિ = also
અસ્ય = this
રૂપસ્ય = form
નિત્યં = eternally
દર્શનકાર્ક્ષિણઃ = aspiring to see.
-1 = never
અહં = I
वेहै: = by study of the Vedas
-1 = never
તપસા = by serious penances
```

-1 = never

```
દાનેન = by charity
+1 = never
ચ = also
ઇજ્યયા = by worship
શક્યઃ = it is possible
એવંવિધાઃ = like this
દ્રષ્ટ્રં = to see
દૃષ્ટવાન્ = seeing
અસિ = you are
Hi = Me
યથા = as.
ભક્ત્યા = by devotional service
તુ = but
અનન્યયા = without being mixed with fruitive activities or speculative knowledge
શક્યઃ = possible
અહં = I
એવંવિધ: = like this
અર્જુન = O Arjuna
ફ્યાતું = to know
چۈ = to see
ચ = and
ત\tauવેન = in fact
પ્રવેષ્ટ્રં = to enter into
ચ = also
પરન્તપ = O mighty-armed one.
મર્લ્કર્મકૃત્ = engaged in doing My work
મત્પરમઃ = considering Me the Supreme
મદ્ભક્તઃ = engaged in My devotional service
સંગવર્જિતઃ = freed from the contamination of fruitive activities and mental speculation
નિર્વેરઃ = without an enemy
સર્વભૂતેષુ = among all living entities
યઃ = one who
```

સઃ = he

માં = unto Me

એતિ = comes

પાઇડવ = O son of Pandu.

End of 11.55

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

એવં = thus

સતત = always

યુક્તઃ = engaged

યે = those who

ભક્તાઃ = devotees

ત્વાં = You

પર્યુપાસતે = properly worship

યે = those who

ચ = also

અપિ = again

અક્ષરં = beyond the senses

અવ્યક્તં = the unmanifested

તેષાં = of them

કે = who

યોગવિત્તમાઃ = the most perfect in knowledge of yoga.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

મિય = upon Me

આવેશ્ય = fixing

ਮੂਤ: = the mind

યે = those who

માં = Me

નિત્ય = always

યુક્તાઃ = engaged

ઉપાસતે = worship

```
શ્રદ્ધયા = with faith
પરયા = transcendental
ઉપેતઃ = endowed
\hat{d} = thev
મે = by Me
યુક્તતમાઃ = most perfect in yoga
મતાઃ = are considered.
યે = those who
ત = but
અક્ષરં = that which is beyond the perception of the senses
અનિર્દેશ્યં = indefinite
અવ્યક્તં = unmanifested
પર્યુપાસતે = completely engage in worshiping
સર્વત્રગં = all-pervading
અચિન્ત્યં = inconceivable
ચ = also
કુટસ્થં = unchanging
અચલં = immovable
ધ્રુવં = fixed
સન્નિયમ્ય = controlling
ઇન્દ્રિયગ્રામં = all the senses
સર્વત્ર = everywhere
સમબુદ્ધયઃ = equally disposed
\hat{d} = they
પ્રાપ્યુવન્તિ = achieve
માં = Me
એવ = certainly
સર્વભૂતહિતે = for the welfare of all living entities
રતાઃ = engaged.
ક્લેશઃ = trouble
અધિકતરઃ = very much
તેષાં = of them
```

અવ્યક્ત = to the unmanifested

અસક્ત = attached

ચેતસાં = of those whose minds

અવ્યક્તા = toward the unmanifested

હિ = certainly

ગતિઃ = progress

દુઃખં = with trouble

દેહવદ્ભિઃ = by the embodied

અવાપ્યતે = is achieved.

યે = those who

d = but

સર્વાણિ = all

કર્માણિ = activities

મચિ = unto Me

સંન્યસ્ય = giving up

મત્પરાઃ = being attached to Me

અનન્યેન = without division

એવ = certainly

યોગેન = by practice of such bhakti-yoga

માં = upon Me

ધ્યાયન્તઃ = meditating

ઉપાસતે = worship

તેષાં = of them

અહં = I

સમુદ્ધર્તા = the deliverer

મૃત્યુ = of death

સંસાર = in material existence

સાગરાત્ = from the ocean

ભવામિ = I become

-1 = not

ચિરાત્ = after a long time

પાર્થ = O son of Pritha

```
મિય = upon Me
આવેશિત = fixed
ચેતસાં = of those whose minds.
મિય = upon Me
એવ = certainly
મનઃ = mind
આધત્સ્વ = fix
મિય = upon Me
બુદ્ધિં = intelligence
નિવેશય = apply
નિવસિષ્યસિ = you will live
મયિ = in Me
એવ = certainly
અત ઊર્ધ્વ = thereafter
-1 = never
સંશયઃ = doubt.
અથ = if. therefore
ચિત્તં = mind
સમાધાતું = to fix
-1 = not
શક્નોષિ = you are able
મયિ = upon Me
સ્થિરં = steadily
અભ્યાસયોગેન = by the practice of devotional service
dd: = then
માં = Me
ઇચ્છા = desire
આમું = to get
ધનગ્જય = O winner of wealth, Arjuna.
અભ્યાસે = in practice
અપિ = even if
```

અસમર્થઃ = unable

અસિ = you are

મત્કર્મ = My work

પરમઃ = dedicated to

ભવ = become

મદર્થ = for My sake

અપિ = even

કર્માણિ = work

કુર્વન્ = performing

સિદ્ધિં = perfection

અવાપ્સ્યસિ = you will achieve.

અથ = even though

એતત્ = this

અપિ = also

અશક્તઃ = unable

અસિ = you are

કર્તું = to perform

ਮਰ = unto Me

યોગં = in devotional service

આશ્રિતઃ = taking refuge

સર્વકર્મ = of all activities

કલ = of the results

ત્યાર્ગ = renunciation

તતઃ = then

કુરુ = do

યતાત્મવાન્ = self-situated.

શ્રેયઃ = better

હિ = certainly

ફાાનં = knowledge

અભ્યાસાત્ = than practice

ફ્રાનાત્ = than knowledge

ધ્યાનં = meditation

વિશિષ્યતે = is considered better

```
ધ્યાનાત્ = than meditation
કર્મફલત્યાગઃ = renunciation of the results of fruitive action
ત્યાગાત્ = by such renunciation
શાન્તિઃ = peace
અનન્તરં = thereafter.
અદ્વેષ્ટા = nonenvious
સર્વભૂતાનાં = toward all living entities
ਮੈਨਾ: = friendly
કરુણ: = kindly
એવ = certainly
ચ = also
નિર્મમઃ = with no sense of proprietorship
નિરહડ્ડારઃ = without false ego
સમ = equal
દુઃખ = in distress
સુખ: = and happiness
ક્ષમી = forgiving
સન્તુષ્ટઃ = satisfied
સતતં = always
યોગી = one engaged in devotion
યતાત્મ = self-controlled
६ढनिश्रयः = with determination
મિય = upon Me
અર્પિત = engaged
મનઃ = mind
બુધ્ધઃ = and intelligence
યઃ = one who
મદ્ભક્તઃ = My devotee
સઃ = he
\hat{H} = \text{to Me}
પ્રિયઃ = dear.
```

યસ્માત્ = from whom

-1 = never

ઉદ્ભિજતે = are agitated

લોકઃ = people

લોકાત્ = from people

-1 = never

ઉદ્ભિજતે = is disturbed

ચ = also

યઃ = anyone who

હર્ષ = from happiness

અમર્ષ = distress

ભય = fear

ઉદ્વેગૈઃ = and anxiety

મુક્તઃ = freed

યઃ = who

સઃ = anyone

ચ = also

 $\hat{H} = \text{to Me}$

પ્રિયઃ = very dear.

અનપેક્ષઃ = neutral

શ્ચિઃ = pure

દક્ષઃ = expert

ઉદાસીનઃ = free from care

ગતવ્યથાઃ = freed from all distress

સર્વારમ્ભ = of all endeavors

પરિત્યાગી = renouncer

યઃ = anyone who

મદ્ભક્તઃ = My devotee

સઃ = he

 $\hat{H} = \text{to Me}$

પ્રિયઃ = very dear.

યઃ = one who

-1 = never

```
હૃષ્યતિ = takes pleasure
```

ન = never

દ્રેષ્ટિ = grieves

+ = never

શોચતિ = laments

-1 = never

કાક્ષૃતિ = desires

શૂભ = of the auspicious

અશ્ભ = and the inauspicious

પરિત્યાગી = renouncer

ભક્તિમાન્ = devotee

યઃ = one who

 Θ : = he is

 $\hat{H} = \text{to Me}$

પ્રિયઃ = dear.

સમઃ = equal

શત્રૌ = to an enemy

ચ = also

મિત્રે = to a friend

ચ = also

તથા = so

માન = in honor

અપમાનયોઃ = and dishonor

શીત = in cold

ઉષ્ણ = heat

સુખ = happiness

દુઃખેષુ = and distress

સમઃ = equipoised

સડ્ગવિવર્જિતઃ = free from all association

તુલ્ય = equal

નિન્દા = in defamation

સ્તુતિઃ = and repute

```
મૌનિ = silent
સન્તુષ્ટઃ = satisfied
યેનકેનચિત્ = with anything
અનિકેતઃ = having no residence
સ્થિર = fixed
મતિઃ = determination
ભક્તિમાન્ = engaged in devotion
\hat{H} = \text{to Me}
પ્રિયઃ = dear
+3: = a \text{ man}.
યે = those who
તુ = but
ધર્મ = of religion
અમૃતં = nectar
ઇદં = this
યથા = as
ઉક્તાં = said
પર્યુપાસતે = completely engage
શ્રદ્ધાનાઃ = with faith
મત્પરમાઃ = taking Me, the Supreme Lord, as everything
ભક્તઃ = devotees
\hat{d} = \text{they}
અતીવ = very, very
```

પ્રિયઃ = dear. End of 12.20

 $\hat{H} = \text{to Me}$

```
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
પ્રકૃતિં = nature
પુરુષં = the enjoyer
ચ = also
```

```
એવ = certainly
ક્ષેત્રં = the field
ક્ષેત્રફાં = the knower of the field
એવ = certainly
ચ = also
એતત્ = all this
વેદિતું = to understand
ઇચ્છામિ = I wish
ફાાનં = knowledge
ફોયં = the object of knowledge
ચ = also
કેશવ = O KRiShNa
શ્રીભગવાનુવાચ = the Personality of Godhead said
ຢຣ່ = this
શરીરં = body
કૌન્તેય = O son of Kunti
ક્ષેત્રં = the field
ઇતિ = thus
અભિધીયતે = is called
એતત્ = this
યઃ = one who
वेति = knows
d = he
પ્રાહુઃ = is called
ঞ্চীম্য: = the knower of the field
ઇતિ = thus
તિવદ: = by those who know this.
ક્ષેત્રફાં = the knower of the field
ચ = also
અપિ = certainly
```

માં = Me વિધ્કિ = know

સર્વ = all

ક્ષેત્રેષ્ = in bodily fields

ભારત = O son of Bharata

क्षेत्र = the field of activities (the body)

ક્ષેત્રફાયોઃ = and the knower of the field

ફાાનં = knowledge of

યત્ = that which

તત્ = that

ફ્રાાનં = knowledge

મતં = opinion

મમ = My.

તત્ = that

क्षेत्रं = field of activities

યત્ = what

ચ = also

યાદ્ક્ = as it is

ચ = also

યત્ = having what

વિકારિ = changes

યતઃ = from which

ચ = also

યત્ = what

સઃ = he

ચ = also

યઃ = who

યત્ = having what

પ્રભાવઃ = influence

ચ = also

તત્ = that

સમાસેન = in summary

 $\hat{H} = \text{from Me}$

શ**ૃ**ણુ = understand.

```
ઋષિભિઃ = by the wise sages
બહુધા = in many ways
ગીતં = described
છન્દોભિઃ = by Vedic hymns
વિવિધૈઃ = various
પુથક = variously
બ્રહ્મસૂત્ર = of the Vedanta
પદૈઃ = by the aphorisms
ચ = also
એવ = certainly
હેત્મદ્ભિઃ = with cause and effect
વિનિશ્ચિતૈ: = certain.
મહાભૂતાની = the great elements
અહઙ્રારઃ = false ego
બુદ્ધિઃ = intelligence
અવ્યક્તં = the unmanifested
એવ = certainly
ચ = also
ઇન્દ્રિયાણિ = the senses
દશૈક = eleven
ચ = also
પગ્ચ = five
ચ = also
ઇન્દ્રિયગોચરાઃ = the objects of the senses
ઇચ્છા = desire
દ્વેષઃ = hatred
સુખં = happiness
દુઃખં = distress
સડ્ધાતઃ = the aggregate
ચેતના = living symptoms
```

ધૃતિઃ = conviction એતત્ = all this

```
क्षेत्रं = the field of activities
સમાસેન = in summary
સવિકારં = with interactions
ઉદાહતં = exemplified.
અમાનિત્વં = humility
અદમ્ભિત્વં = pridelessness
અહિંસા = nonviolence
क्षन्तिः = tolerance
આર્જવં = simplicity
આચાર્યોપાસનં = approaching a bona fide spiritual master
શૌચં = cleanliness
સ્થૈર્ય = steadfastness
આત્મવિનિગ્રહઃ = self-control
ઇન્દ્રિયાર્થેષુ = in the matter of the senses
વૈરાગ્યં = renunciation
અનહકૂારઃ = being without false egoism
એવ = certainly
a = also
જન્મ = of birth
મૃત્યુ = death
જરા = old age
વ્યાધિ = and disease
દુઃખ = of the distress
દોષ = the fault
અનુદર્શનં = observing
અસક્તિઃ = being without attachment
અનભિશ્વડ્ગઃ = being without association
પુત્ર = for son
દારા = wife
ગૃહાદિષુ = home, etc.
```

નિત્યં = constant

a = also

```
સમચિત્તત્વં = equilibrium
82 = the desirable
અનિષ્ટ = and undesirable
ઉપપત્તિષ્ = having obtained
મયિ = unto Me
a = also
અનન્યયોગેન = by unalloyed devotional service
ભક્તિઃ = devotion
અવ્યભિચારિણી = without any break
વિવિક્ત = to solitary
દેશ = places
સેવિત્વં = aspiring
અરતિઃ = being without attachment
જનસંસદિ = to people in general
અધ્યાત્મ = pertaining to the self
ફાાન = in knowledge
નિત્યત્વં = constancy
તત્ત્વજ્ઞાન = of knowledge of the truth
અર્થ = for the object
દર્શનં = philosophy
એતત્ = all this
ફાાનં = knowledge
ઇતિ = thus
પ્રોક્તં = declared
અજ્ઞાનં = ignorance
યત્ = that which
અતઃ = from this
અન્યથા = other.
ફ્રોયં = the knowable
યત્ = which
```

તત્ = that

પ્રવક્ષ્યામિ = I shall now explain

યત્ = which

ફાાત્વા = knowing

અમૃતં = nectar

અશુતે = one tastes

અનાદિ = beginningless

મત્પરં = subordinate to Me

બ્રહ્મ = spirit

-1 = neither

સત્ = cause

તત્ = that

ન = nor

અસત્ = effect

ઉચ્યતે = is said to be.

સર્વતઃ = everywhere

પાણિ = hands

પદં = legs

તત્ = that

સર્વતઃ = everywhere

અક્ષિ = eyes

શિરઃ = heads

મુખં = faces

સર્વતઃ = everywhere

શ્રુતિમત્ = having ears

લોકે = in the world

સર્વ = everything

આવૃત્ય = covering

તિષ્ઠતિ = exists.

સર્વ = of all

ઇન્દ્રિય = senses

ગુણ = of the qualities

આભાસં = the original source

સર્વ = all

```
ઇન્દ્રિય = senses
```

વિવર્જિતં = being without

અસક્તં = without attachment

સર્વભૃત્ = the maintainer of everyone

ચ = also

એવ = certainly

નિર્ાૃણં = without material qualities

ગુણભોક્તૃ = master of the gunas

a = also.

બહિઃ = outside

અન્તઃ = inside

ચ = also

ભૂતાનાં = of all living entities

અચરં = not moving

ચરં = moving

એવ = also

ચ = and

સૂક્ષ્મત્વાત્ = on account of being subtle

તત્ = that

અવિજ્ઞેયં = unknowable

દ્રસ્થં = far away

ચ = also

અન્તિકે = near

ચ = and

તત્ = that.

અવિભક્તં = without division

ચ = also

ભૂતેષુ = in all living beings

વિભક્તં = divided

ઇવ = as if

ચ = also

સ્થિતં = situated

```
ભૂતભર્ત્ = the maintainer of all living entities
a = also
તત્ = that
ફોયં = to be understood
ત્રસિષ્ણ = devouring
પ્રભવિષ્ણ = developing
ચ = also.
જ્યોતીષાં = in all luminous objects
અપિ = also
તત્ = that
જ્યોતિઃ = the source of light
તમસઃ = the darkness
પરં = beyond
ઉચ્યતે = is said
ફાાનં = knowledge
ક્ષેયં = to be known
ફાાનગમ્યં = to be approached by knowledge
હિ = in the heart
સર્વસ્થ = of everyone
વિષ્ઠિતં = situated.
ઇતિ = thus
क्षेत्रं = the field of activities (the body)
તથા = also
ફાાનં = knowledge
ફોયં = the knowable
ચ = also
ઉકતાં = described
સમાસતઃ = in summary
મદ્ભક્તઃ = My devotee
એતત્ = all this
વિજ્ઞાય = after understanding
મદ્ભાવાય = to My nature
```

```
ઉપપદ્યતે = attains.
પ્રકૃતિં = material nature
પુરુષં = the living entities
ચ = also
એવ = certainly
વિદ્ધિ = you must know
અનાદિ = without beginning
ઉભૌ = both
અપિ = also
વિકારાન્ = transformations
ચ = also
ગુણાનુ = the three modes of nature
ચ = also
એવ = certainly
વિદ્ધિ = know
પ્રકૃતિ = material nature
સમ્ભવાન્ = produced of.
કાર્ય = of effect
કારણ = and cause
કર્તૃત્વે = in the matter of creation
હેતુ: = the instrument
પ્રકૃતિ: = material nature
ઉચ્યતે = is said to be
પુરુષઃ = the living entity
સુખ = of happiness
દુઃખાનાં = and distress
ભોક્તૃત્વે = in enjoyment
હેતુ: = the instrument
```

ઉચ્યતે = is said to be. પુરુષઃ = the living entity

હિ = certainly

પ્રકૃતિસ્થઃ = being situated in the material energy

```
ભુડ્કતે = enjoys
પ્રકૃતિજાન્ = produced by the material nature
ગુણાનુ = the modes of nature
કરણં = the cause
ગુણસડ્ગઃ = the association with the modes of nature
અસ્ય = of the living entity
સદસત્ = in good and bad
યોનિ = species of life
જન્મસ્ = in births.
ઉપદ્રષ્ટા = overseer
અનુમન્તા = permitter
ચ = also
ભર્તા = master
ભોક્તા = supreme enjoyer
મહેશ્વરઃ = the Supreme Lord
પરમાત્મ = the Supersoul
ઇતિ = also
\mathbf{a} = and
અપિ = indeed
ઉક્તઃ = is said
દેહે = in the body
અસ્મિન્ = this
પુરુષઃ = enjoyer
પર: = transcendental.
યઃ = anyone who
એવં = thus
वेत्ति = understands
પુરુષં = the living entity
પ્રકૃતિં = material nature
ચ = and
```

સહ = with

ગુણૈ: = the modes of material nature

```
સર્વથા = in all ways
વર્તમાનઃ = being situated
અપિ = in spite of
-1 = never
સઃ = he
ભૂયઃ = again
અભિજાયતે = takes his birth.
ધ્યાનેન = by meditation
આત્મનિ = within the self
પશ્યન્તિ = see
કેચિત્ = some
આત્માનં = the Supersoul
આત્મના = by the mind
અન્યે = others
સાડ્પ્યેન = of philosophical discussion
યોગેન = by the yoga system
કર્મયોગેણ = by activities without fruitive desire
a = also
અપરે = others.
અન્યે = others
d = but
એવં = thus
અજાનન્તઃ = without spiritual knowledge
શ્રુત્વા = by hearing
અન્યેભ્યઃ = from others
ઉપાસતે = begin to worship
\hat{d} = they
અપિ = also
ચ. = and
અતિતરન્તિ = transcend
એવ = certainly
```

મૃત્યું = the path of death

શ્રુતિપરાયણાઃ = inclined to the process of hearing. યાવત = whatever સગ્જાયતે = comes into being કિચ્ચિત્ = anything સત્ત્વં = existence સ્થાવર = not moving જડ્ગમં = moving ક્ષેત્ર = of the body ક્ષેત્રફા = and the knower of the body સંયોગાત્ = by the union between તિદ્ધિ = you must know it ભરતર્ષભ = O chief of the Bharatas. સમં = equally સર્વેષુ = in all ભૂતેષુ = living entities તિષ્ઠન્તં = residing પરમેશ્વરં = the Supersoul વિનશ્યત્સ્ = in the destructible અવિનશ્યન્તં = not destroyed યઃ = anyone who પશ્યતિ = sees સઃ = he પશ્યતિ = actually sees. સમં = equally પશ્યન્ = seeing હિ = certainly સર્વત્ર = everywhere સમવસ્થિતં = equally situated ୪ୟર = the Supersoul +1 = does not

હિનસ્તિ = degrade આત્મના = by the mind

```
આત્માનં = the soul
dd: = then
યાતિ = reaches
પરાં = the transcendental
ગતિ = destination.
પ્રકૃત્યા = by material nature
એવ = certainly
ચ = also
કર્માણિ = activities
ક્રિયમાણાનિ = being performed
સર્વશ: = in all respects
યઃ = anyone who
પશ્યતિ = sees
તથા = also
આત્માનં = himself
અકર્તારં = the nondoer
સઃ = he
પશ્યતિ = sees perfectly.
યદા = when
ભૂત = of living entities
પૃથગભાવં = separated identities
એકસ્થં = situated in one
અનુપશ્યતિ = one tries to see through authority
તતઃ એવ = thereafter
ચ = also
વિસ્તારં = the expansion
બ્રહ્મ = the Absolute
સમ્પદ્યતે = he attains
dEl = at that time.
```

અનાદિત્વાત્ = due to eternity

પરમ = beyond material nature

નિર્ગૂણત્વાત્ = due to being transcendental

આત્મા = spirit

અયં = this

અવ્યયઃ = inexhaustible

શરીરસ્થઃ = dwelling in the body

અપિ = though

કૌન્તેય = O son of Kunti

ન કરોતિ = never does anything

ન લિપ્યતે = nor is he entangled.

યથા = as

સર્વગતં = all-pervading

સૌક્ષ્મ્યાત્ = due to being subtle

આકાશં = the sky

-1 = never

ઉપલિપ્યતે = mixes

સર્વત્ર = everywhere

અવસ્થિતઃ = situated

દેહે = in the body

તથા = so

આત્મા = the self

+ = never

ઉપલિપ્યતે = mixes.

યથા = as

પ્રકાશયતિ = illuminates

એકઃ = one

કૃત્સનં = the whole

લોક = universe

ઇમં = this

રવિ: = sun

ક્ષેત્રં = this body

ક્ષેત્રી = the soul

તથા = similarly

કૃત્સનં = all

```
પ્રકાશયતિ = illuminates
ભારત = O son of Bharata.
ક્ષેત્ર = of the body
ક્ષેત્રફાયોઃ = of the proprietor of the body
એવં = thus
અન્તરં = the difference
જ્ઞાનચક્ષુષા = by the vision of knowledge
ભૂત = of the living entity
પ્રકૃતિ = from material nature
મોક્ષં = the liberation
ચ = also
યે = those who
વિદુઃ = know
યાન્તિ = approach
\hat{d} = they
પરં = the Supreme.
```

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

чरं = transcendental

ભૂયઃ = again

End of 13.35

પ્રવક્ષ્યામિ = I shall speak

ફ્રાાનાનાં = of all knowledge

ફ્રાાનં = knowledge

ઉત્તમં = the supreme

યત્ = which

જ્ઞાત્વા = knowing

મુનયઃ = the sages

સર્વે = all

uė = transcendental

સિધ્દિં = perfection

ઇતઃ = from this world

ગતાઃ = attained.

ઇદં = this

ફાાનં = knowledge

ઉપાશ્ચિત્ય = taking shelter of

ਮਮ = My

સાધર્મ્ય = same nature

આગતઃ = having attained

સર્ગેડિપ = even in the creation

ન = never

ઉપજાયન્તે = are born

પ્રલયે = in the annihilation

+ = nor

વ્યથન્તિ = are disturbed

a = also.

 $\mu\mu = Mv$

યોનિઃ = source of birth

મહત્ = the total material existence

બ્રહ્મ = supreme

તસ્મિન્ = in that

ગર્ભ = pregnancy

દધામિ = create

અહં = I

સમ્ભવઃ = the possibility

સર્વભૂતાનાં = of all living entities

dd: = thereafter

ભવતિ = becomes

ભારત = O son of Bharata.

સર્વયોનિષુ = in all species of life

કૌન્તેય = O son of Kunti

મૂર્તયઃ = forms

સમ્ભવન્તિ = they appear

```
યઃ = which
તાસાં = of all of them
બ્રહ્મ = the supreme
મહદ્યોનિઃ = source of birth in the material substance
અહં = I
બીજપ્રદઃ = the seed-giving
પિતા = father.
સત્ત્વં = the mode of goodness
રજઃ = the mode of passion
તમ: = the mode of ignorance
ઇતિ = thus
ગુણાઃ = the qualities
પ્રકૃતિ = material nature
સમ્ભવાઃ = produced of
નિબધ્નન્તિ = do condition
મહાબાહો = O mighty-armed one
દેહે = in this body
દેહીનં = the living entity
અવ્યયં = eternal.
da = there
સત્ત્વં = the mode of goodness
નિર્મલત્વાત્ = being purest in the material world
પ્રકાશકં = illuminating
અનામયં = without any sinful reaction
સુખ = with happiness
સડ્ગેન = by association
બધાતિ = conditions
ફાાન = with knowledge
સડ્ગેન = by association
ચ = also
```

અનઘ = O sinless one. ૨૪: = the mode of passion

રાગાત્મકં = born of desire or lust

વિદ્ધિ = know

તુષ્ણા = with hankering

સડ્ગ = association

સમૃદ્ભવં = produced of

તત્ = that

નિબધાતિ = binds

કૌન્તેય = O son of Kunti

કર્મસડ્ગેન = by association with fruitive activity

દેહિનં = the embodied.

તમઃ = the mode of ignorance

d = but

અજ્ઞાનજં = produced of ignorance

વિધ્કિ = know

મોહનં = the delusion

સર્વદેહિનાં = of all embodied beings

પ્રમાદ = with madness

અલસ્ય = indolence

નિદ્રાભિઃ = and sleep

તત્ = that

નિબધાતિ = binds

ભારત = O son of Bharata.

સત્ત્વં = the mode of goodness

સૂખે = in happiness

સગ્જયતિ = hinds

રજઃ = the mode of passion

કર્માણિ = in fruitive activity

ભારત = O son of Bharata

ફ્રાનં = knowledge

આવૃત્ય = covering

તુ = but

તમઃ = the mode of ignorance

```
પ્રમાદે = in madness
```

સગ્જયતિ = binds

 $\mathfrak{G}\mathfrak{d} = \mathrm{it} \; \mathrm{is} \; \mathrm{said}.$

૨૪: = the mode of passion

તમઃ = the mode of ignorance

ચ = also

અભિભૂય = surpassing

સત્ત્વં = the mode of goodness

ભવતિ = becomes prominent

ભારત = O son of Bharata

રજઃ = the mode of passion

સત્ત્વં = the mode of goodness

તમઃ = the mode of ignorance

ચ = also

એવ = like that

તમઃ = the mode of ignorance

સત્ત્વં = the mode of goodness

২%: = the mode of passion

તથા = thus.

સર્વદ્વારેષુ = in all the gates

દેહેડસ્મિન્ = in this body

પ્રકાશઃ = the quality of illumination

ઉપજાયતે = develops

ફાાનં = knowledge

યદા = when

del = at that time

विद्यात् = know

વિવૃદ્ધં = increased

સત્ત્વં = the mode of goodness

ઇત્યુત = thus it is said.

લોભઃ = greed

પ્રવૃત્તિઃ = activity

```
આરમ્ભઃ = endeavor
```

એતાનિ = all these

જાયન્તે = develop

વિવૃદ્ધે = when there is an excess

ભરતર્ષભ = O chief of the descendants of Bharata.

અપ્રકાશઃ = darkness

અપ્રવૃત્તિઃ = inactivity

ચ = and

પ્રમાદ: = madness

મોહઃ = illusion

એવ = certainly

ચ = also

તમસિ = the mode of ignorance

એતાનિ = these

જાયન્તે = are manifested

વિવૃદ્ધે = when developed

કુરુનન્દન = O son of Kuru.

યદા = when

સત્ત્વે = the mode of goodness

પ્રવૃદ્ધે = developed

તુ = but

પ્રલયં = dissolution

યાતિ = goes

દેહભૃત્ = the embodied

તદા = at that time

ઉત્તમવિદાં = of the great sages

લોકાન્ = the planets

અમલાન્ = pure

```
પ્રતિપદ્યતે = attains.
રજસિ = in passion
પ્રલયં = dissolution
ગત્વા = attaining
કર્મસડ્ગિષ્ = in the association of those engaged in fruitive activities
જાયતે = takes birth
તથા = similarly
પ્રલીનઃ = being dissolved
તમસિ = in ignorance
મૃઢયોનિષુ = in animal species
જાયતે = takes birth.
કર્મણઃ = of work
સુકૃતસ્ય = pious
આહુઃ = is said
સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness
નિર્મલં = purified
ફલં = the result
રજસઃ = of the mode of passion
ત્ = but
ફલં = the result
દુઃખં = misery
અજ્ઞાનં = nonsense
તમસઃ = of the mode of ignorance
ફલં = the result.
સત્ત્વાત્ = from the mode of goodness
સઞ્જાયતે = develops
ફાાનં = knowledge
રજસઃ = from the mode of passion
લોભઃ = greed
એવ = certainly
ચ = also
```

પ્રમાદ = madness

```
મોહૌ = and illusion
તમસઃ = from the mode of ignorance
ભવત: = develop
અજ્ઞાનં = nonsense
એવ = certainly
ચ = also.
ઊર્ધ્વ = upwards
ગચ્છન્તિ = go
સત્ત્વસ્થાઃ = those situated in the mode of goodness
મધ્યે = in the middle
તિષ્ઠન્તિ = dwell
રાજસાઃ = those situated in the mode of passion
જઘન્ય = of abominable
ગુણ = quality
વૃત્તિસ્થાઃ = whose occupation
અધઃ = down
ગચ્છન્તિ = go
તામસાઃ = persons in the mode of ignorance.
4 = no
અન્યં = other
ગુણેભ્યઃ = than the qualities
કર્તારં = performer
યદા = when
દ્રષ્ટા = a seer
અનુપશ્યતિ = sees properly
ગુણેભ્યઃ = to the modes of nature
ચ = and
чरं = transcendental
वेति = knows
મદ્ભાવં = to My spiritual nature
સઃ = he
અધિગચ્છતિ = is promoted.
```

```
ગુણાન્ = qualities
એતાન્ = all these
```

અતીત્ય = transcending

ત્રીન્ = three

દેહી = the embodied

દેહ = the body

સમુદ્ભવાન્ = produced of

જન્મ = of birth

મૃત્યુ = death

જરા = and old age

દુઃખૈઃ = the distresses

વિમુક્તઃ = being freed from

અમૃતં = nectar

અશ્રુતે = he enjoys.

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

ੈਂs: = by which

લિડ્ગૈઃ = symptoms

ત્રીન = three

ગુણાન્ = qualities

એતાન્ = all these

અતીતઃ = having transcended

ભવતિ = is

પ્રભો = O my Lord

 $\mathfrak{E} = \text{what}$

આચારઃ = behavior

કથં = how

ચ = also

એતાન્ = these

ત્રીન્ = three

ગુણાન્ = qualities

અતિવર્તતે = transcends.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

પ્રકાશં = illumination

ચ. = and

પ્રવૃત્તિં = attachment

ચ = and

મોહં = illusion

એવ ચ = also

પાણ્ડવ = O son of Pandu

ન દ્વેષ્ટિ = does not hate

સમ્પ્રવૃત્તાનિ = although developed

ન નિવૃત્તાનિ = nor stopping development

કાક્ષૃતિ = desires

ઉદાસીનવત્ = as if neutral

આસીનઃ = situated

ગુણૈઃ = by the qualities

યઃ = one who

-1 = never

વિચાલ્યતે = is agitated

ગુણાઃ = the qualities

વર્તન્તે = are acting

ઇત્યેવં = knowing thus

યઃ = one who

અવતિષ્ઠતિ = remains

-1 = never

ઇડ્ગતે = flickers

સમ = equal

દુઃખ = in distress

સુખઃ = and happiness

સ્વસ્થઃ = being situated in himself

સમ = equally

લોષ્ટ = a lump of earth

અશ્મ = stone

કાગ્ચનઃ = gold

```
તુલ્ય = equally disposed
પ્રિય = to the dear
અપ્રિયઃ = and the undesirable
ધીરઃ = steady
તુલ્ય = equal
નિન્દા = in defamation
આત્મસંસ્તૃતિઃ = and praise of himself
માન = in honor
અપમાનયોઃ = and dishonor
તલ્યઃ = equal
તુલ્યઃ = equal
મિત્ર = of friends
અરિ = and enemies
પક્ષયોઃ = to the parties
સર્વ = of all
આરમ્ભ = endeavors
પરિત્યાગી = renouncer
ગુણાતીતઃ = transcendental to the material modes of nature
સઃ = he
ઉચ્યતે = is said to be.
Hi = unto Me
a = also
યઃ = a person who
અવ્યભિચારેણ = without fail
ભક્તિયોગેન = by devotional service
સેવતે = renders service
સઃ = he
ગુણાન્ = the modes of material nature
સમતિત્ય = transcending
એતાન્ = all these
બ્રહ્મભુયાય = elevated to the Brahman platform
કલ્પતે = becomes.
```

```
બ્રહ્મણઃ = of the impersonal brahmajyoti
હિ = certainly
પ્રતિષ્ઠા = the rest
અહં = I am
અમૃતસ્ય = of the immortal
અવ્યયસ્ય = of the imperishable
ય = also
શાશ્વતસ્ય = of the eternal
ય = and
યર્મસ્ય = of the constitutional position
સુખસ્ય = of happiness
ઐકાન્તિકસ્ય = ultimate
ય = also.
```

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
ઊર્ધ્વમૂલં = with roots above
અધઃ = downwards
શાખં = branches
અશ્વત્થં = a banyan tree
પ્રાહુઃ = is said
અવ્યયં = eternal
છન્દાંસિ = the Vedic hymns
યસ્ય = of which
પણિનિ = the leaves
યઃ = anyone who
તં = that
વેદ = knows
સઃ = he
```

અધઃ = downward

```
ચ = and
ઊર્ધ્વ = upward
પ્રસૃતાઃ = extended
તસ્ય = its
શાખાઃ = branches
ગૂણ = by the modes of material nature
પ્રવૃદ્ધાઃ = developed
વિષય = sense objects
પ્રવાલાઃ = twigs
અધઃ = downward
ચ = and
મુલાનિ = roots
અનુસન્તતાનિ = extended
કર્મ = to work
અનુબન્ધીનિ = bound
મનુષ્યલોકે = in the world of human society.
-1 = not
રૂપં = the form
અસ્ય = of this tree
ଧଧ = in this world
તથા = also
ઉપલભ્યતે = can be perceived
-1 = never
અન્તઃ = end
-1 = never
ચ = also
આદિઃ = beginning
-1 = never
```

ચ = also

એનં = this

સમ્પ્રતિષ્ઠા = the foundation અશ્વત્યં = banyan tree

સુવિરૂઢ = strongly

મૂલં = rooted

અસડ્ગશસ્ત્રેણ = by the weapon of detachment

દૃઢેન = strong

છિત્ત્વ = cutting

dd: = thereafter

પદં = situation

તત્ = that

પરિમાર્ગિતવ્યં = has to be searched out

યસ્મિન = where

ગતાઃ = going

ન = never

નિવર્તન્તિ = they come back

ભૂયઃ = again

 $\dot{d} = \text{to Him}$

એવ = certainly

ચ = also

આદ્યં = original

પુરુષં = the Personality of Godhead

પ્રપદ્યે = surrender

યતઃ = from whom

પ્રવૃત્તિઃ = the beginning

પ્રસૃતા = extended

પુરાણી = very old.

નિઃ = without

માન = false prestige

મોહઃ = and illusion

જિત = having conquered

સડ્ગ = of association

દોષાઃ = the faults

અધ્યાત્મ = in spiritual knowledge

નિત્યાઃ = in eternity

```
વિનિવૃત્ત = disassociated
```

કામાઃ = from lust

દ્ધન્દ્ધેઃ = from the dualities

વિમુક્તઃ = liberated

સુખદુઃખ = happiness and distress

સંજ્ઞૈઃ = named

ગચ્છન્તિ = attain

અમૃઢાઃ = unbewildered

પદં = situation

અવ્યયં = eternal

તત્ = that.

-1 = not

તત્ = that

ભાસયતે = illuminates

સ્ર્યઃ = the sun

+ = nor

શશાહુઃ = the moon

+ = nor

પાવકઃ = fire, electricity

યત્ = where

ગત્વા = going

-1 = never

નિવર્તન્તે = they come back

તધ્ધામ = that abode

પરમં = supreme

મમ = My.

મમ = My

એવ = certainly

અંશઃ = fragmental particle

જીવલોકે = in the world of conditional life

જીવભૂતઃ = the conditioned living entity

સનાતનઃ = eternal

મનઃ = with the mind

ષષ્ઠાણિ = the six

ઇન્દ્રિયાણિ = senses

પ્રકૃતિ = in material nature

સ્થાનિ = situated

કર્ષતિ = is struggling hard.

શરીરં = the body

યત્ = as

અવાપ્રોતિ = gets

યત્ = as

ચાપિ = also

ઉત્કામિત = gives up

୪ୟ୧: = the lord of the body

ગૃહીત્વા = taking

એતાનિ = all these

સંયાતિ = goes away

વાયુઃ = the air

ગન્ધાન્ = smells

ઇવ = like

અશયાત્ = from their source.

શ્રોત્રં = ears

ચક્ષુઃ = eyes

સ્પર્શનં = touch

ચ = also

રસનં = tongue

ઘાણાં = smelling power

એવ = also

ચ = and

અધિષ્ઠાય = being situated in

મનઃ = mind

ચ = also

અયં = he

```
વિષયાન્ = sense objects
ઉપસેવતે = enjoys.
ઉત્ક્રામન્તં = quitting the body
સ્થિતં = situated in the body
વાપિ = either
ભુગ્જાનં = enjoying
વા = or
ગુણાન્વિતં = under the spell of the modes of material nature
વિમુઢા: = foolish persons
+1 = never
અનુપશ્યन्ति = can see
પશ્યન્તિ = can see
ફાાનચક્ષ્યઃ = those who have the eyes of knowledge.
યતન્તઃ = endeavoring
યોગિનઃ = transcendentalists
ચ = also
એનં = this
પશ્યન્તિ = can see
આત્મનિ = in the self
અવસ્થિતં = situated
યતન્તઃ = endeavoring
અપિ = although
અફતાત્માનઃ = those without self-realization
d = do not
એનં = this
પશ્યન્તિ = see
અચેતસઃ = having undeveloped minds.
યત્ = that which
આદિત્યગતં = in the sunshine
તેજઃ = splendor
જગત્ = the whole world
ભાસયતે = illuminates
```

```
અખિલં = entirely
યત = that which
ચન્દ્રમસિ = in the moon
યત્ = that which
ચ = also
અગ્રૌ = in fire
તત્ = that
તેજઃ = splendor
વિદ્ધ = understand
મામકં = from Me.
ગાં = the planets
આવિશ્ય = entering
ચ = also
ભૂતાની = the living entities
ધારયામિ = sustain
અહં = I
ઓજસા = by My energy
પુષ્ણામિ = am nourishing
ચ = and
ઔષધીઃ = vegetables
સર્વાઃ = all
સોમઃ = the moon
ભૂત્વા = becoming
રસાત્મકઃ = supplying the juice.
અહં = I
વૈશ્વાનરઃ = My plenary portion as the digesting fire
ભૂત્વા = becoming
પ્રાણિનાં = of all living entities
દેહં = in the bodies
આશ્રિતઃ = situated
પ્રાણ = the outgoing air
```

અપાન = the down-going air

```
સમાયુક્તઃ = keeping in balance
પચામિ = I digest
અન્નં = foodstuff
ચતુર્વિધં = the four kinds.
સર્વસ્થ = of all living beings
ચ = and
અહં = I
હૃદિ = in the heart
સન્નિવિષ્ટ: = situated
ਮੁਜ਼: = from Me
स्भृतिः = remembrance
ફાાનં = knowledge
અપોહનં = forgetfulness
ચ = and
વેદૈઃ = by the Vedas
ચ = also
સર્વૈ: = all
અહં = I am
એવ = certainly
વેદ્યઃ = knowable
વેદાન્તકૃત્ = the compiler of the Vedanta
વેદવિત્ = the knower of the Vedas
એવ = certainly
ચ = and
અહં = I.
ج أي.
ઇમૌ = these
પુરુષૌ = living entities
લોકે = in the world
ક્ષરઃ = fallible
ચ = and
```

અક્ષરઃ = infallible

એવ = certainly

ચ. = and

ક્ષરઃ = fallible

સર્વાણિ = all

ભૂતાની = living entities

કુટસ્થઃ = in oneness

અક્ષરઃ = infallible

ઉચ્યતે = is said.

ઉત્તમ: = the best

પુરુષઃ = personality

d = but

અન્યઃ = another

પરમ = the supreme

આત્મા = self

ઇતિ = thus

ઉદાહતઃ = is said

યઃ = who

લોક = of the universe

ત્રયં = the three divisions

આવિશ્ય = entering

બિભર્તિ = is maintaining

અવ્યયઃ = inexhaustible

ઈશ્વરઃ = the Lord.

યસ્માત્ = because

ક્ષરં = to the fallible

અતીતઃ = transcendental

અહં = I am

અક્ષરાત્ = beyond the infallible

અપિ = also

ચ = and

ઉત્તમઃ = the best

અતઃ = therefore

```
અસ્મિ = I am
લોકે = in the world
વેદે = in the Vedic literature
ચ = and
પ્રથિતઃ = celebrated
પુરુષોત્તમઃ = as the Supreme Personality.
યઃ = anyone who
માં = Me
એવં = thus
અસમ્મઢઃ = without a doubt
જાનાતિ = knows
પુરુષોત્તમં = the Supreme Personality of Godhead
સઃ = he
સર્વવિત્ = the knower of everything
ભજિત = renders devotional service
માં = unto Me
સર્વભાવેન = in all respects
\Theta = O son of Bharata.
ઇતિ = thus
ગુહ્યતમં = the most confidential
શાસ્ત્રં = revealed scripture
ઇંદે. = this
ઉક્તાં = disclosed
મયા = by Me
અનઘ = O sinless one
એતત્ = this
બુદ્ધ્વા = understanding
બુદ્ધિમાન્ = intelligent
સ્યાત્ = one becomes
કૃતફત્યઃ = the most perfect in his endeavors
```

ચ = and

 $\Theta = O \text{ son of Bharata}$

End of 15.20

```
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
અભયં = fearlessness
સત્ત્વસંશૂષ્ટ્રિઃ = purification of one's existence
ફાાન = in knowledge
યોગ = of linking up
વ્યવસ્થિતિઃ = the situation
દાનં = charity
દમઃ = controlling the mind
ચ = and
યફાઃ = performance of sacrifice
ચ = and
સ્વાધ્યાયઃ = study of Vedic literature
તપઃ = austerity
આર્જવં = simplicity
અહિંસા = nonviolence
સત્યં = truthfulness
અક્રોધઃ = freedom from anger
ત્યાગઃ = renunciation
શાન્તિઃ = tranquillity
અપૈશુનં = aversion to fault-finding
દયા = mercy
ભૂતેષુ = towards all living entities
અલોલુમ્વં = freedom from greed
માર્દવં = gentleness
હ્રી: = modesty
અચાપલં = determination
તેજઃ = vigor
ક્ષમા = forgiveness
ધૃતિઃ = fortitude
```

```
શૌચં = cleanliness
અદ્રોહઃ = freedom from envy
-1 = not
અતિ માનિતા = expectation of honor
ભવन्ति = are
સમ્પદં = the qualities
દૈવીં = the transcendental nature
અભિજાતસ્ય = of one who is born of
\Theta = O \text{ son of Bharata}
દમભઃ = pride
દર્પઃ = arrogance
અભિમનઃ = conceit
ચ. = and
ક્રોધઃ = anger
પારુષ્યં = harshness
એવ = certainly
ચ = and
અજ્ઞાનં = ignorance
ચ = and
અભિજાતસ્ય = of one who is born of
પાર્થ = O son of Pritha
સમ્પર્દ = the qualities
આસુરીં = the demoniac nature.
દૈવી = transcendental
સમ્પત્ = assets
વિમોક્ષાય = meant for liberation
નિબન્ધાય = for bondage
આસુરી = demoniac qualities
```

મતા = are considered

મા = do not શુચઃ = worry સમ્પદં = assets

દૈવીં = transcendental

અભિજાતઃ = born of

અસિ = you are

પાઇડવ = O son of Pandu.

द्धौ = two

ભૂતસર્ગો = created living beings

લોકે = in the world

અસ્મિન્ = this

हैवः = godly

આસુરઃ = demoniac

એવ = certainly

ચ = and

દૈવઃ = the divine

વિસ્તરશઃ = at great length

પ્રોક્તઃ = said

આસુરં = the demoniac

นเข์ = O son of Pritha

 $\hat{H} = \text{from Me}$

શ**ૃ**ણુ = just hear.

પ્રવૃત્તિં = acting properly

ચ = also

નિવૃત્તિં = not acting improperly

ચ = and

જનાઃ = persons

-1 = never

વિદુઃ = know

આસુરઃ = of demoniac quality

-1 = never

શૌચં = cleanliness

+ = nor

અપિ = also

ચ = and

```
આચારઃ = behavior
+ = never
સત્યં = truth
તેષુ = in them
વિદ્યતે = there is.
અસત્યં = unreal
અપ્રતિષ્ઠં = without foundation
\hat{d} = thev
જગત્ = the cosmic manifestation
આહુઃ = say
અનીશ્વરં = with no controller
અપરસ્પર = without cause
સમ્ભૂતં = arisen kim
અન્યત્ = there is no other cause
કામહૈત્કં = it is due to lust only.
એતાં = this
દ્રષ્ટિં = vision
અવષ્ટભ્ય = accepting
નષ્ટ = having lost
આત્મનઃ = themselves
અલ્પબુદ્ધયઃ = the less intelligent
પ્રભવન્તિ = flourish
ઉગ્રક્ષ્મીણઃ = engaged in painful activities
ક્ષયાય = for destruction
જગતઃ = of the world
અહિતાઃ = unbeneficial.
કામં = lust
આશ્રિત્ય = taking shelter of
દુષ્પૂરં = insatiable
દમભ = of pride
મન = and false prestige
```

મદાન્વિતાઃ = absorbed in the conceit

મોહાત્ = by illusion

ગૃહીત્વા = taking

અસત્ = nonpermanent

ગ્રાહાનુ = things

પ્રવર્તન્તે = they flourish

અશુચિ = to the unclean

વ્રતાઃ = avowed.

ચિન્તાં = fears and anxieties

અપરિમેયં = immeasurable

ચ. = and

પ્રલયાન્તાં = unto the point of death

ઉપાશ્ચિતાઃ = having taken shelter of

કામોપભોગ = sense gratification

પરમાઃ = the highest goal of life

એતાવત્ = thus

ઇતિ = in this way

નિશ્ચિતાઃ = having ascertained

આશાપાશ = entanglements in a network of hope

શતૈઃ = by hundreds

બધ્ધાઃ = being bound

કામ = of lust

ક્રોધ = and anger

પરાયણાઃ = always situated in the mentality

ઈહન્તે = they desire

કામ = lust

ભોગ = sense enjoyment

અર્થ = for the purpose of

અન્યાયેન = illegally

અર્થ = of wealth

સગ્ચયાન્ = accumulation.

ຢຣ໌ = this

અદ્ય = today

```
મયા = by me
લબ્ધં = gained
ઇમં = this
પ્રાપ્સ્થે = I shall gain
મનોરથં = according to my desires
ઇંદ = this
અસ્તિ = there is
8\E = this
અપિ = also
\hat{H} = mine
ભવિષ્યતિ = it will increase in the future
પુનઃ = again
ધનં = wealth
અસૌ = that
મયા = by me
હતઃ = has been killed
શત્રુઃ = enemy
હનિષ્યે = I shall kill
ચ = also
અપરાન્ = others
અપિ = certainly
ઈશ્વર: = the lord
અહં = I am
અહં = I am
ભોગી = the enjoyer
સિધ્દઃ = perfect
અહં = I am
બલવાન્ = powerful
સુખી = happy
આઢ્યઃ = wealthy
અભિજનવાન્ = surrounded by aristocratic relatives
અસ્મિ = I am
```

કઃ = who

અન્યઃ = other

અસ્તિ = there is

સદ્દશઃ = like

મયા = me

યક્ષ્યે = I shall sacrifice

દાસ્યામિ = I shall give charity

મોદિષ્યે = I shall rejoice

ઇતિ = thus

અજ્ઞાન = by ignorance

વિમોહિતાઃ = deluded.

અનેક = numerous

ચિત્ત = by anxieties

વિભ્રાન્તાઃ = perplexed

મોહ = of illusions

જાલ = by a network

સમાવૃત: = surrounded

પ્રસક્તાઃ = attached

કામભોગેષુ = to sense gratification

પતિન્ત = they glide down

નરકે = into hell

અશ્ચૌ = unclean.

આત્માસમ્ભવિતાઃ = self-complacent

સ્તબ્ધઃ = impudent

ધનમાન = of wealth and false prestige

HE = in the delusion

અન્વિતાઃ = absorbed

યજન્તે = they perform sacrifice

નામ = in name only

યફૌઃ = with sacrifices

 $\hat{d} = they$

દમ્ભેન = out of pride

```
અવિધિપૂર્વકં = without following any rules and regulations.
અહઙ્રારં = false ego
બલં = strength
ยน์ = pride
કામં = lust
ક્રોધં = anger
ચ = also
સંશ્રિતાઃ = having taken shelter of
માં = Me
આત્મ = in their own
પર = and in other
દેહેષુ = bodies
પ્રદ્ભિષ્તः = blaspheming
અભ્યસૂયકાઃ = envious.
તાન્ = those
અહં = I
દ્ભિષતઃ = envious
ક્રુરાન્ = mischievous
સંસારેષુ = into the ocean of material existence
નરાધમાન્ = the lowest of mankind
ક્ષિપામિ = I put
અજસં = forever
અશુભાન્ = inauspicious
આસુરીષુ = demoniac
એવ = certainly
યોનિષુ = into the wombs.
આસુરીં = demoniac
યોનિં = species
આપન્નાઃ = gaining
મુઢાઃ = the foolish
જન્મનિ જન્મનિ = in birth after birth
```

Hi = Me

અપ્રાપ્ય = without achieving

એવ = certainly

કૌન્તેય = O son of Kunti

ਰਰ: = thereafter

યાન્તિ = go

અધમાં = condemned

ગતિં = destination.

ત્રિવિધં = of three kinds

નરકસ્ય = of hell

ઇંદું = this

દ્વારં = gate

નાશનં = destructive

આત્મનઃ = of the self

કામઃ = lust

ક્રોધઃ = anger

તથા = as well as

લોભઃ = greed

તસ્માત્ = therefore

એતત્ = these

ત્રયં = three

ત્યજેત્ = one must give up.

એતૈઃ = from these

વિમુક્તઃ = being liberated

કૌન્તેય = O son of Kunti

તમોદ્ધારૈઃ = from the gates of ignorance

ત્રિભિ: = of three kinds

નરઃ = a person

આચરતિ = performs

આત્મનઃ = for the self

શ્રેયઃ = benediction

ਰਰ: = thereafter

યાતિ = he goes

```
પરાં = to the supreme
```

કામકારતઃ = acting whimsically in lust

+ = never

સઃ = he

સિદ્ધિ = perfection

અવાપ્રોતિ = achieves

-1 = never

સૂખં = happiness

+ = never

પરાં = the supreme

ગતિં = perfectional stage.

તસ્માત્ = therefore

શાસ્ત્રં = the scriptures

પ્રમાણં = evidence

 $\hat{a} = your$

કાર્ય = duty

અકાર્ય = and forbidden activities

વ્યવસ્થિતૌ = in determining

જ્ઞાત્વા = knowing

શાસ્ત્ર = of scripture

વિધાન = the regulations

ઉક્તં = as declared

કર્મ = work

કર્તું = do

ଧଧ = in this world

અર્હસિ = you should.

End of 16.24

```
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
યે = those who
શાસ્ત્રવિધિં = the regulations of scripture
ઉત્સૃજ્ય = giving up
યજન્તે = worship
શ્રધ્ધયા = full faith
અન્વિતાઃ = possessed of
તેષાં = of them
નિષ્ઠા = the faith
ત્ = but
\mathfrak{sl} = \mathbf{what}
કૃષ્ણ = O KRiShNa
સત્ત્વં = in goodness
આહો = or else
રજઃ = in passion
તમઃ = in ignorance.
શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said
ત્રિવિધા = of three kinds
ભવતિ = becomes
શ્રધ્ધા = the faith
દેહિનાં = of the embodied
સા = that
સ્વભાવજા = according to his mode of material nature
સાત્ત્વિકી = in the mode of goodness
રાજસી = in the mode of passion
ચ = also
એવ = certainly
તામસી = in the mode of ignorance
ચ = and
ઇતિ = thus
```

```
તાં = that
શૃણ્ = hear from Me.
સત્ત્વાનુરૂપા = according to the existence
સર્વસ્ય = of everyone
શ્રધ્ધા = faith
ભવતિ = becomes
ભારત = O son of Bharata
શ્રધ્ધા = faith
મયઃ = full of
અયં = this
પુરુષઃ = living entity
યઃ = who
યત્ = having which
શ્રધ્दः = faith
સઃ = thus
એવ = certainly
સઃ = he.
યજન્તે = worship
સાત્વિકાઃ = those who are in the mode of goodness
દેવાનુ = demigods
યક્ષરક્ષાંસિ = demons
રાજસાઃ = those who are in the mode of passion
પ્રેતાન્ = spirits of the dead
ભૂતગણાન્ = ghosts
ચ = and
અન્યે = others
યજન્તે = worship
તામસાઃ = in the mode of ignorance
જનાઃ = people.
અશાસ્ત્ર = not in the scriptures
વિહિતં = directed
ย์เว๋ = harmful to others
```

```
તપ્યન્તે = undergo
યે = those who
તપઃ = austerities
જનાઃ = persons
દમ્ભ = with pride
અહફાર = and egoism
સંયુક્તાઃ = engaged
કામ = of lust
2121 = and attachment
બલ = by the force
અન્વિતાઃ = impelled
કર્ષયન્તઃ = tormenting
શરીરસ્થં = situated within the body
ભૂતગ્રામં = the combination of material elements
અચેતસઃ = having a misled mentality
\mu i = Me
a = also
એવ = certainly
અન્તઃ = within
શરીરસ્થં = situated in the body
તાન્ = them
વિદ્ધિ = understand
આસુરનિશ્ચયાન્ = demons.
આહારઃ = eating
त् = certainly
અપિ = also
સર્વસ્થ = of everyone
ત્રિવિધ: = of three kinds
ભવતિ = there is
પ્રિયઃ = dear
```

યજ્ઞઃ = sacrifice તપઃ = austerity

```
તથા = also
દાનં = charity
તેષાં = of them
ભેદં = the differences
ઇમં = this
શૃણ્ = hear.
આયુઃ = duration of life
સત્ત્વ = existence
બલ = strength
આરોગ્ય = health
સુખ = happiness
પ્રીતિ = and satisfaction
વિવર્ધનાઃ = increasing
રસ્યાઃ = juicy
સ્નિગ્ધાઃ = fatty
સ્થિરાઃ = enduring
હ્યાઃ = pleasing to the heart
આહારઃ = food
સાત્વિક = to one in goodness
પ્રિયાઃ = palatable.
કટુ = bitter
આમ્લ = sour
લવણ = salty
અત્યુષ્ણ = very hot
તીક્ષ્ણ = pungent
રુક્ષ = dry
વિદાહિનઃ = burning
આહારઃ = food
રાજસસ્ય = to one in the mode of passion
```

ઇષ્ટાઃ = palatable દુઃખ = distress શોક = misery

```
આમય = disease
પ્રદાઃ = causing.
યાતયામં = food cooked three hours before being eaten
ગતરસં = tasteless
પૂતિ = bad-smelling
પર્યુષિતં = decomposed
ચ = also
યત્ = that which
ওথ্ছিষ্ট = remnants of food eaten by others
અપિ = also
ચ = and
અમેધ્યં = untouchable
ભોજનં = eating
તામસ = to one in the mode of darkness
પિયં = dear
અફલાકાર્જ્સિભઃ = by those devoid of desire for result
યુકા: = sacrifice
વિધિદિષ્ટઃ = according to the direction of scripture
યઃ = which
ઇજ્યતે = is performed
યષ્ટવ્યં = must be performed
એવ = certainly
धि = thus
મનઃ = mind
સમાધાય = fixing
સઃ = it
સાત્ત્વિકઃ = in the mode of goodness.
અભિસન્ધાય = desiring
તુ = but
ફલં = the result
દમભ = pride
```

અર્થ = for the sake of

```
અપિ = also
ચ. = and
એવ = certainly
યત્ = that which
ઇજ્યતે = is performed
ભરતશ્રેષ્ઠ = O chief of the Bharatas
d = that
યુરાં = sacrifice
વિધ્કિ = know
રાજસં = in the mode of passion.
વિધિહીનં = without scriptural direction
અસુષ્ટાન્નં = without distribution of prasAdam
મન્ત્રહીનં = with no chanting of the Vedic hymns
અદક્ષિણં = with no remunerations to the priests
શ્રધ્ધા = faith
વિરહિતં = without
યકાં = sacrifice
તામસં = in the mode of ignorance
પરિચક્ષતે = is to be considered.
દેવ = of the Supreme Lord
\mathcal{L}_{\mathcal{S}} = the brahmanas
ગુરુ = the spiritual master
પ્રફાા = and worshipable personalities
પજાનં = worship
શૌચં = cleanliness
આર્જવં = simplicity
બ્રહમચર્ય = celibacy
અહિંસા = nonviolence
a = also
શરીરં = pertaining to the body
```

તપઃ = austerity ઉચ્ચતે = is said to be.

અનુદ્વેગકરં = not agitating

વાક્યં = words

સત્યં = truthful

પ્રિય = dear

હિતં = beneficial

ચ = also

યત્ = which

સ્વાધ્યાય = of Vedic study

અભ્યસનં = practice

ચ = also

એવ = certainly

વાડમયં = of the voice

તપઃ = austerity

ઉચ્યતે = is said to be.

મનઃપ્રસાદઃ = satisfaction of the mind

સૌમ્યત્વં = being without duplicity towards others

મૌનં = gravity

આત્મ = of the self

વિનિગ્રહઃ = control

ભાવ = of one's nature

સંશુદ્ધિઃ = purification

ઇતિ = thus

એતત્ = this

તપઃ = austerity

માનસં = of the mind

ઉચ્યતે = is said to be.

શ્રદ્ધયા = with faith

પરયા = transcendental

สห่ = executed

તપઃ = austerity

તત્ = that

ત્રિવિધં = of three kinds

```
નરૈઃ = by men
અફલાકાર્ક્કિભિઃ = who are without desires for fruits
યુક્તૈઃ = engaged
સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness
પરિચક્ષતે = is called.
સત્કાર = respect
માન = honor
પૂજા = and worship
અર્થ = for the sake of
તપઃ = austerity
દમ્ભેન = with pride
ચ = also
એવ = certainly
યત્ = which
ક્રિયતે = is performed
તત્ = that
ଧଧ = in this world
પ્રોક્તં = is said
રાજસં = in the mode of passion
ચલં = flickering
અધૂવં = temporary.
મુઢ = foolish
ત્રાહેણ = with endeavor
આત્મનઃ = of one's own self
યત્ = which
પીડયા = by torture
ક્રિયતે = is performed
તપઃ = penance
પરસ્ય = to others
ઉત્સાદનાર્થ = for the sake of causing annihilation
```

વા = or તત્ = that

```
તામસં = in the mode of darkness
ઉદાહતં = is said to be.
દાતવ્યં = worth giving
ઇતિ = thus
યત = that which
દાનં = charity
દીયતે = is given
અન્પકારિણે = irrespective of return
દેશે = in a proper place
કાલે = at a proper time
ચ = also
પાત્રે = to a suitable person
ચ = and
તત્ = that
દાનં = charity
સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness
સ્મૃતં = is considered.
યત = that which
ત્ = but
પ્રત્યુપકારાર્થ = for the sake of getting some return
ફલં = a result
ઉદ્દિશ્ય = desiring
ql = or
પુનઃ = again
દીયતે = is given
ચ = also
પરિક્લિષ્ટં = grudgingly
તત્ = that
દાનં = charity
રાજસં = in the mode of passion
સ્મૃતં = is understood to be.
```

અદેશ = at an unpurified place

```
કાલે = and unpurified time
```

યત્ = that which

દાનં = charity

અપાત્રેભ્યઃ = to unworthy persons

ચ = also

દીયતે = is given

અસત્કૃતં = without respect

અવજ્ઞાતં = without proper attention

તત્ = that

તામસં = in the mode of darkness

ઉદાહતં = is said to be.

3∞ = indication of the Supreme

તત્ = that

સત્ = eternal

ઇતિ = thus

નિર્દેશઃ = indication

બ્રહ્મણઃ = of the Supreme

ત્રિવિધ: = threefold

स्भृतः = is considered

બ્રાહ્મણાઃ = the brahmanas

તેન = with that

વેદાઃ = the Vedic literature

ચ = also

યજ્ઞાઃ = sacrifice

ચ = also

વિહિતાઃ = used

પુરા = formerly.

તસ્માત્ = therefore

ॐ = beginning with om

ઇતિ = thus

ઉદાહૃત્ય = indicating

યજ્ઞ = of sacrifice

```
દાન = charity
તપ: = and penance
ક્રિયાઃ = performances
પ્રવર્તન્તે = begin
વિધાનોક્તઃ = according to scriptural regulation
સતતં = always
બ્રહ્મવાદિનાં = of the transcendentalists.
તત = that
ઇતિ = thus
અનભિસન્ધાય = without desiring
ફલં = the fruitive result
યજ્ઞ = of sacrifice
તપ: = and penance
ક્રિયાઃ = activities
દાન = of charity
ક્રિયાઃ = activities
ચ = also
વિવિધા: = various
ક્રિયન્તે = are done
મોક્ષકાક્ષિભઃ = by those who actually desire liberation.
સદ્ભવે = in the sense of the nature of the Supreme
સાધુભાવે = in the sense of the nature of the devotee
ચ = also
સત્ = the word sat
ઇતિ = thus
એતત્ = this
પ્રયુજ્યતે = is used
પ્રશસ્તે = in bona fide
કર્મણિ = activities
તથા = also
સચ્છબ્દઃ = the sound sat
```

પાર્થ = O son of Pritha

યુજ્યતે = is used

યુશે = in sacrifice

તપસિ = in penance

દાને = in charity

ચ = also

સ્થિતિઃ = the situation

સત્ = the Supreme

ઇતિ = thus

ચ. = and

ઉચ્યતે = is pronounced

કર્મ = work

ચ = also

એવ = certainly

તત્ = for that

અર્થિયં = meant

સત્ = the Supreme

ઇતિ = thus

એવ = certainly

અભિધીયતે = is indicated.

અશ્રદ્ધયા = without faith

હુતં = offered in sacrifice

 $\xi \pi i = given$

તપઃ = penance

สน่ = executed

ફતં = performed

ચ = also

યત્ = that which

અસત્ = false

ઇતિ = thus

ઉચ્યતે = is said to be

પાર્થ = O son of Pritha

-1 = never

ચ = also

તત્ = that

પ્રેત્ય = after death

નો = nor

ଧଧ = in this life.

End of 17.28

અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said

સંન્યાસસ્ય = of renunciation

મહાબાહો = O mighty-armed one

ਰਾਰਂ = the truth

ઇચ્છામિ = I wish

વેદિતું = to understand

ત્યાગસ્ય = of renunciation

ચ = also

હૃષીકેશ = O master of the senses

પૃથક્ = differently

કેશિનિશૂદન = O killer of the Kesi demon.

શ્રીભગવાનુવાચ = the Supreme Personality of Godhead said

કામ્યાનાં = with desire

કર્મણાં = of activities

ન્યાસં = renunciation

સંન્યાસં = the renounced order of life

કવયઃ = the learned

વિદુઃ = know

સર્વ = of all

કર્મ = activities

ફલ = of results

ત્યાગં = renunciation

પ્રાહુઃ = call

ત્યાગં = renunciation

```
વિચક્ષણ: = the experienced.
```

ત્યાજાં = must be given up

દોષવત્ = as an evil

ઇતિ = thus

એકે = one group

કર્મ = work

પ્રાહુઃ = they say

મનીષિણઃ = great thinkers

યજ્ઞ = of sacrifice

દાન = charity

તપઃ = and penance

કર્મ = works

+ = never

ત્યાજ્યં = are to be given up

ઇતિ = thus

ચ = and

અપરે = others.

નિશ્ચયં = certainty

શ**ૃ**ણુ = hear

મે = from Me

dx = therein

ત્યાગે = in the matter of renunciation

ભરતસત્તમ = O best of the Bharatas

ત્યાગઃ = renunciation

હિ = certainly

પુરુષવ્યાધ્ર = O tiger among human beings

ત્રિવિધઃ = of three kinds

સમ્પ્રકીર્તિતઃ = is declared.

યજ્ઞ = of sacrifice

દાન = charity

તપઃ = and penance

કર્મ = activity

```
-1 = never
ત્યાજ્યં = to be given up
કાર્ય = must be done
એવ = certainly
તત્ = that
યુકા: = sacrifice
દાનં = charity
તપ: = penance
ચ = also
એવ = certainly
પાવનાનિ = purifying
મનીષિણાં = even for the great souls.
એતાનિ = all these
અપિ = certainly
તુ = but
કર્માણિ = activities
સડ્ગં = association
ત્યક્ત્વા = renouncing
ફલાનિ = results
ચ = also
કર્તવ્યાનિ = should be done as duty
ઇતિ = thus
\hat{H} = Mv
นเข์ = O son of Pritha
નિશ્ચિતં = definite
મતં = opinion
ઉત્તમં = the best.
નિયતસ્ય = prescribed
તુ = but
સંન્યાસઃ = renunciation
```

+1 = never

કર્મણ: = of activities

ઉપપદ્યતે = is deserved

મોહાત = by illusion

તસ્ય = of them

પરિત્યાગઃ = renunciation

તામસઃ = in the mode of ignorance

પરિક્રીર્તિતઃ = is declared.

દુઃખં = unhappy

ઇતિ = thus

એવ = certainly

યત્ = which

કર્મ = work

કાય = for the body

ક્લેશ = trouble

ભયાત્ = out of fear

ત્યજેત્ = gives up

સઃ = he

ફ્રત્વા = after doing

રાજસં = in the mode of passion

ત્યાગં = renunciation

+1 = not

એવ = certainly

ત્યાગ = of renunciation

ફલં = the results

લભેત્ = gains.

કાર્ય = it must be done

ઇતિ = thus

એવ = indeed

યત્ = which

કર્મ = work

નિયતં = prescribed

ક્રિયતે = is performed

અર્જુન = O Arjuna

સડ્ગં = association

ત્યક્ત્વા = giving up

ફલં = the result

ચ = also

એવ = certainly

સઃ = that

ત્યાગઃ = renunciation

સાત્ત્વિકઃ = in the mode of goodness

મતઃ = in My opinion.

-1 = never

દ્રેષ્ટિ = hates

અકુશલં = inauspicious

કર્મ = work

કુશલે = in the auspicious

ન = nor

અનુષજ્જતે = becomes attached

ત્યાગી = the renouncer

સત્ત્વ = in goodness

સમાવિષ્ટઃ = absorbed

મેધાવી = intelligent

ণ্ডিম = having cut off

સંશયઃ = all doubts.

ન = never

હિ = certainly

દેહભૃતા = by the embodied

શક્યં = is possible

ત્યક્તું = to be renounced

કર્માણિ = activities

અશેષતઃ = altogether

યઃ = anyone who

તુ = but

કર્મ = of work

```
ફલ = of the result
ત્યાગી = the renouncer
સઃ = he
ત્યાગી = the renouncer
ઇતિ = thus
અભિધીયતે = is said.
અનિષ્ટં = leading to hell
ช่ซ่ = leading to heaven
મિશ્રં = mixed
\mathbf{a} = and
ત્રિવિધં = of three kinds
કર્મણઃ = of work
ફલં = the result
ભવતિ = comes
અત્યાગિનાં = for those who are not renounced
પ્રેત્ય = after death
+1 = not
d = but
સંન્યાસીનાં = for the renounced order
ક્વચિત્ = at any time.
પગ્ચ = five
એતાનિ = these
મહાબાહો = O mighty-armed one
કારણાનિ = causes
નિબોધ = just understand
મે = from Me
સાડ્પ્યે = in the Vedanta
ફતાન્તે = in the conclusion
પ્રોક્તાનિ = said
સિધ્ક્યે = for the perfection
```

સર્વ = of all

કર્મણાં = activities.

અધિષ્ઠાનં = the place

તથા = also

કર્તા = the worker

કરણં = instruments

ચ. = and

પૃથગ્વિધં = of different kinds

વિવિધ: = various

ચ = and

પૃથક્ = separate

ચેષ્ટઃ = the endeavors

દૈવં = the Supreme

ચ = also

એવ = certainly

અત્ર = here

પગ્ચમં = the fifth.

શરીર = by the body

વાક્ = speech

મનોભિઃ = and mind

યત્ = which

કર્મ = work

પ્રારભતે = begins

નરઃ = a person

ન્યાય્યં = right

ql = or

વિપરીતં = the opposite

ql = or

પગ્ય = five

એતે = all these

તસ્ય = its

હેતવઃ = causes.

da = there

એવં = thus

```
સતિ = being
કર્તારં = the worker
આત્માનં = himself
કેવલં = only
તુ = but
યઃ = anyone who
પશ્યતિ = sees
અકૃતબ્ધિત્વાત્ = due to unintelligence
-1 = never
સઃ = he
પશ્યતિ = sees
દૂર્મતિઃ = foolish.
યસ્ય = one whose
-1 = never
અહઙુતઃ = of false ego
ભાવઃ = nature
બુદ્ધિઃ = intelligence
યસ્ય = one whose
-1 = never
લિપ્યતે = is attached
હત્વા = killing
અપિ = even
સઃ = he
ઇમાન્ = this
લોકાન્ = world
-1 = never
હન્તિ = kills
-1 = never
નિબધ્યતે = becomes entangled.
ફ્રાાનં = knowledge
```

ફોયં = the objective of knowledge

પરિજ્ઞાતા = the knower

ત્રિવિધા = of three kinds

કર્મ = of work

ચોદના = the impetus

કરણં = the senses

કર્મ = the work

કર્તા = the doer

ઇતિ = thus

ત્રિવિધ: = of three kinds

કર્મ = of work

સંગ્રહ: = the accumulation.

ફાાનં = knowledge

કર્મ = work

ચ = also

કર્તા = worker

ચ = also

ત્રિધા = of three kinds

એવ = certainly

ગુણભેદતઃ = in terms of different modes of material nature

પ્રોચ્યતે = are said

ગુણસંખ્યાને = in terms of different modes

યથાવત્ = as they are

શૃૃણ્ = hear

તાનિ = all of them

અપિ = also.

સર્વભૂતેષુ = in all living entities

યેન = by which

એકં = one

ભાવં = situation

અવ્યયં = imperishable

ઈક્ષતે = one sees

અવિભક્તં = undivided

વિભક્તેષુ = in the numberless divided

```
તત્ = that
ફાાનં = knowledge
વિદ્ધિ = know
સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness.
પૃથક્ત્વેન = because of division
તુ = but
યત્ = which
ફાાનં = knowledge
નાનાભાવાન્ = multifarious situations
પૃથગ્વિધાન્ = different
वेत्ति = knows
સર્વેષુ = in all
ભૂતેષુ = living entities
તત્ = that
ફાાનં = knowledge
વિધ્કિ = must be known
રાજસં = in terms of passion.
યત = that which
ત્ = but
કૃત્સ્નવત્ = as all in all
એકસ્મિન્ = in one
કાર્યે = work
સક્તં = attached
અહૈતુકં = without cause
અતત્ત્વાર્થવત્ = without knowledge of reality
અલ્પં = very meager
ચ = and
તત્ = that
તામસં = in the mode of darkness
ઉદાહૃતં = is said to be.
નિયતં = regulated
```

સડ્ગરહિતં = without attachment

```
અરાગદ્વેષતઃ = without love or hatred
ફતં = done
અફલપ્રેપ્સુના = by one without desire for fruitive result
કર્મ = action
યત્ = which
તત્ = that
સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness
ઉચ્યતે = is called.
યત = that which
તુ = but
કામેપ્સુના = by one with desires for fruitive results
કર્મ = work
સાહક્રારેણ = with ego
ql = or
પુનઃ = again
ક્રિયતે = is performed
બહુલાયાસં = with great labor
તત્ = that
રાજસં = in the mode of passion
ઉદાહતં = is said to be.
અનુબન્ધં = of future bondage
ક્ષયં = destruction
હિંસાં = and distress to others
અનપેક્ષ્ય = without considering the consequences
a = also
પૌરુષં = self-sanctioned
મોહાત્ = by illusion
આરભ્યતે = is begun
કર્મ = work
યત્ = which
તત્ = that
```

તામસં = in the mode of ignorance

```
ઉચ્યતે = is said to be.
મક્તસડ્ગઃ = liberated from all material association
અનહંવાદિ = without false ego
धृति = with determination
ઉત્સાહ = and great enthusiasm
સમન્વિતઃ = qualified
સિધ્કિ = in perfection
અસિદ્ધ્યોઃ = and failure
નિર્વિકારઃ = without change
કર્તા = worker
સાત્ત્વિકઃ = in the mode of goodness
ઉચ્યતે = is said to be.
રાગી = very much attached
કર્મફલ = the fruit of the work
પ્રેપ્સઃ = desiring
લુબ્ધઃ = greedy
હિંસાત્મકઃ = always envious
અશચિઃ = unclean
હર્ષશોકાન્વિતઃ = subject to joy and sorrow
કર્તા = such a worker
રાજસઃ = in the mode of passion
પરિકીર્તિતઃ = is declared.
અયુક્તઃ = not referring to the scriptural injunctions
પ્રાકૃતઃ = materialistic
સ્તબ્ધઃ = obstinate
શહઃ = deceitful
नैष्कृतिङः = expert in insulting others
અલસઃ = lazy
વિષાદિ = morose
દીર્ઘસ્ત્રી = procrastinating
```

ચ = also કર્તા = worker

તામસઃ = in the mode of ignorance

ઉચ્યતે = is said to be.

બુધ્દેઃ = of intelligence

ભેદં = the differences

धृतेः = of steadiness

ચ = also

એવ = certainly

ગુણતઃ = by the modes of material nature

ત્રિવિધં = of three kinds

શ**ૃણ્ = just hear**

પ્રોચ્યમાનં = as described by Me

અશેષેણ = in detail

પૃથક્ત્વેન = differently

ધનગ્જય = O winner of wealth.

પ્રવૃત્તિં = doing

ચ = also

નિવૃત્તિં = not doing

ચ. = and

કાર્ય = what ought to be done

અકાર્યે = and what ought not to be done

ભય = fear

અભયે = and fearlessness

બન્ધં = bondage

મોક્ષં = liberation

ચ = and

યા = that which

वेति = knows

બુધ્કઃ = understanding

સા = that

પાર્થ = O son of Pritha

સાત્ત્વિકી = in the mode of goodness.

યયા = by which

```
ย์น์ = the principles of religion
અધર્મ = irreligion
ચ = and
કાર્ય = what ought to be done
ચ = also
અકાર્ય = what ought not to be done
એવ = certainly
ચ = also
અયથાવત્ = imperfectly
પ્રજાનાતિ = knows
બુદ્ધિઃ = intelligence
સા = that
પાર્થ = O son of Pritha
રાજસી = in the mode of passion.
અધર્મ = irreligion
นห์ = religion
ઇતિ = thus
યા = which
મન્યતે = thinks
તમસ = by illusion
આવૃતા = covered
સર્વાર્થાન્ = all things
વિપરીતાન્ = in the wrong direction
ચ = also
બુદ્ધિઃ = intelligence
સા = that
นเซ็ = O son of Pritha
તામસી = in the mode of ignorance.
ધૃત્યા = determination
```

યયા = by which ધારયતે = one sustains મનઃ = of the mind

પ્રાણ = life

ઇન્દ્રિય = and senses

ક્રિયાઃ = the activities

યોગેન = by yoga practice

અવ્યભિચારિણ્યા = without any break

धृतिः = determination

સા = that

นเซ์ = O son of Pritha

સાત્ત્વિકી = in the mode of goodness.

યયા = by which

તુ = but

ધર્મ = religiosity

કામ = sense gratification

અર્થન્ = and economic development

ધૃત્ય = by determination

ધારયતે = one sustains

અર્જુન = O Arjuna

પ્રસડ્ગેન = because of attachment

ફલાકાર્ક્ક્ષી = desiring fruitive results

धृतिः = determination

સા = that

પાર્થ = O son of Pritha

રાજસી = in the mode of passion.

યયા = by which

સ્વપ્રં = dreaming

ભયં = fearfulness

શોકં = lamentation

વિષાદં = moroseness

મદં = illusion

એવ = certainly

ચ = also

-1 = never

```
વિમુગ્ચતિ = one gives up
```

દુર્મેધા = unintelligent

धृतिः = determination

સા = that

પાર્થ = O son of Pritha

તામસી = in the mode of ignorance.

સુખં = happiness

તુ = but

ઇદાનીં = now

ત્રિવિધં = of three kinds

શ**ૃ**ણ = hear

 $\hat{H} = \text{from Me}$

ભરતર્ષભ = O best amongst the Bharatas

અભ્યાસાત્ = by practice

રમતે = one enjoys

યત્ર = where

દઃખ = of distress

અન્તં = the end

ચ = also

નિગચ્છતિ = gains.

યત્ = which

તત્ = that

અગ્રે = in the beginning

વિષમિવ = like poison

પરિણામે = at the end

અમૃત = nectar

ઉપમં = compared to

તત્ = that

સૂખં = happiness

સાત્ત્વિકં = in the mode of goodness

પ્રોક્તં = is said

આત્મ = in the self

બુદ્ધિ = of intelligence

પ્રસાદજં = born of the satisfaction.

વિષય = of the objects of the senses

ઇન્દ્રિય = and the senses

સંયોગાત્ = from the combination

યત્ = which

તત્ = that

અગ્રે = in the beginning

અમૃતોપમં = just like nectar

પરિણામે = at the end

વિષમિવ = like poison

તત્ = that

સૂખં = happiness

રાજસં = in the mode of passion

સ્મૃતં = is considered.

યત્ = that which

અગ્રે = in the beginning

ચ = also

અનુબન્ધે = at the end

ચ = also

સુખં = happiness

મોહનં = illusory

આત્મનઃ = of the self

નિદ્રા = sleep

આલસ્ય = laziness

પ્રમાદ = and illusion

ઉત્થં = produced of

તત્ = that

તામસં = in the mode of ignorance

ઉદાહતં = is said to be.

+1 = not

તત્ = that

```
અસ્તિ = there is
પૃથિવ્યાં = on the earth
વા = or
હિલ = in the higher p
```

& = in the higher planetary system

દેવેષુ = amongst the demigods

વા = or

પુનઃ = again

સત્ત્વં = existence

นุรุโกซิ่: = born of material nature

મુક્તં = liberated

યત્ = that

એભિઃ = from the influence of these

સ્યાત = is

ત્રિભિઃ = three

ગુણૈ: = modes of material nature.

બ્રાહ્મણ = of the brahmanas

ક્ષત્રિય = the ksatriyas

વિશાં = and the vaisyas

શુદ્રાણાં = of the shudras

ચ = and

પરન્તપ = O subduer of the enemies

કર્માણિ = the activities

પ્રવિભક્તાનિ = are divided

સ્વભાવ = their own nature

પ્રભવૈઃ = born of

ગુણૈ: = by the modes of material nature.

સમઃ = peacefulness

દમઃ = self-control

તપઃ = austerity

શૌચં = purity

ક્ષાન્તિઃ = tolerance

આર્જવં = honesty

એવ = certainly

ચ = and

ફ્રાાનં = knowledge

વિજ્ઞાનં = wisdom

અસ્તિક્ષ્યં = religiousness

બ્રહ્મ = of a brahmana

કર્મ = duty

સ્વભાવજં = born of his own nature.

શૌર્ય = heroism

તેજઃ = power

धृतिः = determination

દાક્ષ્યં = resourcefulness

યુદ્ધે = in battle

ચ = and

અપિ = also

અપલાયનં = not fleeing

દાનં = generosity

ઈશ્વર = of leadership

ભાવઃ = the nature

ચ = and

ક્ષાત્રં = of a ksatriya

કર્મ = duty

સ્વભાવજં = born of his own nature.

ફૃષ્પિ = plowing

ગો = of cows

२क्ष्य = protection

વાણિજ્યં = trade

વૈશ્ય = of a vaisya

કર્મ = duty

સ્વભાવજં = born of his own nature

પરિચર્ય = service

આત્મકં = consisting of

```
કર્મ = duty
```

શુદ્રસ્ય = of the shudra

અપિ = also

સ્વભાવજં = born of his own nature.

સ્વે સ્વે = each his own

કર્મણિ = work

અભિરતઃ = following

સંસિદ્ધિ = perfection

લભતે = achieves

નરઃ = a man

સ્વકર્મ = in his own duty

નિરતઃ = engaged

સિદ્ધિં = perfection

યથા = as

વિન્દતિ = attains

તત્ = that

શ**ૃ**ણૂ = listen.

યતઃ = from whom

પ્રવૃત્તિઃ = the emanation

ભૂતાનાં = of all living entities

યેન = by whom

સર્વં = all

ઇદં = this

તતં = is pervaded

સ્વકર્મણા = by his own duties

d = Him

અભ્યર્ચ = by worshiping

સિદ્ધિં = perfection

વિન્દતિ = achieves

માનવઃ = a man.

શ્રેયાન્ = better

સ્વધર્મઃ = one's own occupation

```
વિગુણ: = imperfectly performed
પરધર્માત્ = than another's occupation
સ્વનૃષ્ઠિતાત્ = perfectly done
સ્વભાવનિયતં = prescribed according to one's nature
કર્મ = work
કુર્વન્ = performing
ન = never
આપ્રોતિ = achieves
કિલ્બિશં = sinful reactions.
સહજં = born simultaneously
કર્મ = work
કૌન્તેય = O son of Kunti
સદોષં = with fault
અપિ = although
-1 = never
ત્યજેત્ = one should give up
સર્વારમ્ભઃ = all ventures
હિ = certainly
દોષેન = with fault
ધમેન = with smoke
અગ્નિઃ = fire
89 = as
આવૃતાઃ = covered.
અસક્તબૃદ્ધિઃ = having unattached intelligence
સર્વત્ર = everywhere
જિતાત્મા = having control of the mind
વિગતસ્પૃહઃ = without material desires
નૈષ્કર્મસિદ્ધિ = the perfection of nonreaction
પરમાં = supreme
સંન્યાસેન = by the renounced order of life
અધિગચ્છતિ = one attains.
```

સિધ્કિં = perfection

```
પ્રાપ્તઃ = achieving
યથા = as
```

બ્રહ્મ = the Supreme

તથા = so

આપ્રોતિ = one achieves

નિબોધ = try to understand

 $\hat{H} = \text{from Me}$

સમાસેન = summarily

એવ = certainly

કૌન્તેય = O son of Kunti

નિષ્ઠા = the stage

જ્ઞાનસ્ય = of knowledge

યા = which

પરા = transcendental.

બુદ્ધ્યા = with the intelligence

વિશુદ્ધયા = fully purified

યુક્તઃ = engaged

ધૃત્ય = by determination

આત્માનં = the self

નિયમ્ય = regulating

ચ = also

શબ્દાદિન્ = such as sound

વિષયાન્ = the sense objects

ત્યક્ત્વા = giving up

રાગ = attachment

દ્રેષૌ = and hatred

વ્યુદસ્ય = laying aside

ચ = also

વિવિક્તસેવી = living in a secluded place

લધ્વાશી = eating a small quantity

યત = having controlled

વાક્ = speech

```
કાય = body
માનસઃ = and mind
ધ્યાનયોગપરઃ = absorbed in trance
નિત્યં = twenty-four hours a day
વૈરાગ્યં = detachment
સમુપાશ્રિતઃ = having taken shelter of
અહઙ્વારં = false ego
બલં = false strength
ย์ = false pride
કામાં = lust
ક્રોધં = anger
પરિગ્રહં = and acceptance of material things
વિમુચ્ય = being delivered from
નિર્મમઃ = without a sense of proprietorship
શાન્તઃ = peaceful
બ્રહ્મભૂયાય = for self-realization
કલ્પતે = is qualified.
બ્રહ્મભૂતઃ = being one with the Absolute
પ્રસન્નાતમા = fully joyful
-1 = never
શોચતિ = laments
+1 = never
કાક્ષતિ = desires
સમઃ = equally disposed
સર્વેષુ = to all
ભૂતેષુ = living entities
મદ્ભક્તિં = My devotional service
લભતે = gains
પરાં = transcendental.
ભક્ત્યા = by pure devotional service
```

માં = Me

અભિજાનાતિ = one can know

```
યાવાન્ = as much as yah
```

તત્ત્વતઃ = in truth

dd: = thereafter

ні. = Ме

तत्त्वतः = in truth

જ્ઞાત્વા = knowing

વિશતે = he enters

તદનન્તરં = thereafter.

સર્વ = all

કર્માણિ = activities

અપિ = although

સદા = always

કુર્વાણઃ = performing

મદ્વ્યપાશ્રયઃ = under My protection

મત્પ્રસાદાત્ = by My mercy

અવાપ્રોતિ = one achieves

શાશ્વતં = the eternal

પદં = abode

અવ્યયં = imperishable.

ચેતસા = by intelligence

સર્વકર્માણિ = all kinds of activities

મયિ = unto Me

સંન્યસ્ય = giving up

મત્પરઃ = under My protection

બુદ્ધિયોગં = devotional activities

ઉપાશ્ચિત્ય = taking shelter of

મચ્ચિત્તઃ = in consciousness of Me

સતતં = twenty-four hours a day

ભવ = just become.

મત્ = of Me

ચિત્તઃ = being in consciousness

સર્વ = all

દુર્ગાણિ = impediments

મત્પ્રસાદાત્ = by My mercy

તરિષ્યસિ = you will overcome

અથ = but

ચેત્ = if

ત્વં = you

અહઙ્વારાત્ = by false ego

ન શ્રોસ્થસિ = do not hear

વિનડ્ક્યસિ = you will be lost.

યત્ = if

અહઙ્વારં = of false ego

આશ્રિત્ય = taking shelter

ન યોત્સ્યે = I shall not fight

ઇતિ = thus

મન્યસે = you think

મિથ્યેષઃ = this is all false

વ્યવસાયઃ = determination

 $\hat{d} = your$

પ્રકૃતિઃ = material nature

ત્વાં = you

નિયોક્ષ્યતિ = will engage.

સ્વભાવજેન = born of your own nature

કૌન્તેય = O son of Kunti

નિબધ્દઃ = conditioned

સ્વેન = by your own

કર્મણા = activities

કર્તું = to do

ન = not

ઇચ્છસિ = you like

યત્ = that which

મોહાત્ = by illusion

```
કરિષ્યસિ = you will do
```

અવશઃ = involuntarily

અપિ = even

તત્ = that.

୪ୟ୧: = the Supreme Lord

સર્વભૂતાનાં = of all living entities

હૃદ્દેશે = in the location of the heart

અર્જુન = O Arjuna

તિષ્ઠતિ = resides

ભ્રામયન = causing to travel

સર્વભૂતાની = all living entities

યન્ત્ર = on a machine

આરૂઢાનિ = being placed

માયયા = under the spell of material energy.

d = unto Him

એવ = certainly

શરણમ્ ગચ્છ = surrender

સર્વભાવેન = in all respects

ભારત = O son of Bharata

તત્પ્રસાદાત્ = by His grace

પરાં = transcendental

શાન્તિં = peace

સ્થાનં = the abode

પ્રાપ્સ્થસિ = you will get

શાશ્વતં = eternal.

ઇતિ = thus

તે = unto you

ફાાનં = knowledge

આખ્યાતં = described

ગુહ્યાત્ = than confidential

ગુહ્યતરં = still more confidential

મયા = by Me

વિમૃશ્ય = deliberating એતત્ = on this અશેષેણ = fully યથા = as ઇચ્છસિ = you like તથા = that §≈ = perform. સર્વગુહ્યતમં = the most confidential of all ભૂયઃ = again શ**ૃ**ણ = just hear મે = from Me પરમં = the supreme વચઃ = instruction ઇષ્ટઃ અસિ = you are dear $\hat{H} = \text{to Me}$ غ = very ઇતિ = thus dd: = therefore વક્ષ્યામિ = I am speaking $\hat{a} = \text{for your}$ હિતં = benefit. મન્મનાઃ = thinking of Me ભવ = just become મદ્ભક્તઃ = My devotee મદ્યાજી = My worshiper માં = unto Me નમસ્કુરુ = offer your obeisances માં = unto Me એવ = certainly એષ્યસિ = you will come

સત્યં = truly તે = to you

```
પ્રતિજાને = I promise
પ્રિયઃ = dear
અસિ = you are
\hat{H} = \text{to Me}.
સર્વધર્માન્ = all varieties of religion
પરિત્યજ્ય = abandoning
માં = unto Me
એકં = only
શરણં = for surrender
બ્રજ = go
અહં = I
ત્વાં = you
સર્વ = all
પાપેભ્યઃ = from sinful reactions
મોક્ષયિષ્યામિ = will deliver
મા = do not
શ્રુચઃ = worry.
రక = this
\hat{d} = by you
-1 = never
અતપસ્કાય = to one who is not austere
+1 = never
અભક્તાય = to one who is not a devotee
કદાચન = at any time
-1 = never
ચ = also
અશુશ્રૂષવે = to one who is not engaged in devotional service
વાચ્યં = to be spoken
-1 = never
ચ = also
માં = toward Me
```

યઃ = anyone who

અભ્યસૂયતિ = is envious.

યઃ = anyone who

ຢຣ່ = this

પરમં = most

ગુહ્યં = confidential secret

મત્ = of Mine

ભક્તેષુ = amongst devotees

અભિધાસ્યતિ = explains

ભક્તિં = devotional service

મયિ = unto Me

પરાં = transcendental

ફ્રત્વા = doing

માં = unto Me

એવ = certainly

એપ્યતિ = comes

અસંશયઃ = without doubt.

-1 = never

ચ. = and

તસ્માત્ = than him

મનુષ્યેષુ = among men

કશ્ચિત્ = anyone

 $\hat{H} = \text{to Me}$

પ્રિયકૃત્તમઃ = more dear

ભવિતા = will become

+ = nor

ચ = and

 $\hat{H} = \text{to Me}$

તસ્માત્ = than him

અન્યઃ = another

પ્રિયતરઃ = dearer

ભુવિ = in this world.

અધ્યેષ્યતે = will study

```
ચ = also
```

$$\hat{H} = My$$

```
นเข์ = O son of Pritha
ત્વયા = by you
એકાગ્રેણ = with full attention
ચેતસા = by the mind
કચ્ચિત્ = whether
અજ્ઞાન = of ignorance
સમ્મોહઃ = the illusion
પ્રણષ્ટ: = dispelled
\hat{d} = \text{of you}
ધનગ્જય = O conqueror of wealth (Arjuna).
અર્જુન ઉવાચ = Arjuna said
નષ્ટઃ = dispelled
મોહઃ = illusion
स्भृतिः = memory
લબ્ધા = regained
ત્વત્પ્રસાદાત્ = by Your mercy
મયા = by me
અચ્યુત = O infallible KRiShNa
સ્થિતઃ = situated
અસ્મિ = Lam
ગત = removed
સન્દેહઃ = all doubts
કરિષ્યે = I shall execute
વચનં = order
તવ = Your.
સગ્જય ઉવાચ = Sanjaya said
ઇતિ = thus
અહં = I
વાસુદેવસ્ય = of KRiShNa
પાર્થસ્ય = and Arjuna
```

ચ = also

મહાત્મનઃ = of the great soul

```
સંવાદ = discussion
ઇમં = this
અશ્રૌષં = have heard
અદ્ભૃતં = wonderful
રોમહર્ષણં = making the hair stand on end.
વ્યાસપ્રસાદાત્ = by the mercy of Vyasadeva
શ્રુતવાન્ = have heard
એતત્ = this
ગુહ્યં = confidential
અહં = I
પરં = the supreme
યોગં = mysticism
યોગેશ્વરાત્ = from the master of all mysticism
કૃષ્ણાત્ = from KRiShNa
સાક્ષાત્ = directly
કથયતઃ = speaking
સ્વયં = personally.
રાજન્ = O King
સંસ્મૃત્ય = remembering
સંસ્મૃત્ય = remembering
સંવાદં = message
ઇમં = this
અદ્ભુતં = wonderful
કેશવ = of Lord KRiShNa
અર્જુનયોઃ = and Arjuna
પુણ્યં = pious
હૃષ્યામિ = I am taking pleasure
ચ = also
મૂહુર્મૂહુઃ = repeatedly.
તત્ = that
ચ = also
```

સંસ્મૃત્ય = remembering

સંસ્મૃત્ય = remembering રૂપં = form અતિ = greatly અદ્ભુતં = wonderful હરેઃ = of Lord KRiShNa વિસ્મયઃ = wonder $\hat{H} = my$ મહાન્ = great રાજન્ = O King હૃષ્યામિ = I am enjoying ચ = also પુનઃ પુનઃ = repeatedly. યત્ર = where યોગેશ્વરઃ = the master of mysticism કૃષ્ણઃ = Lord KRiShNa યત્ર = where પાર્થ: = the son of Pritha ધનુર્ધરઃ = the carrier of the bow and arrow da = there શ્રીઃ = opulence વિજયઃ = victory ભૂતિઃ = exceptional power ધ્રુવા = certain નીતિઃ = morality મિતમમ = my opinion.

End of 18.78

Bhagavadgita words and meanings

>0C//>0<

───

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

